

DE STAD AMSTERDAM PANORAMA

24 OCTOBER 1940 — No. 43

LOSSE NUMMERS 15 CENT

KALVERLIEFDE

Zie in dit nummer: het woningvraagstuk te Emmen

KROTWONINGEN TE EMMEN

Hoe het gemeentebestuur verbetering bracht

Emmen is een groote gemeente; zeer groot; op één na de grootste van het land. De burgemeester van deze gemeente, die veel aantrekkelijker is en bijvoorbeeld veel meer natuurschoon biedt dan menige Nederlander weet, heeft een ambtsgebied van ruim 29.000 ha. Dat wil zeggen, dat Emmen van noord naar zuid — over den kortsten verbindingsweg — een afstand meet van 28 km, dus van Den Haag naar Rotterdam; van oost naar west is het de afstand van Haarlem naar Amsterdam, 19 km! Het dorp Emmen is de hoofdplaats, negen andere dorpen maken deel uit van de gemeente.

Het is nog niet zoo lang geleden, dat de turfmakerij hier vrijwel de eenige bron van inkomsten was. De gemeente bestaat namelijk hoofdzakelijk uit veengrond, die een niet te schatten voorraad turf kan opleveren. Omstreeks 1850 werd de ontginning krachtig ter hand genomen, nadat het gebied toegankelijk was gemaakt door het graven van kanalen. Dat was 't begin;

Meermalen is het eigenhandig opgetakten keetje zoo laag, dat een volwassene er niet rechtop kan staan.

hier en daar vormden de verveners en enkele neringdoenden een veenkolonie, waar zich na verloop van jaren ook landbouwers vestigden. Het afgegraven veenterrein — de bekende dalgrond — is namelijk, na ontginning, zeer geschikt als akkergrond, waar bepaalde gewassen goed gedijen. De landbouw bleek loonend te zijn, boerderijen werden gebouwd, en naast de bewerkers van het veen groeide allengs een boerenstand, zoodat de bevolking snel toenam.

Deze bevolkingsaanwas ging inderdaad snel, hetgeen de cijfers het duidelijkst bewijzen. In 1798 telde de uitgestrekte gemeente slechts 1280 inwoners; vijftig jaar later telde men reeds het dubbele. Daarna ging het nog vlugger; in 1900 was het zientental gestegen tot 14.000; in 1910: 27.000; in 1920: 39.000; in 1930: 40.000 en in 1940: 48.000. Vooral in de oorlogsjaren ging het hard; turf was toen een kostbare

brandstof en kon niet genoeg worden aangevoerd. Het gevolg was natuurlijk, dat de loonen in het veenbedrijf omhoog sprongen en vele arbeidersgezinnen naar Emmen lokten.

Daarmede kwam het vraagstuk van Emmen aan de orde, het vraagstuk van de volkshuisvesting. Het is immers begrijpelijk, dat in het veen niet een-twee-drie voor de honderden nieuwe ingezetenen een woning beschikbaar was of gebouwd kon worden. En daar de veenwerkers toch in ieder geval een dak boven hun hoofd moesten hebben, gingen zij zelf aan 't „bouwen”. Van allerlei materiaal werd een keetje

*Vervallen woon-
schepen in Emmer-
compascum Fozel.*

HET VRAAGSTUK VAN EMMEN: de krotwoning, in het veen gebouwd door de turfsteekers

EN DE OPLOSSING: de moderne arbeiderswoning, gebouwd onder leiding van 't gemeentebestuur.

De „hal” van een dubbele krotwoning te Bargercompascum; links en rechts van de gang is een „woning” ingericht.

Een vervallen boerenhuis aan den Kloosterweg te Emmercompascum doet dienst als krotwoning; zooals men ziet is het verre van ongevaarlijk.

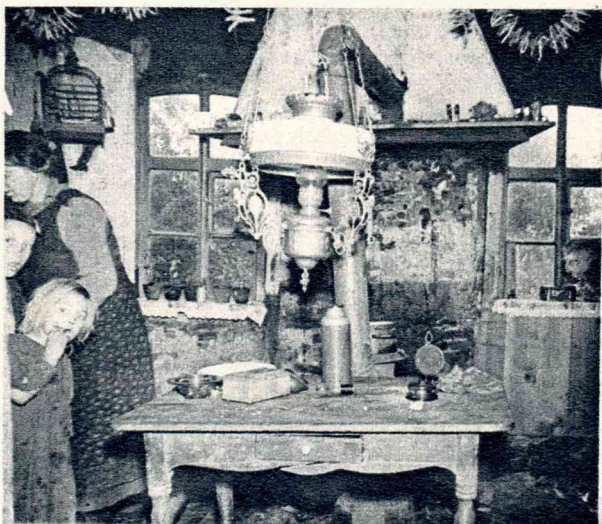
of een loodsje in elkaar geflanst, dat op geen stukken na voldeed aan de eischen der Woningwet en Bouwverordening, maar dat niettemin bleef staan, omdat de overheid terecht redeneerde, dat iets beter was dan niets, en omdat het vraagstuk eenvoudig niet opgelost kón worden, althans niet in enkele weken en maanden.

Zoo kwamen in Emmen de vele primitieve woon-scheepjes en armelijke keetjes, welke aan dit Drentsche gebied met zijn rijk natuurschoon den naam van „krottengemeente” gaven. In 1924 waren er meer dan 1400 krotten!

Zoo gauw de omstandigheden het toelieten, nam het gemeentebestuur de verbetering echter ter hand.

Krachtdadig. De befaamde „ketendorpen” werden

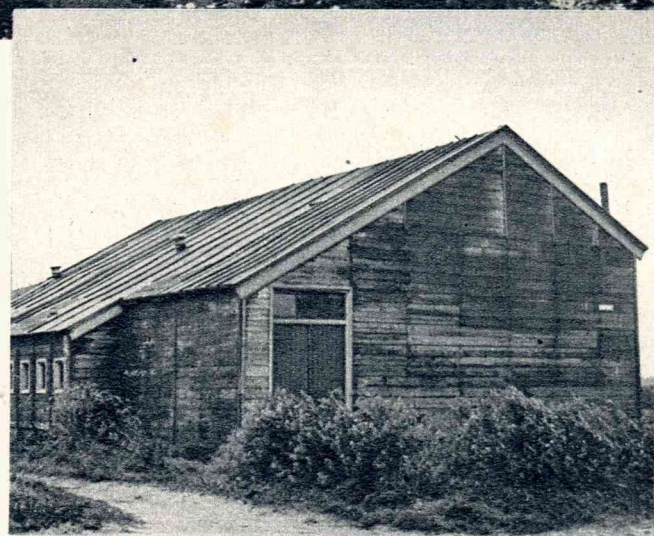
Het interieur van een krotwoning te Bargercompascum, gemeente Emmen.

opgeruimd, nieuwe „huizen” mochten niet worden gebouwd, en waar het toch gebeurde, werden ze onmiddellijk neergehaald. Er zijn nog krotten, doch sinds 1924 zijn er reeds 1100 verdwenen; geregeld werden blokken huurwoningen gebouwd, die de krottenbewoners konden betrekken tegen een huur van f 1.50 à f 2.— per week, terwijl aan 56 arbeidersgezinnen een huis met een flink stuk grond ter beschikking werd gesteld.

De gemeente bouwt deze woningen en draagt ze in eigendom aan de bewoners over — een proef, die uitstekend is geslaagd. De eigenaars komen hun financiële verplichtingen uitstekend na.

Aldus werd in Emmen een buitengewoon zwaar en lastig vraagstuk opgelost. De woningtoestanden daar waren slechter dan menig-een zich kan voorstellen,

Een oude houten school aan den Limietweg te Bargercompascum biedt huisvesting aan vier gezinnen. Het gebouw is te hoog om 's winters behoorlijk verwarmd te worden, en ongedierte heeft er ook onderdak gezocht!

maar het gemeentebestuur heeft de moeilijke kwestie energiek aangepakt. Ofschoon de oude toestand nog niet geheel kon worden opgeheven, zoo verdwijnen stuk voor stuk de armelijke keetjes, en kan men allerwegen in de gemeente zien, hoe Emmen een oplossing vond voor het vraagstuk der volkshuisvesting, dat nergens moeilijker was dan daar.

Het moderne arbeiderswoningcomplex van de Centrale Woningbouwstichting te Bargercompascum.
(Eigen opnamen)

HET ZWARE VERLIJES

Vertooning in één bedrijf door Johan Slagers

U hebt voor u een bescheiden huiskamer in een bescheiden huisje in een bescheiden stadje. Ziet u dat voor de ramen links, boven den divan, de gordijnen dicht zijn? Recht vooruit hebt u de deur naar de gang — u kunt den klerhanger zien. Links van die open deur staat een oude latafel, rechts een buffetje, met kranten, tijdschriften enz. er op. Half onder het buffet staan een paar gebloemde pantoffels. Midden in den rechtermuur is de haard, met een ketel er op, en een leunstoel schuin er voor. Op den schoorsteenmantel prijken een pendule en twee vazen.

En in 't midden van de kamer? Daar staat de tafel, met stoelen er omheen. En mevrouw Hussels is de tafel aan 't dekken voor 't koffiedrinken. Ze is dik, ze heeft een rood gezicht, en daar kun je aan zien, dat ze gewend is door te praten tot ze haar zin krijgt. Ze is in 't zwart, maar niet heelemaal in den rouw. Ze staat even stil te luisteren, loopt dan naar 't raam, schuift 't open en roept met een scherp, gerekt geluid:

MEVR. HUSSELS: Mientje! Mientjùù! Wil je wel es gauw binnenkomen?

Mevrouw Hussels doet het raam dicht en trekt de gordijnen goed. Dan gaat ze verder met tafel dekken. Haar dochter Mientje, een vroegwits ding van tien, komt binnen, met een roode jurk aan.

MEVR. HUSSELS: Schaam jij je niet, Mientje, om op straat te loopen spelen terwijl je grootvader boven dood op bed ligt? Ga je maar gauw verkleeden — tante Liesbeth en oome Dirk kunnen ieder oogenblik komen. Je kunt niet met die rooie jurk blijven loopen.

MIENTJE: Wat komen ze doen? Ze zijn in geen eeuwen hier geweest.

MEVR. HUSSELS: Ze komen over zaken praten, omdat je arme opa dood is. Je vader heeft ze een telegram gestuurd zoodra we 't gemerkt hadden. (Er klinkt gerucht.) Lieve help, dat zullen ze toch niet zijn? (Mevrouw Hussels gaat naar de deur en kijkt.) O nee, gelukkig; 't is je vader maar.

Jan Hussels, gedrongen van figuur, met een beetje ronden rug en een snor, komt de kamer in. Hij draagt een zwart jacquet, een grijze broek, een zwarte das en een bolhoedje, en in zijn linkerhand een pakje.

JAN: Zijn ze d'r nog niet?

MEVR. HUSSELS: Dat zie je toch zeker wel? Schiet nou op, Mientje. Ga je witte jurk aantrekken, en doe een zwarte ceintuur om.

Mientje verdwijnt.

MEVR. HUSSELS: 't Is nog niet heelemaal zo als 't hoort, maar ons rouwgoed zal wel gauw klaar zijn, en Dirk en Liesbeth hebben er vast zoo gauw niet om gedacht om in den rouw te gaan, dus we winnen 't tóch. (Jan gaat in den leunstoel bij den haard zitten.) Trek je schoenen uit, Jan. Je weet hoe 'n gezicht Liesbeth trekt, als ze een vuiltje ziet.

JAN: 't Zal mij benieuwen of ze komen. Toen je die ruzie met je zuster had, zei ze, dat ze nooit meer over je vloer kwam.

MEVR. HUSSELS: Die komt heusch d'r portie van de erfenis wel halen. Ze is bijtijden zoo hard als een bikkell. Je snapt gewoon niet, waar ze 't vandaan heeft.

Mevrouw Hussels maakt het pakje open, dat haar man heeft meegebracht. Er komt gesneden tong uit. Ze zet die in een vleeschschaaftje op tafel.

JAN: 't Zal wel in de familie zitten.

MEVR. HUSSELS: Wat wil je daarmee zeggen?

JAN: Niets over jou — alleen over je vader. Waar zijn m'n sloffen?

MEVR. HUSSELS: In de keuken. Je zult es nieuwe moeten hebben — ze raken leelijk op. (Met een martelaarsgezicht.) Je moest eens weten wat 't me kost, om me zoo goed te houden. Ik heb een gevoel of mijn hart breekt, als ik overal dingen zie liggen, die van grootvader geweest zijn... die zal ie nu nooit meer gebruiken... ik moet er niet aan denken! (Pittiger.) Hier, jij moest die pantoffels van grootvader nu maar nemen. Hij heeft gelukkig pas een nieuw paar gekocht.

JAN: Die zullen me wel te krap zijn.

MEVR. HUSSELS: Dat rekt wel op. Ik kan ze toch niet weggooiden? (Ze is klaar met tafeldekken.) Zeg, Jan, ik heb es gedacht over dat bureau op grootvader z'n kamer. Daar heb ik altijd zin in gehad, zooals je weet.

JAN: Dat zie je dan maar met Liesbeth te vinden, als jullie aan 't deelen zijn.

MEVR. HUSSELS: Liesbeth is zoo leep als een vos: ze ziet zoo, dat ik er 't oog op heb, en dan probeert ze d'r munt uit te slaan. 't Inhalige creatuur!

JAN: Misschien heeft ze d'r óók zin in.

MEVR. HUSSELS: Ze heeft 't nog niet eens gezien! Toen grootvader 't kocht, kwam ze hier al niet meer. Stond 't maar hier beneden — dan wist ze niet beter, of 't was van ons.

JAN (verschrikt): Annemie... (Hij staat op.)

ANNEMIE (= mevr. Hussels): Waarom halen we 't eigenlijk niet naar beneden? Dat kan nog best, voor ze komen.

JAN (ontzet): Ik zou niet durven.

ANNEMIE: Doe niet zoo gek. Waarom niet?

JAN: Nou, 't lijkt me niet... netjes.

ANNEMIE: Dan zetten we die ouwe latafel boven, waar nu 't bureau staat. Die mag Liesbeth voor mijn part hebben. Ik heb 'm al lang kwijt gewild. (Ze wijst naar een beschadigde la.)

JAN: Stel je voor dat ze net komen, terwijl we bezig zijn!

ANNEMIE: Ik doe de knip wel op de straatdeur. Trek maar gauw je jas uit. 't Is zóó gebeurd.

Zij gaat de voordeur op de knip doen. Jan trekt zijn jasje uit. Annemie komt terug.

ANNEMIE: Ik ga vast naar boven om de stoelen uit den weg te zetten.

Mientje komt binnen, gekleed volgens de bevelen van haar moeder.

MIENTJE: Moeder, maakt u m'n jurk even vast?

ANNEMIE: Ik heb wat anders te doen. Vraag maar aan je vader.

Mevrouw Hussels snelt naar boven, en Jan maakt de jurk van achteren vast.

MIENTJE: Waarom hebt u uw jasje uit, vader?

JAN: Moeder en ik gaan dat bureau van opa naar beneden halen.

MIENTJE (na eenig nadenken): Slepen we 't in de wacht, vóór tante Liesbeth komt?

JAN (ontsteld): Welnee, kind! Grootvader heeft gezegd, dat je moeder 't mocht hebben, voor hij stierf.

MIENTJE: Vannacht?

JAN: Ja.

MIENTJE: O. Toen was ie dronken.

JAN: Sst. Je mag nooit meer zeggen, dat hij wel eens dronken was.

De jurk is vast, en mevrouw Hussels komt binnen met een mooie klok onder haar arm.

ANNEMIE: Die heb ik maar meteen meegenomen. (Ze zet de klok op den schoorsteenmantel.) Onze pendule loopt slecht, en ik heb er al lang op geloerd.

MIENTJE: Da's opa z'n klok.

ANNEMIE: Sst! Je mond houden. Nu is 't onze klok. Toe, Jan, jij aan dién kant — til op. En denk er om, Mientje, geen woord tegen je tante over de klok en 't bureau.

Zij dragen de latafel de kamer uit.

MIENTJE (voor zich heen): Zie je wel dat we ze gappen?

Na een korte stilte wordt er hard op de voordeur geklopt.

ANNEMIE (van boven af): Mientje, als 't je oom en je tante zijn, doe je niet open.

Mientje gluurt door 't raam.

MIENTJE: Ze zijn 't, moeder!

ANNEMIE: Niet opendoen voor ik beneden ben.

PERSONEN:

MEVR. HUSSELS
een bazige huisvrouw.

JAN HUSSELS
haar man.

MIENTJE HUSSELS
hun vroegwits dochttertje.

MEVR. PRIKKE
zuster van mevr. Hussels.

DIRK PRIKKE
haar man.

OPA
vader van mevr. Hussels
en mevr. Prikke.

(Opnieuw geklop.) Stil laten gaan. (Er klinkt een zware bons.) Pas op den muur, Jan.

De heer en mevrouw Hussels, met hoofden als boeien, komen binnenstrompelen met een tamelijk ouderwetsch bureau met gesloten opstand. Ze zetten 't op de plaats van de latafel en schuiven de stoelen recht enz. Weer geklop.

ANNEMIE: Da's op 't kantje af. Doe maar open, Mientje. Zoo, Jan, trek nu je jas maar weer aan. (Ze helpt hem.)

JAN: Hebben we véél kalk van den muur gestooten?

ANNEMIE: Wat kan ons de kalk schelen. Zie ik er netjes uit? (Strijkt voor den spiegel haar haar glad.) Moet je op Liesbeth d'r gezicht letten, als ze ziet, dat we in den halven rouw zijn. (Gooit hem een tijdschrift toe.) Hier, ga maar gauw zitten. Net kijken of je op ze hebt zitten wachten.

Jan gaat in den leunstoel zitten, mevrouw Hussels aan de tafel. Ze lezen met vertoon van aandacht. Mientje laat Liesbeth en Dirk, den heer en mevrouw Prikke, binnen. Liesbeth is een goede, zelfbewuste vrouw met een stijf gezicht en een air van: ik heb altijd gelijk en ik doe alles goed. Ze heeft een volslagen en schreeuwend nieuwe rouwapon aan, bekroond door een grooten zwarten hoed met veeren. Ook Dirk is in den vollen rouw, met zwarte handschoenen en een band om zijn arm. 't Is nogal een leuk mannetje, een grappenmaker, maar hij doet nu zijn best, zich bij de treurigheid aan te passen. Hij heeft een helder, pieperig stemmetje. Mevrouw Prikke stevent de kamer binnen, recht op mevrouw Hussels af, en kust haar. De mannen geven elkaar een hand. Liesbeth geeft Jan een kus. Dirk geeft Annemie een kus. Niemand zegt een woord. Mevrouw Hussels bekijkt heimelijk de nieuwe rouwkleeren.

LIESBETH: Zoo, Annemie — dus 't is eindelijk gebeurd.

ANNEMIE: Ja, 't is gebeurd. Verleden Zondag voor veertien dagen is ie tweeënveertig geweest.

Zij snuift een traan terug. Liesbeth zit links van de tafel, Annemie rechts, Jan in den leunstoel, Dirk op den divan, met Mientje naast zich.

DIRK (tjilpend): Toe nou, Annemie, hou je taai. Eéns moeten we allemaal dood. 't Had erger gekund.

ANNEMIE: Ik zou niet weten hoe.

DIRK: Nou, wij hadden 't óók een van allen kunnen zijn.

JAN: Jullie hebben lang werk gehad om hier te komen, Liesbeth.

LIESBETH: Ja, ik kon 't echt niet over m'n hart krijgen.

ANNEMIE (achterdochtig): Wát kon je niet over je hart krijgen?

LIESBETH: Hier naar toe te komen voordat we in den rouw waren. (Bekijkt haar zuster.)

ANNEMIE: Ons goed is in de maak. (Zuur.) Ik heb nooit van confectie gehouden.

LIESBETH: O nee! Ik voelde me niet prettig voor ik in 't zwart was. En vertel nu maar eens precies hoe 't gegaan is. Wat zei de dokter?

ANNEMIE: Die is er nog niet geweest.

LIESBETH: Nog niet geweest?

DIRK (vlak er achteraan): Heb je hem niet dadelijk laten komen?

ANNEMIE: Natuurlijk wel. Je denkt toch niet, dat ik gek ben? Ik heb Jan direct naar dr. Reindert gestuurd, maar hij was uit.

DIRK: Dan had je een ander moeten nemen. Is 't niet, Lies?

LIESBETH: Ja, natuurlijk. Dat ligt voor de hand.

ANNEMIE: Klets nu niet, Liesbeth. Wat kon een dokter er aan doen?

LIESBETH: Nou... Ze hebben al zoovéel menschen weer levend gekregen, toen ze op 't oog al uren dood waren.

JAN: Ja — dronkelingen! Je vader is niet verdronken, Liesbeth.

DIRK (geestig): Nee, daar was geen kans op. Als er één ding was, waar ie nooit aan kwam, was 't water. (Hij lacht, maar hij lacht alleen.)

LIESBETH (geschokt): Maar, Dirk!

Dirk is meteen vernietigd.

ANNEMIE (gepiqueerd): Hij heeft zich altijd behoorlijk gewasschen.

LIESBETH: Misschien nám hij wel eens een

druppeltje te veel, maar daar hoeven we 't nu niet over te hebben.

ANNEMIE: Vader is een beetje uit geweest gisteravond. Hij ging 's middags de verzekering betalen, en liet met het avondeten op zich wachten.

DIRK: Eén geluk, dat ie dat nog betaald heeft.

LIESBETH: Hij is altijd erg secuur geweest in zulke dingen. Hij was veel te beschaafd om „heen” te gaan zonder zijn premie betaald te hebben.

ANNEMIE: Hij heeft vast den heelen avond in de Kroon gezeten — hij kwam ten minste zingende thuis vannacht. Ik heb nog tegen 'm geroepen: „Moet u niets eten, vader?” — „Eten?” zei hij. „Ik lust geen eten, ik ga naar bed!”

DIRK (hoofdschuddend): Hoe is 't mogelijk, hoe is 't mogelijk!

JAN: Ik ben nog gaan kijken, en ja, hoor, hij lag in bed, uitgeteeld en wel. (Hij staat op en gaat met zijn rug naar den haard staan.)

LIESBETH (beslist): Dan heeft hij vast een waarschuwing gehad. Ik voel 't. Kende hij je?

JAN: Ja, hoor. Hij sprak nog tegen me.

LIESBETH: Zei hij niet, dat hij een waarschuwing gehad had?

JAN: Nee. Hij zei: „Trek jij m'n schoenen even uit, Jan. Dat heb ik vergeten.”

LIESBETH: Dan lag hij te ijlen.

JAN: Nee, hij had ze nog aan...

ANNEMIE: En toen we klaar waren met ontbijten vanmorgen dacht ik: ik zal maar even wat boven brengen. Hij lag doodstil, net of ie sliep, dus toen zette ik 't blad zoolang op 't bu... (verbetert zichzelf) op de latafel... en ging ik naar 'm toe om 'm wakker te maken. (Korte stilte.) Hij was al steenkoud.

JAN: En toen riep Annemie: „Jan, Jan!” en toen ben ik naar boven gehold.

ANNEMIE: We konden natuurlijk niets meer doen.

LIESBETH: 't Was dus al gebeurd?

JAN: Ja, dat zag je zóó.

LIESBETH: Ik heb altijd wel gedacht, dat hij plotseling aan zijn eind zou komen.

Stilte. Allen wisschen hun tranen weg en onderdrukken smartgeluiden.

ANNEMIE (plotseling oprijzend, met zakelijke stem): Enfin, willen jullie eerst even boven kijken, of zullen we eerst koffiedrinken?

LIESBETH: Wat vind jij, Dirk?

DIRK: 't Is me precies eender.

LIESBETH (de tafel overziende): Nou, als je de koffie klaar hebt, wou ik eerst wel een kopje hebben.

Mevrouw Hussels gaat naar de keuken om de koffie in te schenken.

JAN: Eén ding moesten we maar meteen afwerken: de advertentie voor de krant.

LIESBETH: Daar zat ik net aan te denken. Wat wou je zetten?

JAN: We hadden gedacht: Heden overleed zacht en kalm, ten huize van zijn dochter, Opperstraat 35...

DIRK: Moet er niet tusschen: tot onze diepe droefheid?

LIESBETH: En: onze onvergetelijke vader...

DIRK: Da's heel mooi, maar misschien een tikje voorbarig.

JAN: Nou, voorbarig... We zijn 'm toch zeker vanavond nog niet vergeten!

ANNEMIE (binnenkomend met 't koffieblad): Hebben jullie 't over de advertentie? Ik had gedacht: Heden overleed zacht en kalm, ten huize van zijn dochter — enzovoort... en dan er onder: hij was een teedere echtgenoot, een liefderijke vader en een trouwe vriend. Da's weer eens wat anders.

DIRK (twijfelachtig): Vind je dat dat klopt?

JAN: Daar gaat 't niet om, of 't klopt of niet.

ANNEMIE: 't Is maar de kwestie hoe 't stáát.

DIRK: Laten we dan een versje zien te maken! Dat we zooveel van hem hielden en dat hij zooveel goeie trekken in 'm had en dat 't

zoo'n zwaar verlies voor ons is. Ik heb eens zooiets in 'n krant gezien en 't deed 't heel aardig.

ANNEMIE: Een heel vers? Zal me nogal wat kosten.

LIESBETH: Enfin, dat kunnen we na de koffie nog wel bepraten. We hebben 't druk vanmiddag. We moesten meteen zijn boeltje maar nakijken en er een lijstje van maken. Ten eerste alle meubels op zijn kamer.

JAN: Kostbaarheden of zoo zijn er niet.

LIESBETH: Behalve zijn gouden horloge. Dat heeft hij aan onze Wimpie beloofd.

ANNEMIE: Aan jullie Wimpie beloofd? Daar heb ik nooit van gehoord.

LIESBETH: O nee? Wij wel, Annemie. Toen hij bij ons inwoonde. Hij was gek op Wimpie.

ANNEMIE: Zoo. (Verbaasd): Ik weet niet...

DIRK: In ieder geval krijgen we 't geld van de verzekering. Heb je de kwitantie voor die premie, die hij gistermiddag betaald heeft?

ANNEMIE: Ik heb geen kwitantie gezien.

Mientje springt op van den divan en komt naar de tafel.

MIENTJE: Ik geloof dat opa niet eens zijn verzekering is wezen betalen, moeder.

ANNEMIE: Daar ging hij toch voor uit?

MIENTJE: Ja, moe, maar hij is heelemaal de stad niet in geweest. Hij kwam op 't hoekje meneer Blakerhof tegen, en toen zijn ze den anderen kant op gegaan, den kant van de kerk op.

ANNEMIE: Zeker naar de Kroon!

DIRK: De Kroon?

ANNEMIE: Da's 't café van de weduwe Slenders. Daar zat hij ochtend en avond. Als hij 't maar betaald heeft!

DIRK: Dus je denkt dat hij 't niet betaald heeft? Was hij achter met z'n premie?

ANNEMIE: Ik zou haast wel durven wedden van wél.

LIESBETH: Ik weet wel haast zeker dat hij 't niet betaald heeft. Ik heb een waarschuwing — ik voel 't — hij heeft 't niet betaald!

DIRK: Zoo'n leelijke ouwe zatlap.

LIESBETH: Hij heeft 't exprés niet betaald, om ons een loer te draaien.

ANNEMIE: En wat heb ik niet voor hem over gehad — drie jaar is hij hier al in huis, en dát krijg je tot dank! 't Is gewoon flesschentrekkerij.

LIESBETH: Ik heb hem vijf jaar in m'n huis moeten dulden.

ANNEMIE: En je hebt den heelen tijd je best gedaan om hem op óns af te schuiven.

JAN: Ja maar, we weten toch niet zeker, dat hij z'n premie niet betaald heeft?

LIESBETH: Ik wel. 't Is ineens over me gekomen, dat hij 't niet betaald heeft.

ANNEMIE: Mientje, ga jij eens naar boven, en haal dien bos sleutels, die op opa z'n waschtabel ligt.

MIENTJE (bang): Op opa's kamer?

ANNEMIE: Ja.

MIENTJE: Ik... ik blijf liever hier.

ANNEMIE: Praat toch geen onzin. Er is geen mensch die je wat kan doen. (Mientje gaat met looden schoenen.) We zullen even kijken, of hij de kwitantie in 't bureau heeft geborgen.

DIRK: Waar? In dat ding daar? (Hij staat op en bekijkt het.)

LIESBETH (staat eveneens op): Hoe kom je daar aan, Annemie? Dat had je nog niet, toen ik hier den laatsten keer was. (Zij bekijkt het van nabij.)

ANNEMIE: O, dat heeft Jan eens ergens op den kop getikt.

LIESBETH: Ik vind 't een mooi stuk. Artistiek. Heb je 't op een verkooping gekocht?

JAN: Hè? Eh... waar heb ik 't ook weer vandaan, Annemie?

ANNEMIE: Ja, op een verkooping.

DIRK (geringschattend): O, tweedehandsch.

LIESBETH: Loop nu niet met je onwetendheid te koop, Dirk. Alle artistieke dingen zijn tweedehandsch. Denk maar eens aan de oude meesters.

Mientje komt terug, doodelijk verschrikt. Zij doet de deur achter zich dicht.

MIENTJE: Moeder! Moeder!

ANNEMIE: Wat is er, kind?

MIENTJE: Opa staat op!

DIRK: Wát zeg je?

MIENTJE: Opa staat op.

LIESBETH: 't Kind is gek.

ANNEMIE: Praat niet zoo'n onzin. Je weet toch, dat je grootvader dood is?

MIENTJE: Nee, nietes. Hij staat op. Ik heb 't zelf gezien.

Zij staan aan den grond genageld van verbazing. Dirk en Liesbeth links van de tafel; Mientje, haar moeder omklemmend, rechts van de tafel; Jan voor den haard.

LIESBETH: Je moest maar even boven gaan kijken, Annemie.

ANNEMIE: Kom, Jan, ga mee.

Jan deinst ontzet terug.

DIRK (plotseling): St! Luister!

Allen kijken naar de deur. Daarbuiten hoort men een zacht geginnik. De deur gaat open en er verschijnt een oude man, gehuld in een verschoten maar kleurige ochtendjas. Hij loopt op zijn sokken. Al is hij boven de zeventig, hij ziet er krachtig en welvarend uit; zijn heldere oogen tintelen spottend onder zijn zware, rossig-grijze wenkbrauwen. Hij is blijkbaar een van tweeën: of grootvader of zijn geest.

OPA: Wat mankeert Mientje? (Hij ziet Dirk en Liesbeth.) Hé! Hoe komen jullie hier? Hoe staat 't leven, Dirk?

Opa steekt Dirk zijn hand toe. Dirk schiet handig achteruit en bergt zich met Liesbeth op veiligen afstand, achter den divan.

ANNEMIE (*vastberaden naar grootvader toe tredend*): Bent u 't, opa?

Zij geeft hem met twee vingers een stootje.

OPA: Ja natuurlijk ben ik 't. Lâat dat alsjeblieft, Annemie. Wat is dat hier allemaal voor malligheid?

ANNEMIE (*tegen de anderen*): Hij is niet dood.

DIRK: 't Lijkt er ten minste niet veel op.

OPA (*zich ergerend aan het gesmiespel*): Je bent aardig lang weggebleven, Lies; en nu je er bent, schijn je nog niet eens erg in je schik te zijn, dat je me ziet.

LIESBETH: U komt ons zoo overvallen, vader. Bent u nog heelemaal goed?

OPA (*verstaat haar niet best*): Hè? Wat?

LIESBETH: Voelt u zich heelemaal goed?

OPA: O, ja, best hoor, alleen een beetje hoofdpijn. Ik durf gerust te wedden, dat ik hier in huis de eerste niet zal zijn, die naar 't kerkhof gaat. Ik denk dikwijls, die Jan ziet er heelemaal niet gezond uit.

LIESBETH: Nee maar, da's toch...

Opa loopt naar den leunstoel en Jan gaat hem uit den weg, komt voor de tafel.

OPA: Zeg, 'Nemie, waar heb je mijn nieuwe pantoffels gelaten?

ANNEMIE (*in de war*): Staan ze niet bij den haard, grootvader?

OPA: Nee, ik zie ze niet. (*Hij kijkt naar Jan, die de pantoffels probeert uit te schoppen.*) Hé, jij hebt ze aan, Jan!

ANNEMIE: Ik heb gezegd, dat hij ze een beetje voor u uit moest lopen. Ze waren nog zoo nieuw en stug. Vooruit nu, Jan.

Annemie grist Jan de pantoffels uit zijn hand en geeft ze aan grootvader. Die trekt ze aan en gaat in den leunstoel zitten.

LIESBETH (*tegen Dirk*): Nou, kiesch kan ik 't niet bepaald noemen, om iemand zijn boel te annexeren als ie nog niet eens goed koud is.

Jan gaat naar 't raam en trekt de gordijnen open. Mientje holt naar grootvader en gaat voor zijn voeten op den vloer zitten.

MIENTJE: O, opa, ik ben zoo blij, dat u niet dood bent!

ANNEMIE (*nijdig fluisterend*): Hou je mond, Mientje.

OPA: Hè? Wat? Is er iemand dood?

ANNEMIE (*luidop*): Mientje zegt dat ze zoo'n medelijden heeft met uw hoofdpijn.

OPA: O — dank je, Mientje. Maar 't is al veel minder.

ANNEMIE (*tegen Liesbeth*): Hij is zóó gek op Mientje!

LIESBETH (*tegen Annemie*): Ja, hij is gek op onze Wimpie ook.

ANNEMIE: Vraag hem maar eens, of hij niet beloofd heeft, dat Wimpie zijn gouden horloge mag hebben.

LIESBETH (*uit 't veld geslagen*): Nu niet. Ik zou 't niet kunnen. Echt niet.

OPA: Hé, Dirk, je bent in den rouw! En Liesbeth ook! En Annemie en Jan... en Mientje! Wie is er dood? Zeker iemand in de familie.

Hij grinnikt.

LIESBETH: 't Is niemand dien u kent, vader. Familie van Dirk.

OPA: Wát voor familie van Dirk?

LIESBETH: Een broer.

DIRK (*tegen Liesbeth*): Zég es... ik heb niet eens 'n broer.

OPA: Wel wel. Hoe heette die broer? Ben?

DIRK (*weet zoo gauw niets*): Eh... eh...

LIESBETH (*helpt rechts*): Hendrik.

ANNEMIE (*helpt links*): Bertus.

DIRK: Eh... Hen... Ber... Frits.

OPA: Zoo; en waar woonde die broer Frits?

DIRK: In eh... Indië.

OPA: Wel wel. Die was zeker ouder dan jij, niet?

DIRK: Ja, we scheelden vijf jaar.

OPA: Zoo zoo. Ga je naar de begrafenis?

DIRK: Ja zeker.

LIESBETH en ANNEMIE: Nee, nee.

DIRK: Nee, natuurlijk niet.

Hij retireert in de richting van zijn vrouw.

OPA: Enfin, jullie hebben op me gewacht met koffiedrinken, zie ik. Ik heb honger.

ANNEMIE: Ik zal meteen voor u inschenken, vader.

Zij gaan aan tafel zitten, opa aan 't hoofd, met zijn gezicht naar de toeschouwers, Dirk en Liesbeth links. Mientje haalt een stoel en gaat bij opa zitten. Mevrouw Hussels en Jan zitten rechts.

ANNEMIE: Jan, geef grootvader de tong eens.

OPA: Ja, zal ik maar aanvallen?

Hij neemt een snee brood en het botervlootje. Jan geeft het schaalje tong aan en Annemie schenkt koffie in. Grootvader is de eenige, die met smaak eet.

DIRK: 't Doet me plezier dat u weer een goeden eetlust hebt, meneer Doornent, al was u niet zoo best in orde.

OPA: 't Had niets om 't lijf. Ik heb een beetje uitgeluierd.

ANNEMIE: Hebt u aldoor geslapen, grootvader?

OPA: Nee, ik heb aldoor wakker gelegen.

ANNEMIE en JAN: O!

OPA (*etend en drinkend*): Ik kan me niet precies alles herinneren, maar ik weet wel dat ik zoo'n beetje versuft was of zooiets. Ik kon geen vin verroeren.

DIRK: En kon u zien en hooren, meneer Doornent?

OPA: Ja hoor, maar ik zou niets bepaalds kunnen noemen, dat ik gezien heb. Geef even 't zout, Dirk.

Dirk geeft het zoutvatje door.

ANNEMIE: Natuurlijk niet, grootvader. 't Zal een soort droom geweest zijn. U sliep natuurlijk.

OPA (*bijterig*): Ik zeg je toch dat ik niét sliep, Annemie! Ik zal 't toch zeker zelf 't bésté weten?

LIESBETH: Hebt u Jan of Annemie uw kamer niet in zien komen?

OPA (*achter zijn oor krabbend*): Laat eens denken...

ANNEMIE: Laat hem nu maar, Liesbeth. Maak 't hem niet lastig.

JAN: Nee, je kunt hem 't beste met rust laten.

OPA (*zich herinnerend opeens*): Da's waar ook! Annemie en Jan, wat halen jullie in je hoofd, om mijn bureau mijn kamer af te slepen? Waar was dat voor?

Dirk en Liesbeth zijn sprakeloos.

OPA: Versta je me niet? Annemie! Jan!

LIESBETH: Welk bureau, vader?

OPA: Nou, mijn bureau, dat ik gekocht heb...

LIESBETH (*naar het bureau wijzend*): Is dát 't, vader?

OPA: Hé, ja, dat is 't. Wat moet dat hiér?

Stille. De klok op den schoorsteenmantel slaat half twee. Iedereen kijkt er naar.

OPA: En daar staat mijn klok ook zoowaar. Wat is er gebeurd hier in huis?

Een korte stilte.

DIRK: Da's 't toppunt.

LIESBETH (*opstaande*): Ik zal u vertellen wat er gebeurd is hier in huis, vader. Niets minder dan diefstal.

ANNEMIE: Pas op je woorden, Liesbeth.

LIESBETH: Ik zou niet weten voor wie! Ik vind 't gemeen!

JAN: Nou nou, Liesbeth...

LIESBETH: En jij bent geen steek beter. Ben je zoo'n stumper, dat je allerlei schurkenstreken uit moet halen voor háár?

ANNEMIE (*opstaande*): Wil je er om denken, waar je bént, Liesbeth?

JAN (*opstaande*): Toe nu, geen ruzie maken.

DIRK (*opstaande*): Mijn vrouw heeft 't volste recht om haar hart uit te spreken.

ANNEMIE: Dat moet ze buiten dan maar doen, niet in mijn eigen huis.

OPA (*staat op en slaat met zijn vuist op tafel*): Wel vertjoept, wil dan geen mensch me vertellen, wat er gebeurd is?

LIESBETH: Ja, vader, ik wel. Ik laat u niet bestelen.

OPA: Wie heeft me dan bestolen?

LIESBETH: Annemie en Jan. Ze hebben uw klok en uw bureau gestolen. (*Zich opwindend*): Ze zijn uw kamer in geslopen als een dief in den nacht, om ze te stelen, toen u dood was.

JAN en ANNEMIE: Sat! Stil toch, Liesbeth.

LIESBETH: Ik hóúd mijn mond niet voor jullie. Toen u dood was, zei ik.

OPA: Toen wíé dood was?

LIESBETH: U.

OPA: Maar ik bén niet dood.

LIESBETH: Nee, maar zij dáchten 't.

Het blijft stil. Grootvader kijkt rond.

OPA: O! Zijn jullie dáárom allemaal in 't zwart vandaag. Jullie dachten dat ik dood was. (*Hij grinnikt.*) Dan hadden jullie 't leelijk mis. (*Hij gaat zitten en eet verder.*)

ANNEMIE (*snikkend*): Opa...

OPA: Jullie zijn al vlug begonnen om mijn boeltje samen te deelen.

LIESBETH: Nee, vader, dat is niet zoo. Annemie was gewoon bezig er voor haarzélf beslag op te leggen.

OPA: Je bent natuurlijk weer net zoo'n bijdehandje geweest als vroeger, hè Mie? Je was zeker

bang dat je te kort zou komen in m'n testament.

JAN: Had u een testament gemaakt?

OPA: Ja, 't zit in 't bureau.

LIESBETH: En wat stond er in, vader?

OPA: Dat doet er nu niets meer toe. Ik denk er hard over om 't te verscheuren en een ander te maken.

ANNEMIE (*snikkend*): U zult 't me toch niet zoo erg kwalijk nemen, grootvader?

OPA: Ik wou graag nog een kop koffie van je hebben, Annemie; een beetje meer suiker en een beetje minder melk.

ANNEMIE: Ja, grootvader. (*Zij schenkt koffie in.*)

OPA: Ik neem nooit iets erg kwalijk, en ik zal er nu óók niet mee beginnen. Ik zal jullie vertellen, wat ik doen ga. Sinds moeder gestorven is, heb ik den eenen tijd bij jou ingewoond, Liesbeth, en den anderen tijd bij jou, Annemie. Goed. Nu zal ik een nieuw testament maken, en daar zal ik inzetten, dat ik alles nalaat aan degene, waar ik bij in huis woon, als ik sterf. Is dat goed?

JAN: Dat lijkt me een soort loterijtje.

LIESBETH: En bij wie wou u nu inwonen?

OPA (*met zijn kop koffie aan zijn mond*): Daar kom ik direct aan.

LIESBETH: U mocht best weer eens bij ons in trekken, vader. We zullen 't echt prettig voor u maken.

ANNEMIE: Als hij eerst net zoo lang bij ons geweest is als bij jullie!

LIESBETH: Ik heb 't misschien mis, maar ik heb zoo'n idee, dat vader liever niet hier blijft, na 't geen er vandaag gebeurd is.

OPA: Dus je zoudt me graag weer bij je hebben, Lies?

LIESBETH: U weet heel goed, dat u bij ons altijd welkom bent, en dat u zoo lang kunt blijven als u wilt.

OPA: Nu, Annemie — wat zeg je er van?

ANNEMIE: Ik kan alleen maar zeggen, dat Liesbeth dan wel heel erg is omgeslagen de laatste paar jaar. (*Zij staat op.*) Weet u, waar die ruzie tusschen ons over ging, grootvader?

LIESBETH: Stel je niet aan, Annemie; ga zitten.

ANNEMIE: Nee, als ik hem niet houd, krijg jij hem ook niet. We kregen ruzie, omdat Liesbeth zei, dat ze u nooit meer in huis wou hebben, voor geen geld van de wereld. Ze had al lang genoeg met u gezeten, nu moesten wij d'r verder maar plezier van hebben, zoolang als u leefde.

OPA: Als ik 't goed bekijk hoeven jullie er geen van tweeën erg trotsch op te zijn, dat je zoo lief voor je vader geweest bent.

LIESBETH: Als ik iets misdaan heb, heb ik er in ieder geval berouw over.

ANNEMIE: Dat hoef ik niet eens te zeggen — vader weet 't wel.

OPA: 't Is trouwens wel een beetje laat om 't te zeggen. Jullie waren me allebei liever kwijt dan rijk.

ANNEMIE en LIESBETH: Nee, heusch niet, vader.

OPA: Ja ja, zoo praten jullie nú, omdat ik dat gezegd heb over de erfenis. Jullie hebben me geen van tweeën graag, dus ga ik bij iemand, die me wél graag heeft.

DIRK: Maar u hoort toch bij een van uw dochters in te wonen?

OPA: Ik zal jullie vertellen wat ik van plan ben. Ik moet Maandag drie boodschappen doen. Ik moet naar den notaris om mijn testament te veranderen; en ik moet naar 't assurantiekantoor, om mijn premie te betalen; en ik moet naar 't stadhuis om aan te teekenen.

VIER MONDEN: Aanteekenen?

OPA: Ik ga namelijk trouwen.

LIESBETH: Trouwen!

ANNEMIE: Hij is niet wijs!

Algemeene consternatie.

OPA: Ik ga trouwen, zei ik.

ANNEMIE: Met wie?

OPA: Met de weduwe Slenders, je weet wel, waar de Kroon van is. We waren 't al een tijdje eens samen, maar ik heb 't stil gehouden, om jullie te verrassen. (*Hij staat op.*) Ik voelde wel, dat ik jullie een beetje tot last was, dus ik was blij dat ik iemand vond, die 't prettig zou vinden, om voor me te zorgen. Maandag over drie weken trouwen we. Jullie gaan toch allemaal mee? (*Hij loopt naar de deur.*) Ik ga me aankleeden, en dan ga ik er maar eens uit. (*Hij blijft bij den drempel staan.*) Ik ben blij, dat jullie m'n bureau vast beneden hebben gehaald, Annemie. Da's zooveel makkelijker met de verhuizing.

Hij gaat. En het gordijn zakt.

(Opvoering verboden)

Z E E P

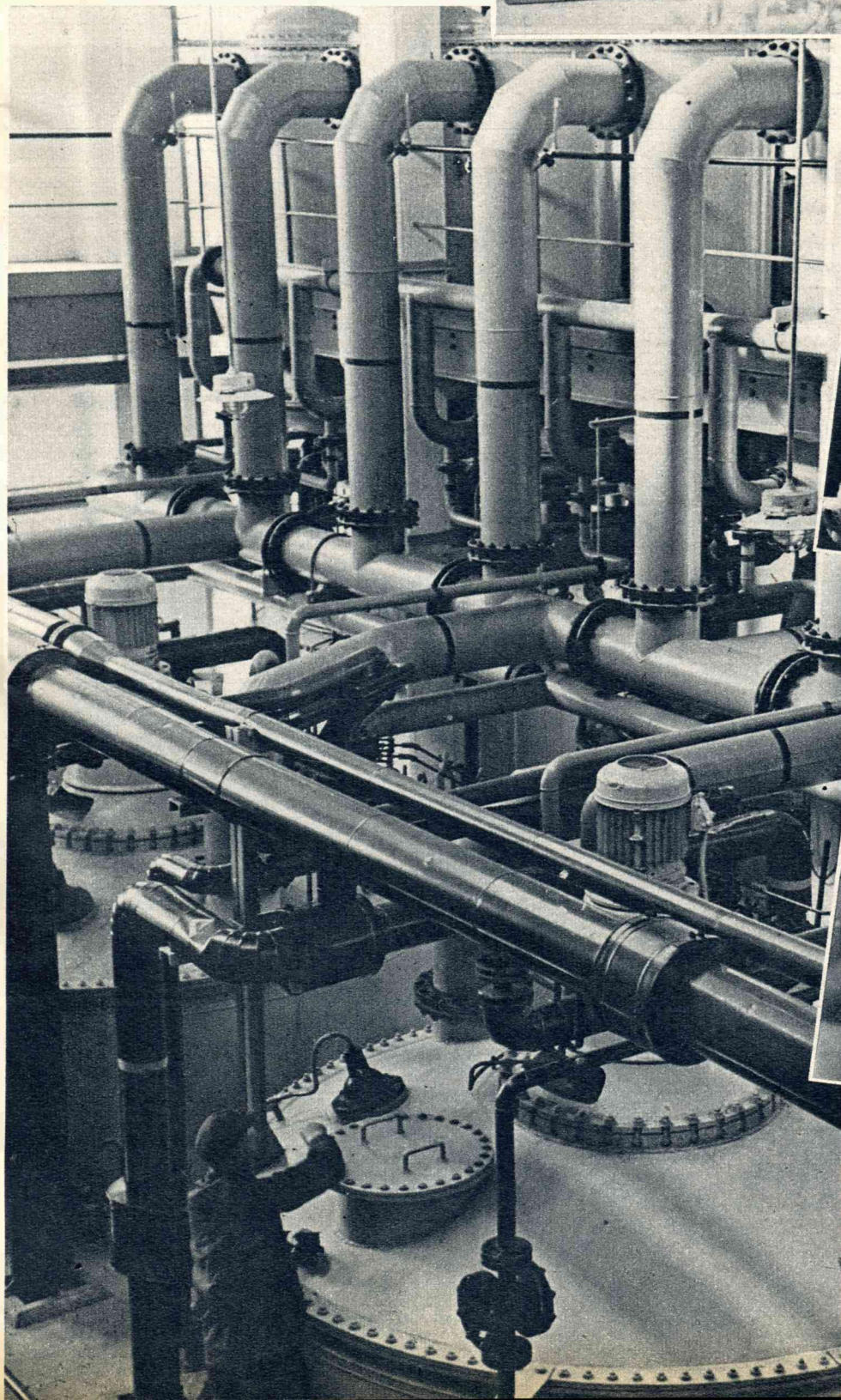
UIT STEENKOLEN

Hoe vast de nieuwe zeep samenhangt en hoe elastisch zij is blijkt duidelijk uit onze foto.

In kleine hoeveelheden ziet men hier de verschillende fasen aangegeven. Van rechts naar links: steenkool, koolwaterstof, vetzuur, zeep.

Een groot blok zeep, uit steenkool gewonnen.

Zeep uit steenkool maakt het wassen tot een genoegen.

Zoals men wellicht weet is zeep een verbinding van kalium of natrium met één der hogere vetzuren. Tot nu toe werd zeep dan ook gewonnen door splitsing of verzeepen van natuurlijke, dierlijke of plantaardige vetten, die na inwerking van kalium- of natriumloog als eindproduct zeep en glycerine opleverden. Aangezien zeep behalve uit kalium of natrium, dat in potasch en soda te vinden is, uit koolstof, waterstof en zuurstof bestaat wist men reeds lang geleden, dat men zeep uit steenkool zou kunnen maken, zij het ook, dat het procédé zoo lang en duur was, dat men zich liever aan de natuurlijke vetten als grondstof hield.

In Duitschlands streven zich economisch onafhankelijk te maken is men er toe gekomen de mogelijkheden tot zeepbereiding met steenkool als grondstof, als uitgangspunt om zoo te zeggen, nader te bestudeeren en de resultaten waren zoo bevredigend, dat men groote fabrieken heeft opgericht, die de zeep uit steenkool bereiden. Iedereen, die ook maar eenigszins met scheikunde op de hoogte is, zal weten, dat aldus vervaardigde zeep in geen enkel opzicht behoeft achter te staan bij het product, dat uit natuurlijke vetten gemaakt is, zoodat men de vereenvoudiging en 't goedkoper maken der „steenkoolzeep“-bereiding als een wellicht blijvende verbetering in de techniek kan beschouwen.

(Foto's I. P. en R. S.)

In geweldige ketels en buizen voltrekt zich het proces, waarin van steenkool zeep wordt gemaakt.

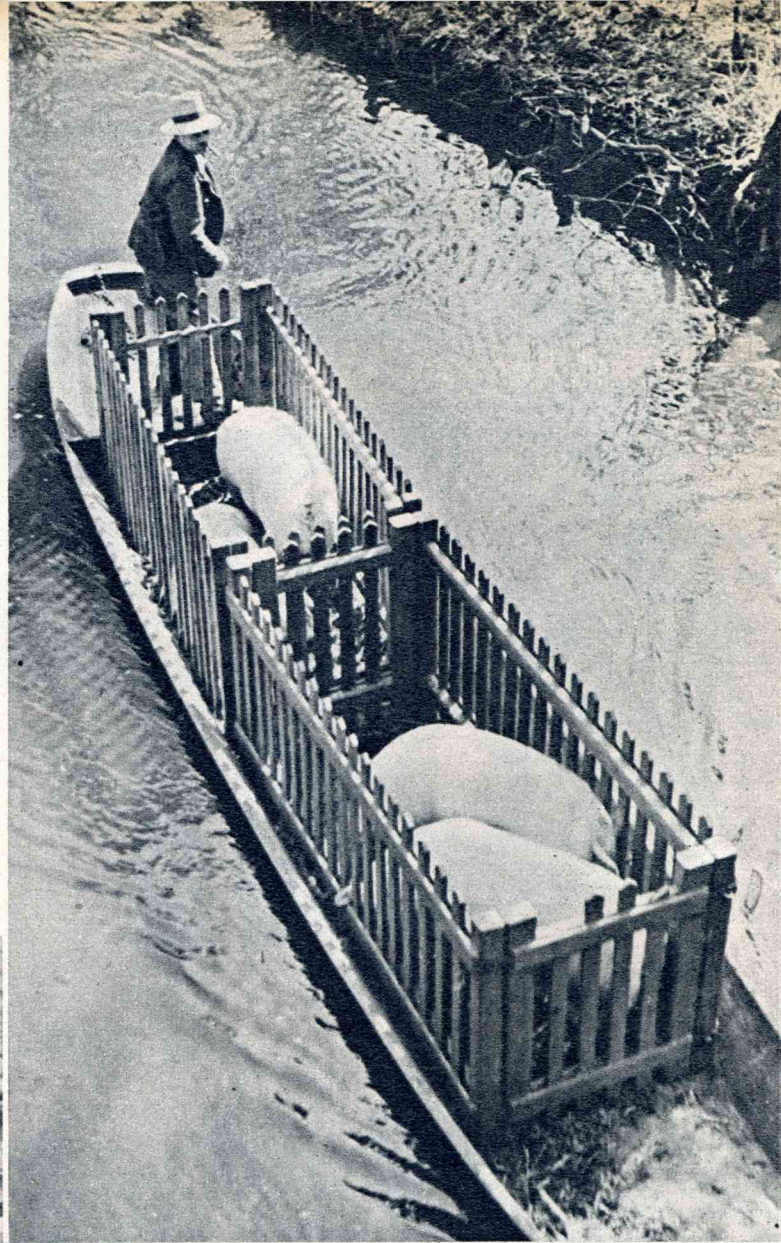
Een park van bosch en water

Het Spreewald bij Berlijn

De omroeper van het Spreewaldsche dorp Lehnke maakt zijn nieuws bekend terwijl hij per punter door de buurten vaart.

Onder: een merkwaardig tafereeltje in het waterrijke Spreewald. — De school gaat uit en de kinderen stappen in de bootjes om den tocht naar huis te aanvaarden.

Veetransport per punter.

O nhoorbaar glijdt een smalle boot tusschen de hoge stammen door het spiegelgladde water. Windstil is het hier in de luwte van de dichtbebladerde boomen, de zonneplekken op den grond trillen zacht als even een bries door de takken suist, doch beneden vaart men door een onbewogen wereld van stil stroomende riviertjes en slanke elzen.

Even voor schooltijd worden de lessen nog eens overgelezen aan den waterkant.

Een begrafenisstoet per punter in het Spreewald.

We zijn in het Spreewald, niet ver van Berlijn, een eilandenrijk, waar alle verkeer te water plaats vindt, zooals in ons Giethoorn, waar men per boot ter kerke gaat, handel drijft, vee vervoert, trouwt en begraven wordt.

Bij Cottbus verdwijnt de Spree in een gewelfde gang van overhangende boomen en men komt, den loop van het water following, terecht in een stille sprookjeswereld, waar de huizen vergeten tusschen het geboomte staan en de menschen, weinig spraakzaam en gesloten van aard, op het water geboren schijnen.

Door de ontoegankelijkheid van deze streek hebben de bewoners hier veel van hun

Merkwaardig is de hoofdtooi der vrouwen in het Spreewald. Hier ziet men een drietal Spreewalderinnen voorbereiden tot het jaarlijksche oogstfeest.

volkseigen behouden: zij spreken een eigen dialect, het Wendisch, hebben hun eigen gewoonten en kleederdrachten. Een labyrint van riviertjes, beekjes en kanalen verbindt hen en houdt hen gescheiden. Alleen 's winters worden deze eenzame lieden toeschietelijker, hun harde schaatsen krassen dan over de harde ijswegen en het eilandenrijk is plotseling een bosch met begaanbare paden geworden.

Op de jaarmarkt te Cottbus doen de Spreewalderinnen gaarne 'inkopen.

Ook de brievenbesteller verricht zijn arbeid per boot.

Foto's Holland (5), Scherl (1), Photothek (1), Ass. P. (1).

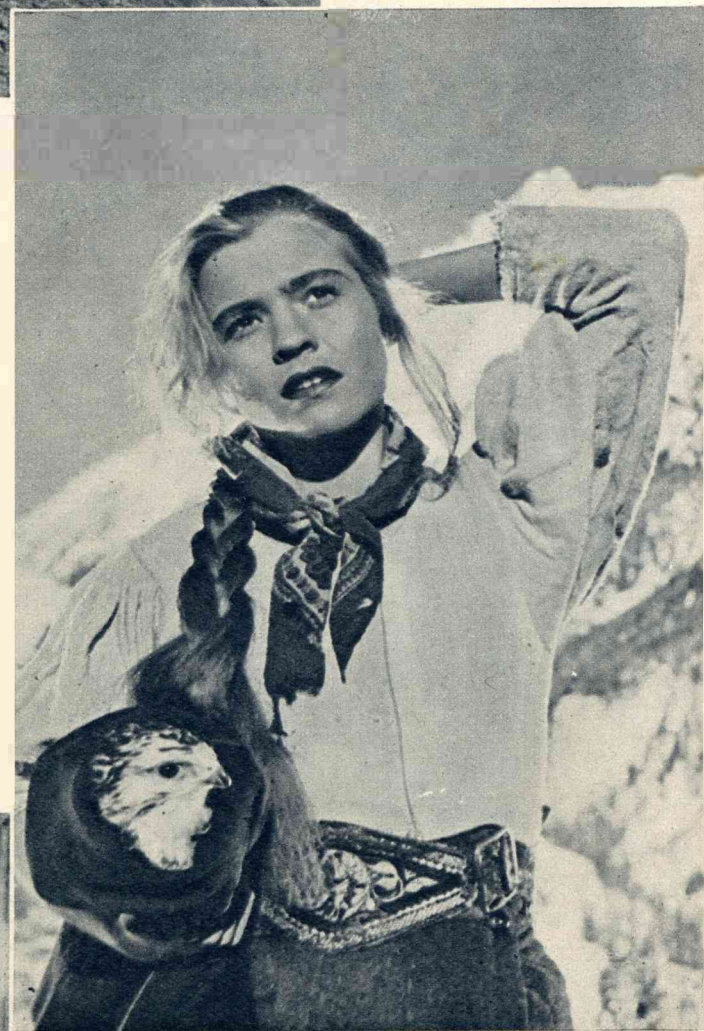
De boer is gestorven en alle arbeiders van de hoeve volgen de baar. Hier is het ook waar Gier-Wally haar moeilijken strijd voert tegen de belagers van haar geluk.

GIER-WALLY

Dit is een van die weinige sterke films, welke slechts van tijd tot tijd het levenslicht aanschouwen en die een heel aparte wereld aan de toeschouwers onthullen. Zij werd naar een roman van W. von Hillern voor de Tobis gemaakt onder de uitstekende regie van Hans Steinhoff.

Het leven van den boer in de Alpen is als dat van een staat in een staat. De boer is op zijn domein heer en meester en oefent veelal met straffe hand zijn meesterschap uit. Duidelijk en klaar is die macht van den boer in deze film geschilderd. Het is 'n eer de boer te zijn, en alle anderen zijn aan hem ondergeschikt. Het heele personeel verzamelt zich bij de sterfkamer als de boer het tijdelijke met 't eeuwige verwisselt. Dan komt de dochter te voorschijn, deelt 't verscheiden van den boer mede en kondigt tevens aan dat zij het bewind nu

in handen neemt. Er is echter zeer veel onaangenaams aan dien dood voorafgegaan. De boer, die 't maar steeds niet kon verkroppen, dat zijn dochter geen zoon was, wilde haar uithuwelijken aan een anderen boer, daarbij het hart van zijn dochter, dat naar een ander uitging, volkomen negeerend. Er is 'n felle strijd gestreden tusschen den vader en de dochter, en de dood heeft daar een einde aan gemaakt. Wally, zoo heet de dochter, heeft zich echter in de oogen van den man harer keuze onsterfelijk geblameerd, door eens te toonen dat zij voor een man niet onderdeed: zij haalde een jongen gier

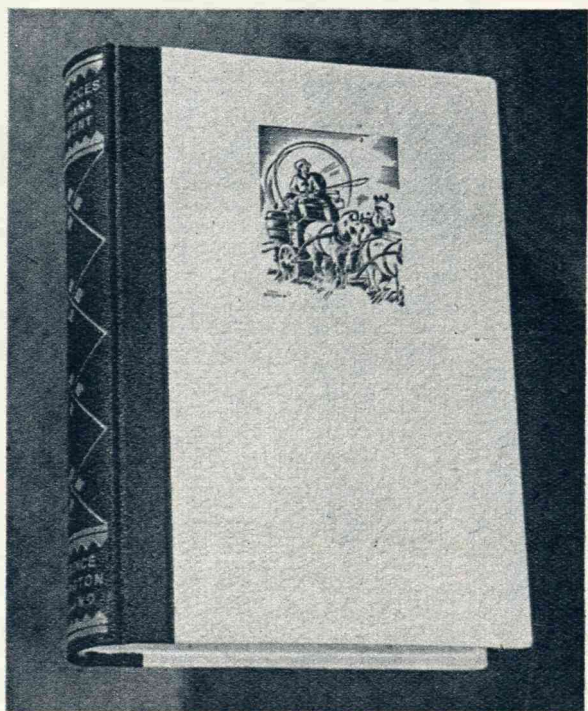

Gier-Wally met den jongen gier, die haar den bijnaam bezorgde even nadat zij zich het dier had toegeëigend.

De oude boer (Eduard Kôck) met Vinzens (Leopold Esterle), den door hem uitgekozen schoonzoon, welke laatste met alle mogelijke inferieure middelen strijdt om het hart van Gier-Wally te winnen. (Foto's Tobis)

uit het nest. Daardoor heeft zij den naam van Gier-Wally gekregen en het lijkt wel of op dien bijnaam een vloek rust. Van dat oogenblik af keert het leven zich tegen haar geluk en het is een somber en grauw beeld, dat wij van dit meisjesbestaan te zien krijgen. Zij worstelt door een berg van misverstanden naar het hart van den man aan wien zij haar liefde verloren heeft. De film suggereert bijna tastbaar de onvoldaanheid van Gier-Wally en de geladen atmosfeer van de hoeve. Prachtig en gevoelig speelt Heidemarie Hatheyer de rol van Gier-Wally, het getormenteerde meisje; stug, hard en onverzettelijk is Eduard Kôck als de oude Fender, Wally's vader; sluw en hoogst onsympathiek is Leopold Esterle als Vinzens, de opgedrongen aanbieder. Voeg daarbij de sublieme weergave van het dagelijksche leven op de boerderij, de uiterst zorgvuldige montage, de treffende, niet overdreven schildering van de conflicten en de vaak meesterlijke hanteering van de camera, dan zal het ieder duidelijk zijn, dat dit een gaaf brok werk is, waard om er eenige uren aan te besteden.

Hier is het nieuwste boek van de Kennemer Serie!

HET SUCCES VAN DIANA FROMENT

door

Clarence Budington Kelland

Het is omstreeks 1860. Tusschen de dichtbevolkte Atlantische kust van Noord-Amerika en 't vruchtbare, goudrijke Californië ligt een uitgestrekt niemandsland, een haast onbevolkt werelddeel, vol gevaren, waarin alleen waaghalzen en ontvluchte misdadigers durven leven; en het wildste, onherbergzaamste stuk van dit werelddeel is Arizona. Hier is de natuur het overweldigendst in haar onbehouwen schoonheid, hier verzamelen zich de laatste Indianenstammen voor een verbitterden strijd om hun vrijheid, en hier, waar recht en wet niet te vinden zijn, leven ook de vluchtelingen en uitgestootenen — dieven, moordenaars, spelers, drinkers — bijeen in het rumoerige stadje Tucson. Wie zich hier wil vestigen om aan een toekomst te bouwen en de overdadige rijkdommen van dit land te ontginnen, moet van een andere makelij zijn dan de gewone menschen der westersche beschaving — die moet hard zijn en onbreekbaar, onverzettelijk en sterk.

En zoo is Diana Froment, het meisje dat hier per ongeluk strandt en zich dan moet handhaven in de ruwste omgeving die maar denkbaar is — zoo is ook de lachende Peter Muncie, de man dien zij in deze wildernis ontmoet en lief krijgt.

Diana begint zonder een cent, met niets dan haar jeugd, haar kracht en een oud fornuis — haar vrouwelijkheid en zachtheid, haar verlangen naar liefde verbergt zij onder een masker van brutale hardheid en een stel mannenkleeren. Zij bakt taarten voor de nieuwgierige leegloopers van Tucson en verkoopt ze hun duur; zij spaart, koopt vrachtwagens, spaart meer en bouwt

op; in bezit en aanzien stijgt zij langzaam boven de anderen uit... en dan komt Peter, de zwerver, de durfal, zoo arm als een kerkkrat en een beetje losbandig, maar gewapend met een onuitputtelijken humor en een onverschrokken moed. Zij vormen een wonderlijk paar; in andere streken, in een andere omgeving, zouden zij zich onmogelijk gemaakt hebben en misschien van geen nut zijn geweest, maar hier, in het woeste Arizona, zijn zij de voortrekkers der beschaving, de wegbereiders van de toekomst. Hun leven is rijk en vol dieperen zin; hun geschiedenis is tegelijk menschen- en wereldgeschiedenis. En het boek, dat hiervan vertelt, is niet alleen een boek van humor, romantiek en spanning, maar vóór alles van een krachtig en gezond optimisme, dat ook voor onzen tijd waarde heeft.

* * *

Alle boeken van de Kennemer Serie en dus ook dit uitstekende werk van Clarence Budington Kelland zijn verkrijgbaar tegen een buitengewoon laag prijs. Het geestelijk genot, dat het lezen van zulk een prachtige roman u verschaft, is niet in geld te waardeeren. Voor een gebonden boek betaalt u dan ook slechts f 1.—, terwijl de prijs van een ingenaaid exemplaar 30 cent bedraagt. Bestellingen kunt u opgeven aan onze kantoren, agenten en bezorgers en bij den boekhandel.

Franco toezending per post geschiedt na ontvangst van 40 cent resp. f 1.15 voor een ingenaaid of een gebonden boek aan ons hoofdkantoor te Haarlem. Dit bedrag kunt u overmaken per postwissel of storten op postrekening 142700 van Panorama te Haarlem.

Voor zwakke kinderen

Arts J. H. C. R. te U. schrijft: „Waar ik kan, beveel ik in mijn praktijk Kalzan aan, daar dit preparaat mij bij uitstek bevalt, speciaal voor jonge kinderen.”

KALZAN

Het kalkhoudend versterkingspreparaat

EEN
blanke,
frisse
TEINT

is voor elke vrouw een kostbaar bezit. Toch hoeft U geen „kostbare” schoonheidsmiddelen te kopen om een blanke, gave huid te behouden. Het meest doelmatige en tevens goedkope schoonheidsmiddel voor de elegante vrouw is Vinolia Vanishing Cream, die U door haar bijzondere samenstelling en extra fijne emulgering een zachte, blanke teint verleent. Ook is deze heerlijke cream vooral aan te bevelen als onderlaag voor poeder.

Tuben vanaf 35 ct. — Luxe potten 65 ct.

Vinolia Cold Cream, de moderne nacht-cream, voedt en verjongt Uw huid gedurende de nacht

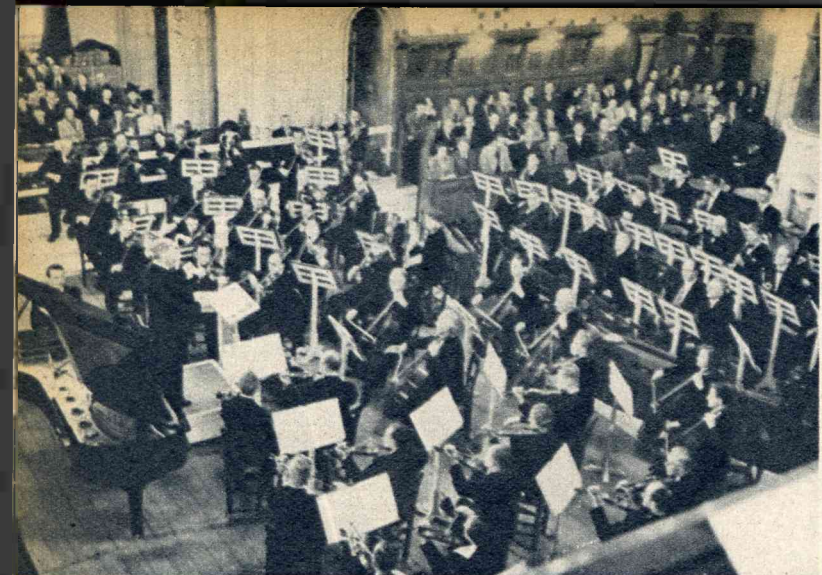
Vinolia
HET BEHOUD
VAN UW CHARME

VC 112-0141

Droste

ALTUD WELKOM!

Gedurende het optreden van den solist, den pianist Theo van der Pas, die Franck's compositie sprankelend vertolkte. — Vóór het orkest: Eduard Flipse, die uitstekend leidde.

Een instrumentaal concert in de kerk

Het „Philharmonisch” van Rotterdam op zijn best!

Het bekende Rotterdamsch Philharmonisch Orkest, welks dirigent Eduard Flipse is, was met de ramp op 14 Mei j.l. zoo ongelukkig zijn repetitielokaal (in de Witte Sociëteit) en zijn concertzaal in den Doelen met één slag te verliezen. En daarbij bepaalden zich de verliezen niet.

Op waarlijk loffelijke en energieke wijze heeft dit orkest echter de realiteit onder de oogen gezien en zich hersteld. Er waren vele moeilijkheden te overwinnen, doch deze werden overwonnen. Men zocht en vond een nieuwe, geschikte repetitie-gelegenheid.

En de plaats der uitvoeringen? Gedurende de zomermaanden werden concerten gegeven in de ruimte van het Openlucht-theater, achter 't Museum Boymans.

Voor het eigenlijk concert-seizoen moest evenwel naar een geschikte gelegenheid worden uitgezien. Men heeft haar gevonden in de fraaie Koninginnekerk in „Noord”, waar dikwijls reeds vocale concerten met begeleiding werden ten uitvoer gebracht, o.m. van Bach's Matthäus'-Passion.

De acoustiek (voortplanting en weerkaatsing van het geluid) is er bijzonder goed en ook de ruimte en de indeeling zijn geschikt.

Het eerste, vaste, Zaterdagmiddagconcert werd nu met succes gegeven onder leiding van den dirigent Eduard Flipse. Als hoofdschotel van dezen muzikalen disch gold de bekende „Vijfde Symphonie” van Ludwig van Beethoven, met haar ontroerende melodie, haar heerlijk vlottend rythme!

Men wordt nooit moede te luisteren naar deze diepzinnige muziek, die ons spreekt op meeslepende wijze van strijd, van troost, van uiteindelijke overwinning.

Stil en ontroerd luisteren de toehoorders, die in grooten getale aanwezig waren, zooals onze foto's toonen.

De fraaie Koninginnekerk in Rotterdam-Noord, waar „t Philharmonisch” zijn middag- en avondconcerten geeft.

Bundels zonnelicht vielen over de stille luisteraars op het balkon.

Het Rotterdamsch Philharmonisch Orkest concerteerde, bij gebrek aan zaalruimten, in de fraaie Koninginnekerk, te Rotterdam-Noord. — Men lette op het prachtige interieur.

Maar ook genoten die toehoorders blijkbaar zeldzaam van het sprankelende piano-spel van den solist van den middag, Theo van der Pas, die de „Variations Symphoniques” van César Frank op treffende wijze, met het orkest, speelde. En Eduard Flipse leidde weer met groote zekerheid en overgave, artistiek en gevoelvol.

Een uitsluitend instrumentaal concert in een kerk is nog al een bijzonderheid, die hier, uit den nood, mag men wel zeggen, geboren werd.

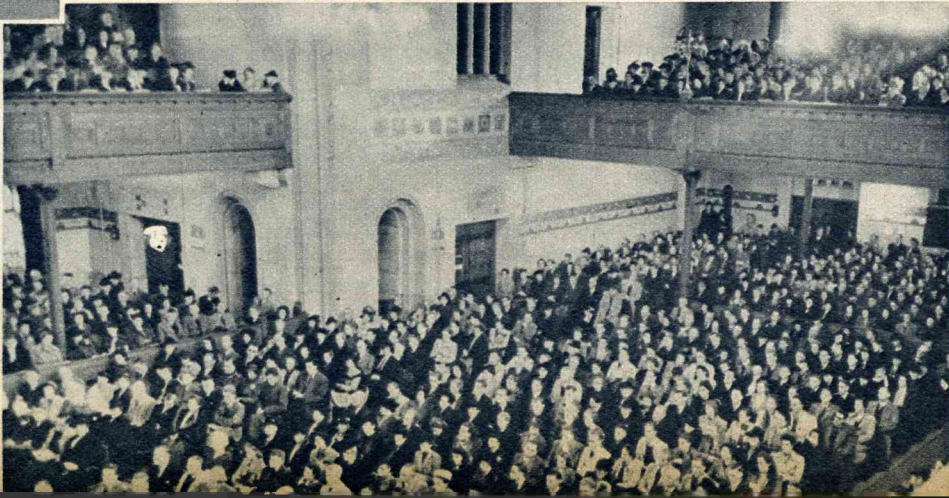
In dezen bijzonderen tijd gebeuren bijzondere dingen. Daarom kon men thans genieten van uitsluitend instrumentale muziek in een tempelruimte, die hiervoor zeer geschikt bleek. (Ook avond-concerten zullen er worden gegeven).

Terwille van deze bijzonderheid plaatsen wij hier de geïllustreerde reportage van het geslaagde Zaterdagmiddag-concert door het Rotterdamsch Philharmonisch Orkest, onder leiding van Ed. Flipse, in de Koninginnekerk te Rotterdam.

H.

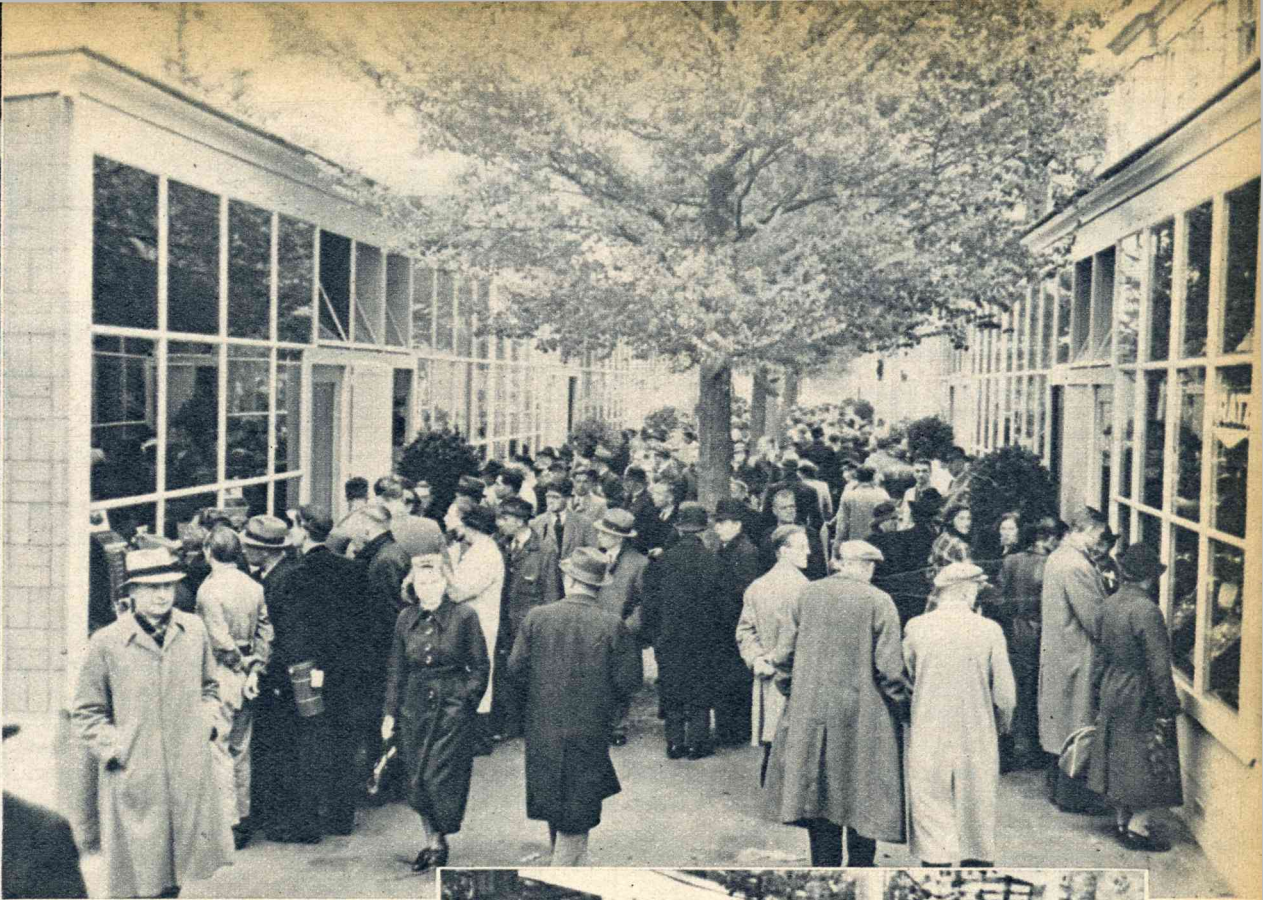
De kerk was geheel gevuld met aandachtige toehoorders.

(Eigen opnamen)

In bewondering voor de foto's.

Groote drukte langs de Postkantoor-galerij, met haar gezellige winkels, te Rotterdam.

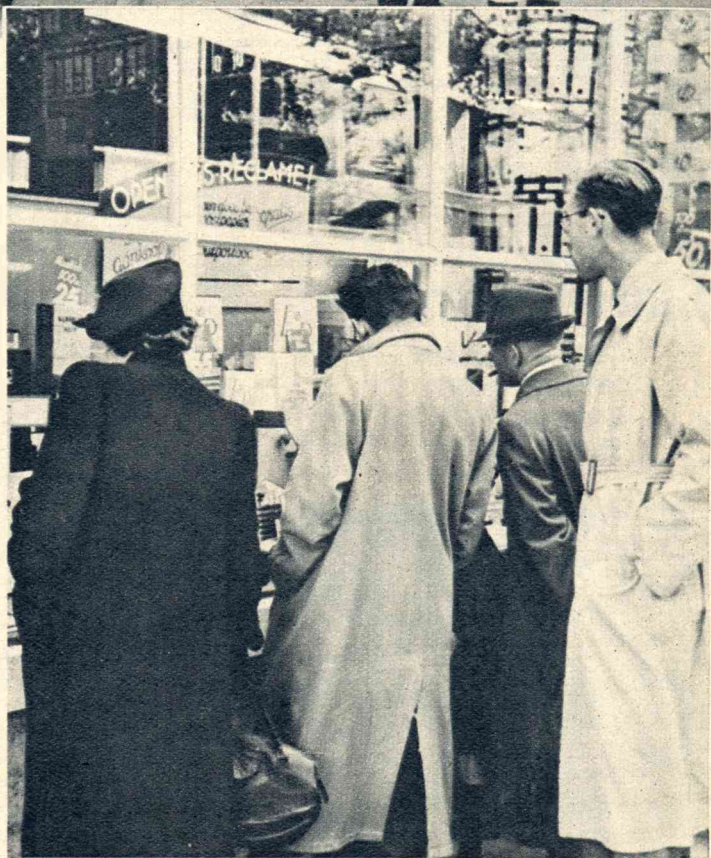
De nieuwe Postkantoor-galerij op den Coolingsingel te Rotterdam

Vlak voor 't hoofdkantoor te Rotterdam is op het breede trottoir een complex van vier-entwintig noodwinkels verrezen, dat men den toepasselijken naam gaf van „Postkantoor-galerij”.

Deze winkels zijn bijna alle geopend en hun aantrekkelijke etalages lokken blijkbaar veel publiek. Alle soorten van zaken treft men er aan, men kan er sigaren koopen en bloemen, comestibles en paraplu's, foto's en boeken, enz. Er is zelfs een knusse bar, waar men een frisschen drank kan gebruiken en even uitrusten. Onze foto's toonen de groote belangstelling voor de

Een zijstraatje leidt naar den ingang van 't hoofdkantoor op den Coolingsingel. Links de geestige muurschilderingen van Nico Bronkhorst.

Met belangstelling worden de fraaie etalages bekeken.

Postkantoor-galerij, die nu de andere, bekende galerij vervangt. Op de wanden der noodwinkels werden geestige muurschilderingen aangebracht, ter opfrissing van het geheel.

Zij trekken stellig de aandacht van het publiek.

Een knus „straatje” leidt naar den ingang van 't postkantoor, waarvan de bezoekers zeker even de galerij zullen „aandoen”, tot tevredenheid der winkeliers, die hier weer een kans krijgen er bovenop te komen!

Ook aan den Nieuwen Binnenweg is een reeks noodwinkels geopend. Een overzicht van deze nieuwe winkelstraat.

(Foto's Kramer)

Verstopping? OP DE KOFFIE....

Overtollig vet?
Aambeien?
Onzuivere huid?
Onzuiver bloed?

Het betrouwbaar werkende middel is Dr. Schieffer's Stofwisselingzout. Men bereide hiervan zelf een geneeskrachtig water, dat de inwendige organen doorspoelt, bloed en darmstelsel van stofwisselingslakken zuivert, de spijsverteringsorganen tot normalen arbeid opwekt en ook groote verlichting van reumatische pijnen verschaft.

Een langdurige kuur met het van Dr. Schieffer's Stofwisselingzout bereide geneeskrachtige water is een weldaad voor het gehele organisme. Men gevoelt zich vrijer en gezonder.

Dr. Schieffer's Stofwisselingzout

Is in alle apotheken en drogisterijen te verkrijgen.

Origineele flacon Fl. 1.05
dubbele flacon Fl. 1.75

De voedingswaarde blijft behouden

Het gerecht is gemakkelijk zichtbaar. Dit voorkomt aanbranden

Koken en opdienen in één schaal

Heldere
smakelijk
Moderne
vormen

Verkrijgbaar in de goede huishoudzaken
Prospecti en inlichtingen bij:
N. Ordemann, Amsterdam-C.
Keizersgracht 742, Postbus 910

door Henk van Halem

Toen neef Dirk uit de West terugkwam, na een afwezigheid van vijf jaren, waarin niemand hem had gemist, was er geen levende ziel van zijn verwanten, die zich uit familiezin gedrongen voelde hem bij aankomst op den vaderlandschen bodem te verwelkomen. Het gerucht was hem voorafgegaan dat hij de West even arm verlaten had als toen hij er gekomen was en mislukte fortuinzoekers waren er genoeg in de familie.

Het gerucht had het bij uitzondering eens bij het rechte eind. Neef Dirk had daarginds slecht geboerd. Hij was als timmerman uitgezonden door een groote maatschappij en na drie jaren had hij een aardigen duit overgespaard. Toen werd hij zich helaas de aanwezigheid bewust van een commercieelen knobbel, kocht samen met zijn maat een halve provincie woesten grond en stelde zich voor, binnen den kortst mogelijken tijd schatrijk te worden in de bacovecultuur.

Het kwam echter anders uit. De eerste twee jaren gingen verloren met het cultuurrijp maken van het grootgrondbezit en het derde jaar, dat twee oogsten en de financiële redding had moeten brengen, bleken de bananen niet te willen groeien.

En hiermee was zoowel de commercieele knobbel van neef Dirk aan schepende mogelijkheden als zijn banktegoed aan financiële weerstand uitgeput en bleef hem niets anders over dan gebruik te maken van het retourrtje naar Holland, waarmee hij uitgezonden was. Zijn hardnekkige compagnon bleef en probeerde het, dwars tegen het advies van iederen deskundige in, met thee, waartoe de bodem zich niet en toen met rijst, waartoe hij zich heelmaal niet leende.

Neef Dirk zat toen echter al in Holland en tegenover de afzijdigheid van zijn familie betoonde hij zich heelmaal niet eenkennig. Als hij in de buurt kwam, liep hij nu eens bij deze en dan eens bij gene op, dronk 'n bakkie koffie en boomde over de West. Dat ze hem allemaal een ezel noemden vanwege zijn verspilde geld deerde hem niet; hij had zijn kans gehad, zei hij, en met schade en schande werd een mensch wijs. De schande was hem bespaard gebleven en met zijn vijftwintig jaren was hij nog jong genoeg, om wat wijsheid te kunnen gebruiken.

Het vaakst zag men neef Dirk bij tante Lageman. Tante Lageman was een weduwe en vóór hij er over den vloer kwam, zou hij niet hebben durven zeggen of Lageman haar voor- of achternaam was. Zoo weinig kende hij zijn familie. Maar tante Lageman had een dochter, die Josephine heette en aan allebei had hij een beetje aanspraak. Tante Lageman was een eenvoudig mensch, zooals ze geen van allen in de familie hoogvliegers waren, en oprecht en degelijk. Fie was haar jonger evenbeeld: aardig, rechthout en knap van postuur en gezicht.

„Je komt hier maar gerust aanlopen, hoor, als je in de buurt bent. En als je in de penarie zit, schaam je dan maar niet. Iken jouw moeder waren nog

van vaderskant in den tweeden graad nichten en al ben ik niet familieziek, voor een armen d... kan ik altijd nog wat missen.”

Zoo was tante Lageman en al had neef Dirk niet veel verstand van graden in familieverwantschap — hij twijfelde wel eens, en met recht, of tante Lageman eigenlijk nog wel familie van hem was — in ieder geval was hij nergens liever dan bij haar, als hij behoefte voelde hier of daar eens „op te loopen”.

Het schraalst kwam hij er altijd af bij „oom Toon”, die een volle broer van zijn vader was. Oom Toon was half doof en dat gaf wel eens aanleiding tot moeilijkheden. Zooals ook het bakje koffie bij oom Toon, dat vaak heel lang op zich liet wachten.

„Wat heb je toch gedaan met al het geld, dat je daar verdiend hebt?” wilde hij op een keer weten.

„In de bacove-cultuur gestoken, oom,” zei neef Dirk.

Maar oom Toon verstond eeuwig bakovens en vuur en sloeg met zijn vuist op tafel. Dat hij zijn zuurverdiende geld in de West gelaten had, vergaf hij hem niet en van bananen had hij nu eenmaal geen verstand.

„En al dat land dat je gekocht hebt?” schreeuwde oom Toon boven alle familierumoer uit. „Heb je het zwart op wit, dat je daar eigenaar van bent?”

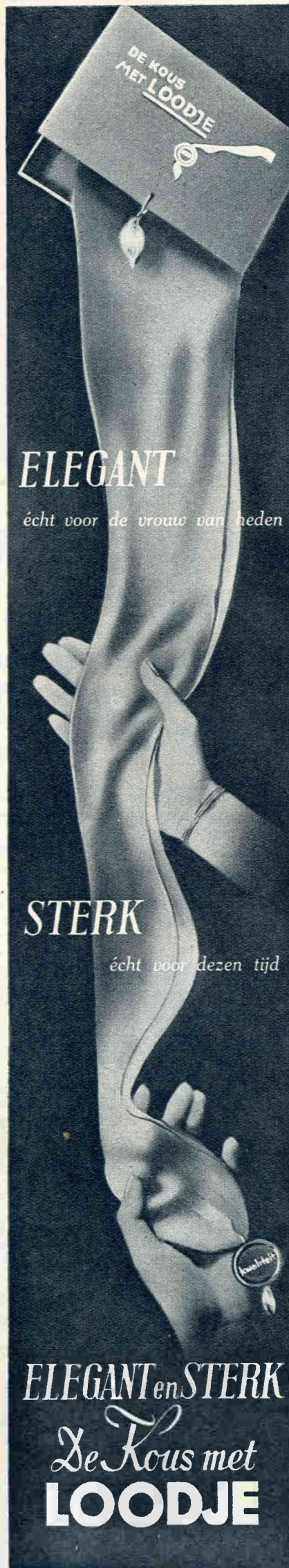
Alles wat zwart op wit heette, was echter in de West gebleven, zei neef Dirk en zoo kreeg hij ook nog den naam in de familie een onnoozele hals te zijn, of een leugenaar.

Het gebeurde op een dag, dat neef Dirk opnieuw „de wereld” inging. Maar thans was die wereld maar nauw begrensd. Hij ging op werk uit — van stad tot dorp en van dorp tot stad.

„Op de schobberdebonk,” zei de familie en inderdaad had hij niet veel meer aan en om het lijf dan wat hij droeg en in den „puugel” op zijn rug had hangen. En dat was armzalig genoeg. Het eenige, wat hij van de familie meekreeg, was een armzalig woord en een spotlachend hoofdschudden. Over 'n jaar of drie zouden zij hem wel eens terugzien, retour van Veenhuizen, waarop de kronkelwegen van al zulke zwervers uitkwamen.

Neef Dirk nam van zijn kant nog een andere herinnering mee. Zij was een beetje verward en niet zoo erg vroolijk. Verwachtingen had hij niet dan alleen in zijn knuisten. En die waren niet zoo veel waard in dezen tijd. Fie, hoe aardig ze ook voor hem was geweest, zou wel gauw naar een anderen jongen omkijken. Meisjes waren even onberekenbaar als de kans op werk voor een paar mannenknuisten in deze dagen en toen hij „atjuus” zei, had hij dan ook niet veel hoop, dat hij haar nog eens terug zou zien.

Hij was een half jaar weg, toen er op zekeren dag een telegram kwam bij de weduwe Lageman. Het kwam uit de West en het was geadresseerd aan neef Dirk. Fie en haar moeder wisten niet goed wat zij met het geval aan moesten.

ELEGANT

écht voor de vrouw van heden

STERK

écht voor dezen tijd

ELEGANT en STERK

De Kous met
LOODJE

Vertegenwoordiger: TH. JANSEN-TAPHORN

Meerweg 47 - Bussum

Na zijn vertrek had neef Dirk niets meer van zich laten hooren en zijn verblijfplaats was dus onbekend.

Ten einde raad bespraken ze de geschiedenis met oom Toon. Deze wist wel raad. Hij belegde een soort familiebijeenkomst ten huize van de weduwe Lageman en hier werd besloten het telegram te openen. Van den inhoud zou het afhangen of en welke stappen zij verder zouden doen.

Het telegram maakte hem echter niet veel wijzer. „Palapiero menasto alkaver,” las oom Toon voor en na die orakeltaal keken ze elkander hoofdschuddend aan.

„'t Lijkt wel spionage,” zei oom Toon wantrouwend. „Dat soort lui gaat ook altijd met zulke gekke woorden om. Affijn, ik heb altijd wel gedacht, dat hij nog eens achter de tralies terecht zou komen. Laten we maar zwijgen over dat telegram; ik wil ten minste niet den naam hebben, dat ik mijn eigen familie aan de galg geholpen heb, al is het dan 'n ongeluk van een vent...”

Zoo werd besloten in den familiekring en het gevolg was, dat binnen een paar dagen de heele buurt er van wist en er over sprak. Het was een nóg drukker aanloop bij de weduwe Lageman dan toen haar man boven aarde stond en Fie ontdekte plotseling dat ze een massa vriendinnen had. Maar de buurt werd niet veel wijzer van de betoonde belangstelling. De weduwe Lageman was gesloten als een pot en Fie toonde zich heelemaal niet scheutig met haar vriendschap.

* * *

Opnieuw verstreek er een half jaar. Toen deed op een dag het gerucht de ronde, dat neef Dirk in de stad was gezien. Op 'n schoen en 'n slof, zooals het heette, en met een baard van zes weken. Op het eerste gerucht spoedde de heele familie zich naar de weduwe Lageman, met gespannen verwachting de komst verbeidend van neef Dirk, mitsgaders de verklaring van het geheim, dat in het telegram verborgen lag.

Inderdaad was neef Dirk in de stad opgedoken. Op 'n schoen en 'n slof, precies zooals het gerucht verluide. Hij had niet het plan zijn familie met zijn bezoek lastig te vallen, maar bij den barbier hoorde hij van het telegram en dus kwam hij frisch geschoren bij de weduwe Lageman binnenstappen.

Het welkom was niet bepaald hartelijk. Zoo onhartelijk zelfs, dat neef Dirk bloosde onder de afkeurende blikken, waarmee de familieraad hem ontving. Alleen tante Lageman gaf hem een hand. Hij keek eens naar Fie en naar de leegde koffiekoppen die op tafel stonden en toen weer naar Fie. Maar Fie keek op haar handen en scheen niet erg gerust.

„Het spijt me dat ik geen koffie meer heb, jongen,” zei tante Lageman hartelijk. „Ik heb net alles uitgeschonken.”

„Geeft niet, tante,” antwoordde hij met een dankbaren blik voor de goede bedoeling. „Ik kwam zóó maar even aanlopen. Ik hoorde van een telegram...”

„Ja, het telegram,” schreeuwde oom Toon. „Fie, waar is het telegram?”

Fie kreeg een hoofd als vuur. Maar haar stem klonk merkwaardig rustig. „Dat heb ik verbrand,” gaf ze ten antwoord.

„Wat? Verbrand?” bulkte oom Toon. „Waarom?”

„Omdat ik bang was, dat ie er last mee zou krijgen,” zei Fie eenvoudig. „Ik help niet graag iemand in zijn ongeluk...”

De familieraad staarde haar verbluft aan en onder al die blikken verloor zij iets van haar rustige houding. Zenuwachtig verschoof zij zich op haar stoel. Neef Dirk wierp haar een glimlachenden blik toe.

„'t Is natuurlijk niet zoo erg,” hernam hij, „maar ik had toch wel graag geweten wat er in stond. Ik denk dat het van mijn compagnon was; misschien is er iets met 'm gebeurd.”

„Zijn compagnon!” zei oom Toon schamper en de heele familie grinnikte.

Fie nam geen deel aan de algemeene hilariteit. „Als je dat wilt weten, kan ik het je wel zeggen,” zei ze, opnieuw blozend. „Ik heb de woorden uit mijn hoofd geleerd. Palapiero menasto alkaver.”

„Da's kodé,” zei oom Toon, die wel eens de klok had zien hangen maar nog nooit had hooren luiden. „Kodé, da's een soort geheimschrift.”

Neef Dirk ging niet op de opmerking in. Hij had een beduimeld notitieboekje uit zijn zak gehaald en zat er ijverig in te studeeren. De familieraad hing aan zijn lippen. Eindelijk gingen ze open.

„Koffie,” zei hij goed verstaanbaar.

„D'r is geen koffie meer!” schreeuwde oom Toon. „Je bent toch niet doof?”

„Je kunt mijn bakje wel krijgen. Dirk,” zei Fie en ze bloosde opnieuw zoo sterk. „Ik heb er nog niet van gedronken en moeder is al bezig andere te zetten.”

Neef Dirk keek haar opnieuw aan en de warme blik, die haar trof, bracht haar nog meer van haar stuk. „Ik bedoel koffie,” hernam hij. „Mijn compagnon heeft het eens met koffie geprobeerd. Grappig, niet? Ik kom hier toevallig op de koffie met de koffie en zelf stik ik bij wijze van spreken in de koffie. Er liggen vijfduizend balen op me te wachten bij de Algemeene Kasvereniging — ik bedoel het geld van de opbrengst. Zoowat vijftien mille, als ik het goed begrepen heb.”

Er viel een ijzige stilte in den familiekring. Oom Toon was eindelijk de eerste, die aan de ganschelijk veranderde situatie het hoofd wist te bieden.

„Heb ik het jullie niet altijd gezegd?” schreeuwde hij triomfantelijk, met 'n slag van zijn vlakke hand op zijn knieën. „Dat die jongen het nog eens ver zou brengen? Neef Dirk in de koffie. Beste jongen, ik proef ze al...”

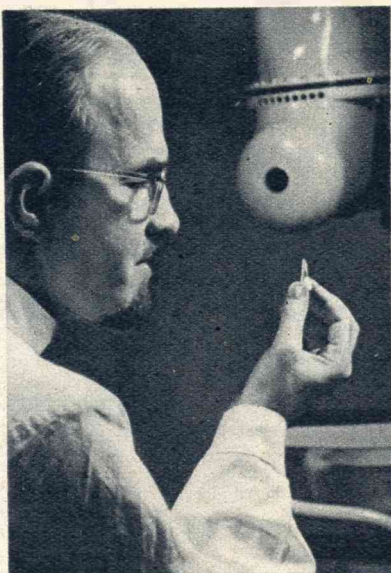
Toen keek neef Dirk den kring eens rond. Het langste naar Fie en met een schittering in zijn oogen, die haar nog verlegener maakte. Hij gaf haar een wenk en liep met haar naar de deur. Daar keerde hij zich nog eens om.

„Nog geen bakkie...” zei hij veelbetekenend. En toen viel de deur dicht voor de verblufte en teleurgestelde blikken van de familieschare. Potdicht.

Voor verkoudheid beschermen
Tegen hoest helpen

reeds **2 Rheila's** meermalen
per dag.

Verkrijgbaar bij Apothekers en Drogisten.

Dat is tandsteen,
de aartsvijand van Uw gebit.

Het zet zich vast tusschen de tanden en op onbereikbare plaatsen, en wel speciaal aan de achterzijde van de tanden. Eerst is het een weeke substantie, die echter langzamerhand harder wordt en het tandvleesch doet ontsteken. De gevreesde „zakken” ontstaan en het tandsteen gaat voort zich op den tandhals vast te zetten.

De steeds verdergaande ontsteking van het tandvleesch leidt tot het gaan loszitten en ten slotte

tot het uitvallen van de tanden, tenzij bijtijds voor de verwijdering van dien gevaarlijken vijand van het gebit wordt gezorgd. Verzorg Uw tanden met Solvolith, de eenige tandpasta, die het natuurlijke Karlsbader bronzout bevat, het bekende afweermiddel tegen tandsteen.

Solvolith, extra zacht en een ware weldaad voor gevoelig tandvleesch, is het ideale middel voor de dagelijksche mondverzorging en wordt door rookers gebruikt ter verwijdering en voorkoming van nicotine-aanslag.

—Solvolith—

N. V. SOLVOLITH COMPANY AMSTERDAM

Gevaren

voor de huid
van Uw kindje

behoeft U niet te vreezen,
wanneer U voor de dagelijkse verzorging van
Uw kleintje de bekende
Vasenol - Kinderverzorgingspreparaten gebruikt.

Vasenol

Wond- en Kinder-Poeder
Baby-Crème / Pasta

PANORAMA. Geïllustreerd weekblad. Verschijnt Donderdags. f 1.62½ per kwartaal of f 0.12½ per week. Franco per post f 1.75 per kwartaal bij vooruitbetaling. Voor postabonnementen en adreswijzigingen van postabonnementen gelieve men zich uitsluitend te wenden tot het bureau te Haarlem. Bureau's: HAARLEM, Nassaulaan 51, Telef. Int. 13866, Giro nr. 142700. AMSTERDAM, Singel 263, Telef. Int. 33170, Giro nr. 97946. ROTTERDAM, Statensingel 179b, Giro nr. 101981. 's-GRAVENHAGE, Stationsweg 95, Telef. Int. 111666, Giro nr. 43141. UTRECHT, Biltstr. 142, Telef. Int. 13473, Giro nr. 149597. ENSCHEDE, Oldenzaalschestr. 56, Telef. Int. 2188, G ro nr. 383773. ARNHEM, Nieuwe Plein 42, Telef. Int. 24825, Giro nr. 383772. 's-HERTOGENBOSCH, Stationsweg 27, Telef. Int. 4286, Giro nr. 129750. MAASTRICHT, Stationsstraat 23, Telef. Int. 5851, Giro nr. 124690. VLISSINGEN, Badhuisstraat 5, Telef. 81. De voorwaarden van onze gratis ongevalverzekering zijn op aanvraag verkrijgbaar.

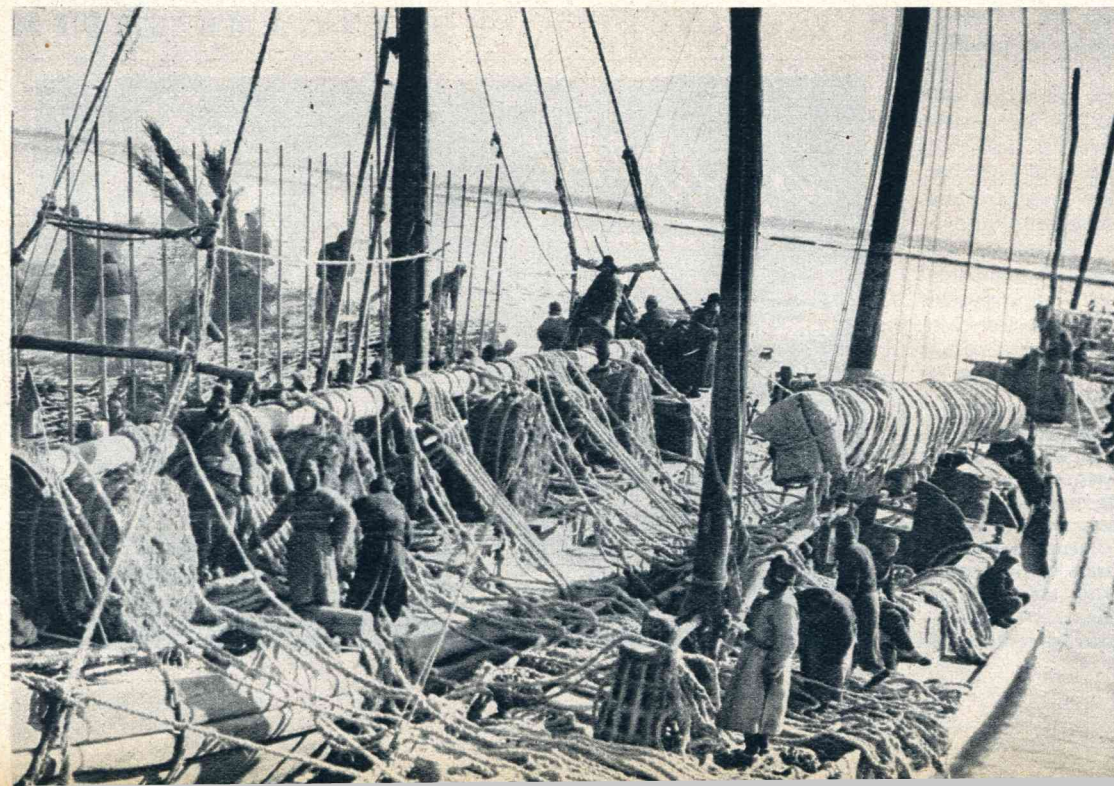
Tienduizenden arbeiders worden tegen laag loon aangenomen om het gat in den dijk te dichten. Zij nemen primitieve gereedschappen mee: miljoenen meters touw, wilgetwijgen, steenen enz. worden op primitieve kruiwagens vervoerd, juist als hun voorouders duizenden jaren lang deden.

CHINA'S ZORG EN CHINA'S RIJKDOM

Een werk voor Titanen: bedijking van de Gele Rivier

Zinkstukken worden door jonken op de plaats van bestemming gebracht.

Nadat de zinkstukken met touwen vastgemaakt zijn laat men ze in de rivier neer, doch ze blijven aan het stu

De bewoners van een dichtbij gelegen dorp het nieuwe stuk van den dijk in oogenschouw.

Na een overstrooming aan het werk gezet, o catastropho

Als China zijn rivieren niet had, zou zoo vruchtbaar zijn, maar er zouden land ook niet zooveel catastrophes vinden, waarbij duizenden menschen ver tienduizenden stuks vee verloren gaan, heele en steden verwoest worden en het land onbruikbaar wordt, vruchtbare akkers her worden in moerassen, die een broeiplaats zijn malariamuggen en ander schadelijk gedie heele streken bedekt worden met een slij die, hoe vruchtbaar ook, landbouw voor lan onmogelijk maakt.

Om het gevaar voor overstrooming zoo v gelijk te keeren, hebben de Chineezen nu al du jaren lang de groote rivieren bedijkt. Een ge arbeid is hier in den loop der eeuwen volbr met recht kan men zeggen, dat de Chinees beschaafd volk geworden zijn door den geme pelijken strijd tegen het water. Deze strijd kan alleen in vereeniging gevoerd worden: den, ja, tienduizenden menschen moeten geza een geweldige hoeveelheid arbeid verrichten beproefde leiders, die op de hoogte zijn v dijkbouw. Zoo is vooral in de groote vlakke Hoang-ho een gevoel van eenheid onder h ontstaan, 'n gevoel van saamhoorigheid, omd bij dit werk geheel van elkaar afhankelijk is.

De bewoners van een dichtbij gelegen dorp nemen het nieuwe stuk van den dijk in oogenschouw.

De Chineezzen maken zinkstukken door groote hoeveelheden steenen met wilgetwijgen te omwikkelen.

Na een overstrooming worden tienduizenden arbeiders aan het werk gezet, om het gat te dichten, dat door de catastrophie veroorzaakt is.

Als China zijn rivieren niet had, zou het niet zoo vruchtbaar zijn, maar er zouden in dit land ook zoo veel catastrophes plaatsvinden, waarbij duizenden menschen verdrinken, tienduizenden stuks vee verloren gaan, heele dorpen en steden verwoest worden en het land voor jaren onbruikbaar wordt, vruchtbare akkers herschapen worden in moerassen, die een broeiplaats zijn voor malariamuggen en ander schadelijk gedierte, en heele streken bedekt worden met een slijkmassa, die, hoe vruchtbaar ook, landbouw voor langen tijd onmogelijk maakt.

Om het gevaar voor overstrooming zoo veel mogelijk te keeren, hebben de Chineezzen nu al duizenden jaren lang de groote rivieren bedijkt. Een geweldige arbeid is hier in den loop der eeuwen volbracht en met recht kan men zeggen, dat de Chineezzen een beschaafd volk geworden zijn door den gemeenschappelijke strijd tegen het water. Deze strijd immers kan alleen in vereeniging gevoerd worden: duizenden, ja, tienduizenden menschen moeten gezamenlijk een geweldige hoeveelheid arbeid verrichten, onder beproefde leiders, die op de hoogte zijn van den dijkbouw. Zoo is vooral in de groote vlakte van den Hoang-ho een gevoel van eenheid onder het volk ontstaan, 'n gevoel van saamhoorigheid, omdat men bij dit werk geheel van elkaar afhankelijk is.

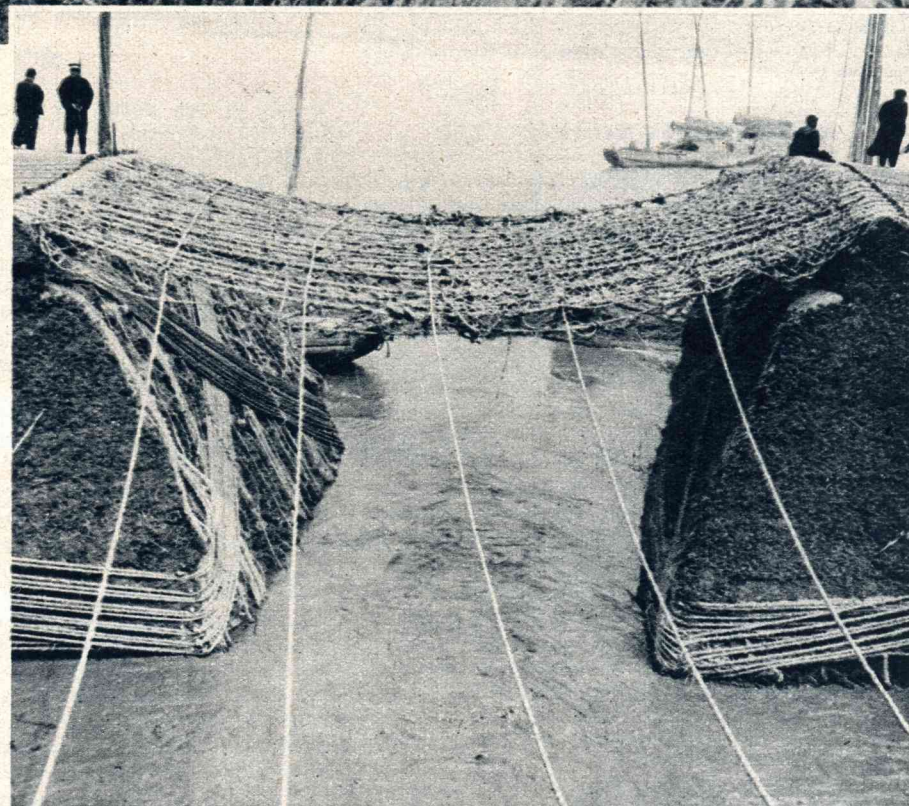
Hoe zorgvuldig deze dijken echter gebouwd zijn, hoe stevig ze in elkaar zitten, de moesson is in staat elk menschelijk werk te vernietigen, de stevige dijk breekt door en hier in Europa lezen wij met verbazing de fantastisch hooge cijfers, die het aantal slachtoffers weergeven.

Doch de Chineezzen laten het er nooit bij zitten: niet de bevolking zooals vroeger, maar koelies worden aan het werk gezet om het gat te dichten; duizenden arbeiders worden aangenomen, gewoonlijk 50.000 tot 200.000, al naar de grootte van het gat, en onder deskundige leiding wordt de breuk volgens de oude, overgeleverde methode, zonder eenig gebruik van machines, hersteld.

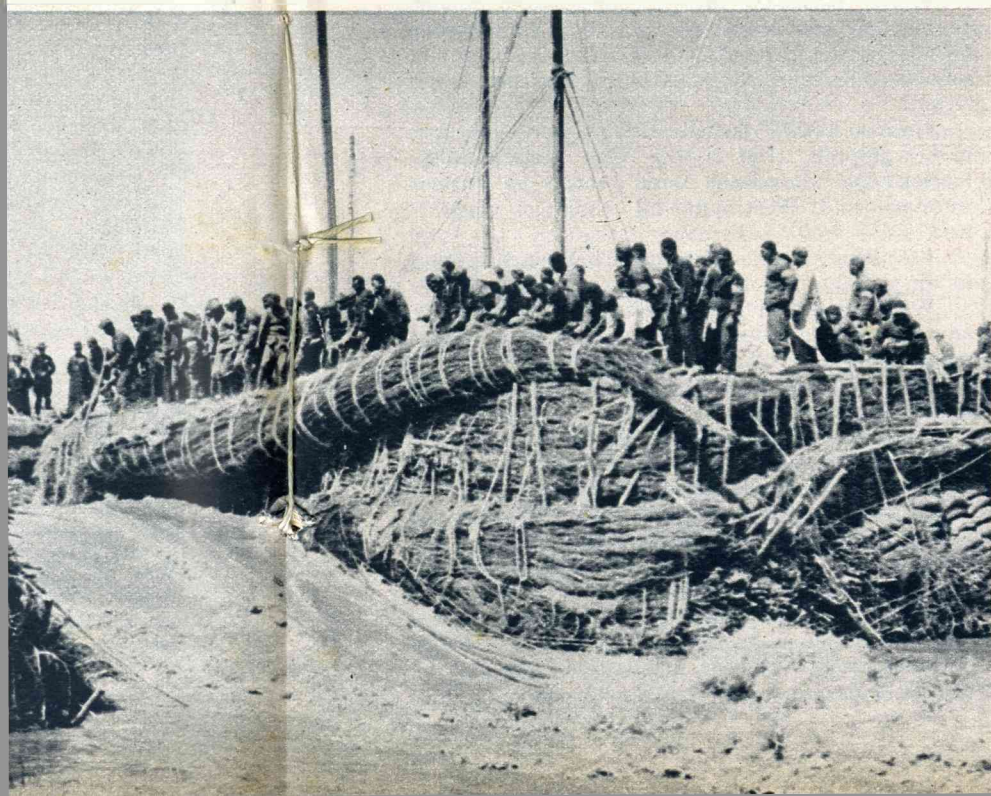
Eerst wordt een net over het gat aangebracht. Dit net wordt bezwaard met zinkstukken, zoodat een stevige verbinding met het dijklichaam gevormd wordt.

(Foto's O. J. Todd)

De aarde wordt met een primitief ijzeren werktuig aangestampt.

ze in de rivier neer, doch ze blijven aan het stuk dijk, dat is blijven staan, verankerd.

AMOR OP HET VLEGVELD

Een roman uit het vliegerleven door H. O. Wuttig

Langzamerhand gingen de werklui weer naar de montagehallen; ook Sturm begaf er zich met zijn medewerkers heen.

„Kom, Max, leen me 'n overall. Morgen moet de machine buiten staan.”

„Maar, kapitein, wilt u werkelijk morgen deze kist invliegen?” vroeg Wiedemann. „Ja, niet om de nieuwe stuureconstructie, want die is beslist goed, maar ziet u, uw stemming...”

„Je bent gek. Sinds wanneer heb ik stemming nodig om te vliegen? Vort, haal een overall!”

Het liefste was Wolf direct weggevlogen, het kon hem niet schelen waarheen. Daar boven blies de wind je de hersens schoon, daar werd het hart weer blij, en in den strijd met de buien en den wind vond je jezelf niet zoo ellendig meer.

Hij hield van Anna; hij voelde dat hij nu meer van haar hield dan ooit te voren, doch mocht hij haar in den weg staan, als ze meer van George hield dan van hem?

DE TIENDE HOOFDSTUK

Met kritische blikken zag Birgel, de leeraar kunstvliegen, den volgenden morgen naar het dichte nevelgordijn, dat over het vliegveld Staaken hing.

„Het lijkt wel of ze de wasch koken!” schampte hij.

Zelfs de omtrekken van de nabijgelegen luchtschiphallen waren slechts moeilijk te onderscheiden; George Spohr en de drie andere jonge vliegers, die zich voor het examen hadden opgegeven, waren evenmin enthousiast over het weer. Slechts de lange Pfeffer, die zijn figuren nog steeds niet zuiver vloog, verheugde zich en dacht: ik ga bij het examen eenvoudig hoog vliegen, dan zien ze 't niet als ik bij de wendingen en bochten een beetje smokkel.

De kleine, rosige Birgel gaf zijn jongens voor de hangars de laatste aanwijzingen. Als een volkomen verrassing was den vorigen dag uit Berlijn bericht gekomen, dat het examen kunstvliegen te Staaken wegens moeilijkheden met den tijd verzet was geworden en dat de leden van de examencommissie daarom reeds in den voormiddag zouden arriveeren.

George had op het laatste oogenblik nog bericht gekregen.

„Heeft iemand van jullie nog wat te vragen?” zoo wendde Birgel zich thans tot zijn leerlingen. „Technische of theoretische vragen? Het is nu nog tijd. We vliegen straks op de „Flamingo” of op de nieuwe „Sperwers”. Wil iemand nog een proefvluchtje met een doellanding maken?”

Ja, twee der jongelui wilden nog graag een keer starten, doch met de beide anderen sloeg George het voorstel af. Hij had sinds verscheidene dagen niet gevlogen, maar hij voelde zich volkomen zeker; hij rekende er op, een goede proef af te leggen, want met het diploma kunstvliegen in zijn zak zou hij in het Deutsche proefbureau heel anders kunnen optreden. Misschien zou hij dan, als jong ingenieur, van de proefbanken voor motoren en van de berekeningstabellen eindelijk naar het werkelijke vliegen kunnen overgaan. En ook aan zijn financiële toekomst dacht hij, want hij moest nu werkelijk beginnen, geld te verdienen.

Terwijl het personeel der hangars nog een oefenmachine startklaar maakte, ging hij met de beide andere vliegers naar de cantine.

„Heb je trek om een partijtje schaak te spelen?” vroeg een der collega's, die eveneens van een proefvlucht had afgezien.

„Goed, dat doen we,” antwoordde George, want het schaakspel was uitstekend om de zenuwachtigheid van het wachten te verdrijven.

Het werd vroeg in den namiddag, eer George aan den start kwam, want hij was de laatste candidaat. Vier collega's hadden hun vluchten al afgelegd en allen waren geslaagd, op Pfeffer na, die gezakt was als een baksteen. Mist had hem misschien nog kunnen redden, maar het was een stralende dag geworden en de examencommissie had maar al te goed gezien hoe hij de machine bij de scherpe bochten steeds liet afglijden, bij alle loopings hoogte

KORTE INHOUD. Herman Wolf, invlieger van de Adler-vliegtuigfabrieken, is verloofd met de beeldhouwster Anna Lenz. Dr. Johan Wauer, een beroemd geneesheer, bemint haar ook, sinds zij in zijn kliniek verpleegd werd. Wolf heeft een aanbod van zijn vriend Klein, om met een wetenschappelijke expeditie naar Zuid-Amerika te vliegen, afgewezen, omdat hij niet van Anna wil scheiden. Wolf gaat naar de vliegschool Staaken, om daar het gebruik van de nieuwe machines, de Sperwers, te instrueeren. Daar maakt hij kennis met George Spohr, zoon van zijn vroegeren vriend, in wiens motorenfabriek hij na den wereldoorlog heeft gewerkt en met wien hij na een heftige scène had gebroken. Wanneer George Anna ontmoet, wordt hij op haar verliefd. Van dr. Wauer hoort hij, dat Wolf heeft medegewerkt, zij het niet opzettelijk, aan den dood van zijn vader; Wauer meende echter, dat George reeds alles wist; de vriendschap, die hij en Wolf hadden gesloten, wordt er door verbroken. Wolf maakt zich gereed, een nieuwe machine in te vliegen.

verloor en ten slotte, bij de doellanding, ver naast het doel terecht kwam.

Daar de keus der machines vrijstond, had George een der nieuwe „Sperwers” uitgezocht. Nog lagen voor de wielen van het landingsgestel de remklossen, doch de schroef werd in den goeden stand gedraaid, George schakelde de ontsteking in, trok de riemen van zijn vliegerkap aan, snoerde de gordelriemen vast en nam nog eenmaal vlug zijn opgave door.

Naar boven gaan, natuurlijk met een sprongstart, de kist steil naar links omhoogtrekken en na twee rondes de voorgeschreven hoogte van zeshonderd meter bereiken. Daarop aansluitend de pirouettes, twee loopings, vijftien seconden op den rug vliegen, doellanding, uit.

Opgepast! Remklossen weg! De propeller gierde schril, de startvlag viel omlaag. George haalde de gasmanette naar voren, drukte op zijn stuurknuppel, de machine rende weg.

Hij had nooit gemerkt, dat de „Sperwers” zoo gemakkelijk op den uitslag van het roer reageerden. Reeds was hij aan het andere uiteinde van het reusachtige vliegveld en nu ging hij weer in de bocht. Hij dacht niet meer aan de examencommissie, die beneden zijn verrichtingen gadesloeg, hij dacht niet meer aan Wolf, zelfs niet meer aan Anna, zoo was hij vervuld van het genot van deze vlucht. Bijna overmoedig trok hij de machine in de pirouette, hij legde zijn figuren vrijwel op elkaar en haarscherp trok hij zijn rondtorns.

Hij draaide zijn program recht boven het vliegveld af, de tijdsinndeeling was uitstekend en na zijn laatsten linkschen rondtorn ging hij onmiddellijk tot een nieuwe figuur, de „feuille morte” over. Het was Wolf, die hem dezen truc geleerd had, maar daar dacht George nu niet aan. Hij vloog, en wat er op de aarde gebeurde, interesseerde hem niet meer.

De „feuille morte” had hem echter tamelijk omlaag gebracht; nu kwam het tweede deel, het rollen en de loopings. Hij ging dus weer omhoog, zag toe dat hij op de achthonderd meter recht boven het vliegveld was, nam gas weg en trok den neus van de „Sperwer” recht omhoog. Steeds nauwer werden de bochten, tot de machine hals-over-kop naar beneden stortte en precies loodrecht, in razende duikvlucht omlaagviel. Maar met vast aangetrokken hoogteroer hield George de machine in den rol en geen oogenblik verloor hij daarbij den hoogtemeter uit het oog... 630... 550... 500... 410... het bloed drukte tegen zijn slapen... 340... nu waren de hangars beneden hem, zij kwamen hem tegemoet gestormd... 300 meter! Enkele seconden wat minder hoogteroer — het was wonderbaarlijk zoo licht als deze machine zich liet afvallen, zij lag al weer in een soepele, normale vlucht.

Nu nog drie loopings, rugvliegen en doellanding. George kreeg een idee: de loopings en het rugvliegen kon hij verbinden; dat had hij onlangs in een Amerikaansche vliegerfilm gezien. Die lui beneden zouden wel verbaasd staan! Daarom ging hij weer wat omhoog, trok bij de eerste looping de kist onberispelijk over den kop en kwam, zooals hij had uitgerekend, na de derde looping buiten het vliegveld. Daarom trok hij opnieuw omhoog.

Nu lag het toestel op den rug. Vol gas! George telde de seconden. Weer hamerden zijn slapen... was hij nog niet aan het einde van het vliegveld... tien seconden... twaalf... vijftien... zeventien...! Het hoogteroer werkte

nu als diepteroer, de bloeddruk scheen weg te loopen, heel kort was de bocht en daar zag hij plotseling onder zich op het vliegveld den witten krijtcirkel van het doel.

Misschien kon hij de doellanding direct uit de bocht van het rugvliegen maken. De snelheidsmeter stond wel is waar nog op honderdnegentig kilometer, maar als hij gauw het gas afsloot, lukte het misschien, al zou het meer geluk dan wijsheid zijn.

Maar hij had geluk, een bochtje in glijvlucht was niet meer nodig, het werd een ideale driepuntslanding, met de beide wielen en den staartsteun direct op den grond, midden in het doel.

„Spohr, dat was uitstekend, enorm!” De kleine Birgel was in een stemming om zijn leerling aan het hart te drukken. Ook de beide andere deskundigen waren met zijn prestatie ten zeerste ingenomen. Vooral met de uit de rugvlucht direct ingezette doellanding!

„Dat heb ik nog nooit van een leerling gezien,” zei een der heeren tot Feldmann. „Dat was een meesterstukje, dat Klein of Fenter hem niet zou verbeteren.”

Na een zoo schitterend afgelegd examen had George op de aarde slecht één wensch, namelijk om Anna zoo snel mogelijk over zijn succes te berichten. Zij zouden vanavond toch bij elkaar komen, maar zijn vreugde was té groot en hij moest Anna tot elken prijs vóór dien tijd opbellen.

Doch eerst moesten er in het kantoor nog een paar formaliteiten vervuld worden. Ook hier kwam George als de laatste aan de beurt. Een der ambtenaren schreef de diploma's uit, de beide geëmmiteerden teekenden en in de kamer daarnaast wachtte Feldmann om het laatst zijn handteekening te zetten.

„Het inschrijfgeld was toch betaald?” vroeg de schrijvende ambtenaar plotseling aan George.

„Nee, het is mij kwijtgescholden.”

„Het inschrijfgeld kwijtgescholden... maar dat bestaat niet,” kwam een der Berlijnsche heeren tusschenbeide.

Doch de ambtenaar viel hem in de rede: „Nee, ik zie het al, het was een vergissing. Het is betaald en hier is de kwitantie.”

Nu werd George achterdochtig: „Heeft iemand mijn inschrijfgeld betaald? Majoor Feldmann heeft me gezegd, dat ik daarvan was vrijgesteld. Wie heeft het dan betaald?”

De ambtenaar trachtte de kwitantie te ontcijferen: „Herman... Herman... Wolf, geloof ik.”

„Wolf?” herhaalde George. Dat was een minder verheugend slot voor zijn examen. Waar kreeg hij zoo gauw vijfendertig mark vandaan, want die schuld wilde hij geen dag langer op zich laten zitten!

„Herman Wolf!” mengde zich nu een der heeren in het gesprek. „Dat is toch Wolf van de Adler-fabriek? De „duivelsche kerel”, zooals hij vroeger werd genoemd! Weet u, dat hij vanmorgen is gevallen?”

„Gevallen?” George schreeuwde het den man bijna in zijn gezicht, „Wolf gevallen?”

„Wat zegt u daar?” viel Feldmann in, die in zijn kamer George's schreeuwen gehoord had. „Maar man, waarom vertel je dat nu pas?”

„Maar, mijnheer Feldmann, hoe kan ik weten, dat u Wolf kent?”

„Gisteren was hij nog hier. Hij heeft ons op die „Sperwers” geoefend. Wat is er gebeurd? Hoe is het gekomen? Is hij dood? Waar is hij gevallen?”

Dat wist de Berlijner niet allemaal. Het moest een proefvliegtuig met een nieuwe constructie zijn geweest en voor zoover hij wist, leefde Wolf nog. Hij was echter zwaar gewond.

„We zullen direct hooren hoe het met hem is,” zei majoor Feldmann, de telefoon grijpend.

Ondertusschen was het nieuwtje van het ongeluk als een loopend vuurtje rondgegaan. Deuren gingen

open, vragende gezichten staarden naar binnen, ook Keller en Birgel verschenen plotseling en allen schaarden zich vol spanning rond Feldmann.

Eindelijk scheen Adlershof te antwoorden.

„Hallo, Herschel...? Goeden dag, doctor, hier is Staaken, Feldmann... ja, daarover bel ik u juist op, we hebben het zoeven gehoord... Zoo, ziet het er leelijk uit... Geen constructiefout, zegt u...? En hoe is het gebeurd...? Heeft u hem daarna nog gesproken...? Ja, natuurlijk, bewusteloos... Maar geen schedelbreuk. Mooi...! Ja, dat kan ik me indenken... goed, dan bel ik morgen weer op... dat wil zeggen, hallo, bent u daar nog...? Wat zegt u, waar ligt Wolf nu...? Zoo, in 't Sint-Ceciliaziekenhuis. En net een dokter op het vliegveld, dat was nog een boffe... nou, dan het beste ermee en tot morgen!”

„Leeft hij nog?” Feldmann had de telefoon nog niet neergelegd, toen George deze vraag eruit goeide.

„Ja, hij leeft,” antwoordde de chef. „Maar, mijne heeren, onze Herman schijnt het er dezen keer leelijk afgebracht te hebben; er moet niet veel meer aan hem heel zijn.”

De vliegers waren door Wolf's ongeluk zeer getroffen. Wel waren ze bijna allen door hun beroep geteekend en na een val weer op een operatietafel aan elkaar gelapt, maar het was nog altijd goed gegaan. Zij vreesden niet zoozeer den dood, als wel de mogelijkheid, dat zij op een dag den stuurknuppel zouden moeten loslaten, dat de kracht om te vliegen in hen gebroken zou worden. Als dat Wolf nu was overkomen... arme kerel!

Doch George was slechts van één gedachte vervuld: Wolf leeft, Wolf leeft! Het geheim, dat rondom de geschiedenis van zestien jaar geleden hangt, zal niet met hem in het graf zinken.

Voor alles moest hij nu echter Anna opbellen.

„Mag ik nog even bellen?” vroeg hij Feldmann en nadat deze knikkend zijn toestemming had gegeven, belde hij uit de zijkamer Anna op.

Toen hij terugkwam zag men pas hoe zijn gezicht vertrokken was. Het bericht scheen hem zwaar te hebben getroffen; de oude vliegers en de vliegleraren wisten, dat hij zich dadelijk bij Wolf had aangesloten.

Hij dacht echter op dit oogenblik aan iets anders. Anna was thuis geweest en ze had al door de radio gehoord, dat Wolf was gevallen. Ze was verschrikkelijk opgewonden geweest en had juist met Adlershof gesproken, maar ze wist niets meer dan George. Of hij niet direct van Staaken naar Adlershof kon vliegen, had zij hem gevraagd. Zij zou hem dadelijk met den bus achternakomen. Doch dat ging niet, en nu had ze met George afgesproken, dat ze hem over twee uur bij het station Schöneweide zou vinden om Wolf in het ziekenhuis op te zoeken.

Anna en George spraken onderweg nauwelijks een woord tegen elkaar. Het groote, uitgestrekte gebouw van het Sint-Ceciliaziekenhuis lag voor hen.

„Mijnheer Wolf, Herman Wolf?” herhaalde de zuster in de vestibule en ze keek nog eenmaal de lijst na.

„Hij is toch vanmorgen binnengebracht. Het is de vlieger, die vanmorgen op vliegveld Adlershof is gevallen,” zei Anna.

„Die vlieger... ja, juist.”
Ja, nu herinnerde de zuster zich. „Ja, maar die ligt niet bij ons... wacht u een oogenblikje, als u wilt...”

En daarop vernamen Anna en George het verrassende feit, dat Wolf in de kliniek van dr. Wauer was opgenomen.

VEERTIENDE HOOFDSTUK

De volgende morgen. Zachtjes viel de deur van de laatste hoekkamer aan de groote gang, waarin Wolf lag, weer in het slot. Dr. Wauer, die den patiënt zoeven met zuster Hanna had bezocht, was met zijn toestand zeer tevreden.

„Ik geloof, dat wij de goede berichten, die wij gegeven hebben, nu volledig kunnen verantwoorden,” zei hij tot de zuster. „Een ongeloofelijk krachtig gestel heeft die man! Bij het verbinden zal dokter Hengel u helpen. Daarna komt juffrouw Lenz mijnheer Wolf opzoeken. Wees zoo goed om haar bij het binnenkomen te zeggen, dat ik haar eerst wil spreken. Ik ga nu naar de derde afdeling en ben dan in de spreekkamer.”

Voor dr. Wauer was het ochtendbezoek op de tweede afdeling hiermee afgelopen. Hij nam met een korten groot afscheid en liep de trap op.

Wauer had geen oogenblik geaarzeld, toen hij het ongeluk vernam; geen oogenblik was er een strijd van tegenstrevende overwegingen geweest, toen hij Wolf in de kliniek opnam. Daarvoor was hij te zeer beroepsmensch, die al het persoonlijke kon uitschakelen. Het was misschien maar al te zeer noodig, dat in den eersten tijd een mensch met een koel hoofd en een helder verstand naast den patiënt Wolf stond, want later moest ook nog een andere beslissing vallen.

Hij stond voor het raam van zijn spreekkamer, vanwaar hij den weg, van het hek tot aan den ingang van het huis, kon overzien.

Een zuster ging naar binnen, een andere ging naar buiten en... ja, daar was ze toch... daar was Anna...

Het was een tamelijk lange weg van de straat door het park naar de kliniek en men kon de aankomenden eenigen tijd gadeslaan. Ze kwamen naderbij. George had zijn arm losjes onder den haren gestoken... ze spraken met elkaar en Anna hief haar gezicht tot hem op. Ging men zoo met elkaar om, als men elkaar slechts een paar dagen vluchtig kende?

Een beklemmend gevoel zette zich vast in de borst van dr. Wauer.

Anna en George wachtten in de kleine voorkamer van de tweede afdeling. Dr. Wauer, die glimlachend in de angstige gezichten blikte en hen hartelijk begroette, kwam hen geruststellen.

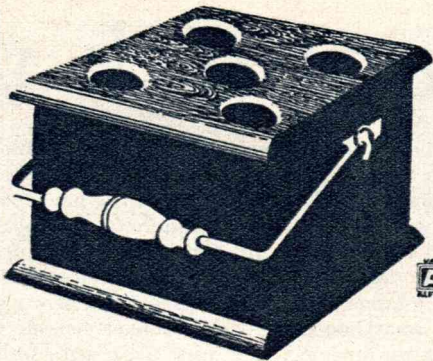
„Wees maar niet bang, juffrouw Anna. Het gaat goed, naar omstandigheden zelfs uitstekend. Mijnheer Wolf had een heel rustigen nacht. Ik zei het u gisteren al door de telefoon: hij heeft geweldig geluk gehad en nu hebben we alleen maar wat geduld nodig. Dat mijnheer Spohr al vandaag den patiënt bezoekt, dat kan ik natuurlijk niet toelaten. Ik bedoel... enfin, we weten alle drie om welke reden.”

George knikte. Het was ook niet zijn plan geweest om nu reeds Wolf te bezoeken. Hij was uitsluitend ter geruststelling van Anna meegegaan en wilde slechts zekerheid hebben, hoe het met Wolf ging.

Dr. Wauer vertelde hem van de verwondingen, die Wolf had opgelopen. Het waren meest schrammen en vleeschwonden, veroorzaakt door het snijden en steken van versplinterde houten en metalen onderdeelen van het vliegtuig. Een rib was gebroken en de bewusteloosheid was het gevolg van een hersenschudding. Alles bij elkaar was er nog heel wat te herstellen, maar dat hij nog leefde, was een groot geluk.

Wauer vertelde verder, hoe Wolf nog tijdens het transport tot bewustzijn

Vervolg op blz. 22

Oh... gebruikt U nog 'n stoof...?

Dan heeft U 'n rustig leventje en dus geen Badzo-voetbad nodig! Maar voor allen, die veel van hun voeten vergen, en die wel eens moe zijn 's avonds, geeft 'n Badzo-voetbad nieuwe kracht en nieuwe jeugd aan de voeten - terwijl de vermoeidheid gewoone wégspoelt!

1 KG. pakken voor voetbaden 20 ct. Voor-deeliger en tevens voor kuipbaden: 3 KG. pakken voor 45 ct.

Badzo

N.V. KON. NEDERLANDSCHE ZOUTINDUSTRIE
BOEKLO - HENGLO

Matheid

heeft mij vroeger veel zorgen gebaard en mij het leven verbittert. Thans ben ik steeds frisch en monter, want ik neem nu

ZIRKULIN
Knoflook-Pareltjes

zonder reuk of smaak

Verkrijgbaar bij apothekers en drogist. 1-maands-verpakking Fl. 1.-

Bon

voor brochure en gratis-monsters van ZIRKULIN Knoflook-Pareltjes verkrijgbaar in bovengenoemde zaken.

Depot.

W. Moll, Oudemansstraat 330, Den Haag

LEERT NU VREEMDE TALEN DOOR MIDDEL VAN DE GRAMOFOON

De Linguaphone leert U met behulp van de grammofoon een vreemde taal in korten tijd niet alleen lezen en schrijven, doch ook werkelijk spreken en verstaan! Zij brengt U de taal bij op dezelfde natuurlijke wijze waarop het kind zijn moedertaal leert, namelijk door herhaald voorspreken en door telkens weer naspreken.

Eerst luisteren... dan spreken. U beluistert het gesproken woord, terwijl Uw oog den gedruken tekst volgt. Illustraties verplaatsen U daarbij in de sfeer van het gesprokene. Na dit enkele malen te hebben beluisterd, tracht U het na te zeggen. Misschien zal dit niet dadelijk gelukken, doch Uw leeraar is de geduldigheid zelve: hij herhaalt den tekst met de zelfde energie zoo vaak U wilt op de zelfde perfecte wijze. En dan de triomf als U ontdekt, dat U de taal begint te spreken!

Vooraanstaande taalkundigen uit het vreemde land zelf. Onze sprekers zijn allen kopstukken op taalkundig gebied geboortig uit het vreemde land zelf. Zij maken U op prettige en toch intensieve wijze vertrouwd met het karakteristieke rythme en de juiste intonatie van hun eigen moedertaal.

Hoofdkant.: AMSTERDAM, N.Z. Voorburgwal 112 K, tel. 31749 - DEN HAAG, L. Voorhout 23 A, tel. 11.51.62

LINGUAPHONE

U gelieve mij nadere inlichtingen te verstrekken. Ik interesseer mij voor de

.....taal
NAAM:
STRAAT:
PLAATS:
(P.K. 28)

BEROEMDE OPERA'S EN HAAR COMPONISTEN

Rossini, wiens „Barbier van Sevilla” nog altijd een der meest geliefde en gespeelde repertoire-nummers is van de opera-gezelschappen over de geheele wereld, was in den aanvang der vorige eeuw de man, die getracht heeft, het peil der Italiaansche opera op hooger plan te brengen. Zoo ooit iemand, dan was hij, geboren uit een vader-musicus en een moeder, tooneelspeelster en opera-zangeres, voorbestemd om zich in de opera-wereld een vooraanstaande plaats te veroveren.

Joachim Antonio

Rossini — om een gemakkelijker uit te spreken Nederlandschen voornaam te gebruiken — werd in het revolutiejaar 1792, en wel den tweeden Maart, in den kerkelijken staat Pesaro, geboren. Zijn vader Giuseppe was stadstrompetter, doch als zoodanig ook bij het opera-orkest werkzaam. Zijn moeder, hoewel ongeletterd, was met een goede stem begaafd, ofschoon, naar men meent, het meer haar schoonheid dan haar stem moet zijn geweest, welke haar een gewilde verschijning maakte bij de toen sterk in zwang zijnde opera-buffa. Toen in 1796 het Fransche leger, na den Italiaanschen veldtocht, door

Bartolo in de „Barbier van Sevilla”.

Pesaro trok, liet Giuseppe Rossini, de vader, zich door de republikeinsche ideeën der Fransche soldaten beïnvloeden, zoodat hij, na hun aftocht, in hechtenis werd genomen. Dit had ten gevolge, dat van de opvoeding van den jongen Rossini niet veel notitie genomen kon worden, terwijl de knaap bovendien van nature gemakzuchtig was. Om hem hiervan wat te genezen, mogelijk ook om de geldelijke zorgen van het gezin wat te helpen verlichten, werd Joachim in de leer gedaan bij een smid. Dit had een goede uitwerking. De kleine Rossini werd van dat oogenblik af vlijtiger en, begaafd als hij was, maakte hij snelle vorderingen, niet alleen in de gewone leervakken, maar ook en vooral in de muziek. Hij kreeg den componist Angelo Tesei als leermeester in den zang en in het pianospel, en op zijn tiende jaar verdiende hij reeds geld als koorzanger en als begeleider. Na het breken van zijn stem begaf hij zich naar Bologna, waar een muziekschool gevestigd was en waar hij de leerling werd van den beroemden en geleerden contrapuntist pater Mattei, in compositieleer, en van den cellist Cavedagni voor violoncel. Doch de studie der contrapuntiek kon hem slechts matig boeien, en toen hij merkte, dat voor de opera-muziek het beheerschen van het contrapunt niet zoo noodzakelijk was als voor de kerkmuziek, althans naar het standpunt, dat men in die dagen innam, verliet hij de school. Hij was te gemakzuchtig gebleven om zich meer in te spannen dan hij noodig oordeelde. Door tusschenkomst van een vriend kreeg hij in 1810 — hij was toen dus achttien jaar oud — de opdracht om een opera te schrijven. Het éénbedrijvige werk, „La Cambiale di Matrimonio” (De Huwelijksmarkt), werd zijn eersteling. Men ontving het te Venetië, waar de première gegeven werd, met bijval en de componist kreeg er honderd gulden voor: ongetwijfeld in die dagen een aardig honorarium voor zulk een jong componist. Spoedig volgden meerdere opdrachten, met wisselend succes. Doch reeds twee jaar later, in 1812, mocht hij met „La Pietra del Paragone” (De Toetssteen) opnieuw groot succes behalen. Nog een jaar later verscheen „Tancredi”, naar het beroemde treurspel van Voltaire, met de bekende cavatine „Di tanti palpiti”, en in 1814 „Il Turco in Italia”. In 1815 kwam hij in aanraking met Barbaja,

een impresario uit Napels, die hem als muziek-directeur aan zijn opera verbond, met de verplichting twee opera's per jaar te schrijven. Reeds met de eerste, „Elisabeth, koningin van Engeland”, had hij groot succes. In deze opera werd de titelrol vervuld door Isabella Colbran, met wie hij later in het huwelijk trad.

In het jaar 1816 zagen de beide opera's „De Barbier van Sevilla” (den 5en Februari) en „Otello” het licht. In de laatste opera gaf

Rossini het secco recitatief met piano-begeleiding prijs; zoowel de zanger Manuel Garcia als de zangeressen Pasta en Malibran hebben een groot deel van hunne beroemdheid aan hun prestaties in deze werken te danken. Reeds in de eerste maand van 1817 vond de opvoering plaats van „Cinderella” (Asschepoester) en nog geen vijf maanden later, einde Mei, het bekende werk „La Gazza ladra” (De diefachtige Ekster). Zooals men ziet, Rossini schudde de eene na de andere opera, om het zoo te zeggen, uit z'n mouw. In vier jaren tijd had hij niet minder dan vijftien opera's geschreven, die we intusschen niet alle zullen opnoemen, daar ze, behoudens enkele uitzonderingen, zelfs in Italië niet meer worden gespeeld. In totaal schreef Rossini van 1815 tot 1823 twintig opera's. En hij ging voort, afwisselend opera's, operetten en oratoria te schrijven. „Mozes in Egypte” werd te Napels als première gespeeld in 1818, en „Semiramis” ging te Venetië in eerste opvoering.

Doch lang voor het verschijnen dezer laatste opera was de faam van Rossini over heel Europa verspreid. Bij het verstrijken van zijn engagement te Napels in 1821 nam hij een uitnoodiging aan om in Weenen zijn „Zelmira” te ensceueren. Zes maanden bleef hij in de Weensche hoofdstad, waar hij, behalve dat hij groot

Gioacchino Rossini (1792-1868)

succes had in de theaterwereld, ook hoog geëerd werd in gezelschapskringen, en populair door zijn geestigheid en vlotte, vriendelijke verschijning. Daar hoorde hij voor het eerst de Eroica van Beethoven. Zoozeer was hij onder den indruk van dit werk, dat hij niet rustte vooraleer hij een introductie bij dezen had verkregen. Maar aangezien Beethoven toen reeds veel van zijn doofheid had te lijden, en beiden elkaars taal slecht verstonden, werd er bij deze ontmoeting slechts weinig gesproken, terwijl Beethoven in zijn teruggetrokken levenswijze een aanleiding vond om het bezoek van den levenslustigen en vriendelijken Italiaan onbeantwoord te laten.

In 1823 begaf Rossini zich naar Parijs, daarna naar Londen, en na een kort bezoek aan zijn vaderland opnieuw naar Parijs, waar hij benoemd werd tot artistiek directeur der Italiaansche opera.

In Londen werd de Italiaan in adellijke kringen met gunstbewijzen overladen en hij ontving er voor zijn optreden als bariton-zanger — hij bezat zelf een prachtig geluid — hooge honoraria. Hij zong er duetten met de toen zeer beroemde Italiaansche zangeres Catalani. Men beweert, dat hij in de Engelsche hoofdstad met concerten, met het geven van lessen en met zijn optreden in de salons der aristocratische kringen in vijf maanden een bedrag van 10.000 pond sterling had verdiend. Beroemd en rijk dus in enkele jaren, wel een uitzonderingsgeval in de kunstenaarswereld!

Zijn positie aan de Italiaansche opera te Parijs behield hij intusschen slechts twee jaar, daar hij zich genoopt zag, zijn betrekking op te geven, omdat hij niet was opgewassen tegen de voortdurende zorgen van allerlei aard en den administratieven rompslomp er aan verbonden. Ofschoon Rossini in de Fransche hoofdstad bij de muzikale autoriteiten niet erg gezien was en ook niet kon rekenen op de sympathie van de pers, had hij toch de voorkeur van het groote publiek. Voor Parijs componeerde hij „Le Comte Ory” (1828) en

De appelscène uit het derde bedrijf van de opera „Wilhelm Tell”. De landvoogd Gessler gelast Tell den appel van het hoofd van zijn zoon Gemmy te schieten.

„Guillaume Tell” (1829). Het leek wel, alsof hij voor deze laatste opera in grooten stijl en op Franschen tekst al zijn talenten had aangewend, al zijn krachten had opgespaard. Het werd zijn meesterwerk na zijn „Barbiere”. De tekstdichters Etienne Jouy en Hippolyte Bis hadden van het fraaie werk van Schiller met veel handigheid een libretto samengesteld, en Rossini, die een weergaloos theater-routine en kijk had op het tooneel, slaagde er in, een buitengewoon effectvolle muziek voor dezen tekst te schrijven. De ouverture met haar meesleepende muziek en de Zwitsersche koeherdswijsjes behoort nog heden tot de meest geliefde orkestwerken.

Ofschoon hij toen pas zevenendertig jaaroud was, en hij nog veertig jaar te leven zou hebben, zou hij na „Guillaume Tell” geen opera meer schrijven. Hij bleef, om welke reden dan ook, teren op den verworven roem en maakte nog slechts wat composities voor de kerk en het salon; het eenige belangrijke werk, dat hij nog schiep, was zijn „Stabat Mater” (Parijs, Januari 1842); een werk, dat, beschouwd van het standpunt der kerkmuziek, welonaanvaardbaar is, maar dat als proeve van „bel canto”, zoowel ten opzichte der soli als der koren, terecht beroemd is.

In 1846 trad hij na den dood zijner eerste vrouw in het huwelijk met Olympe Pélissier, en vestigde zich met haar in Passy, waar hij van de gemeente Parijs een stuk grond had gekregen. Den 12en Februari 1868 ging „Guillaume Tell” voor de vijfhonderdste maal in de Parijsche opera en de geheele operabezetting greep die gelegenheid aan om den componist een reusachtige ovatie te brengen in zijn woning.

Een longontsteking maakte den 13en November van datzelfde jaar een einde aan zijn leven.

Het beste werk van dezen componist is ontegenzeggelijk „Il Barbiere di Siviglia”. Ook te onzent wordt het geestige opus, getuige weer de nieuwste opvoering in de hoofdstad door het ensemble der Weense Staatsopera, nog steeds en met succes ten tooneele gebracht. Het is een model voor een opera in lichten speltrant, met een vlotten dialoog en geestige verwisselingen, en een waardig pendant van Mozart's „Figaro”, al is het onderwerp in omgekeerde tijds- en volgorde door beide componisten aangegrepen. Eigenaardig is het, dat het werk bij de eerste opvoering te Rome, in het Argentina-theater, minder geestdriftig werd ontvangen. Men vergaf het Rossini niet, dat hij hetzelfde onderwerp voor zijn opera had gekozen als de toen bijzonder vereerde componist Paisiello. Rossini wilde dan ook, na het kabaal tijdens de eerste opvoering, die hij zelf leidde, de tweede opvoering niet dirigeeren. Doch, op welke wijze dan ook, het publiek was reeds bij de tweede opvoering tot het besef gekomen, dat het iets zeer bijzonders had uitgefloten en gehoord, en, veranderlijk als de massa nu eenmaal kan zijn, kwam men hem jaat in denzelfden avond zoowaar uit zijn bed trom-

De „Barbier van Sevilla”. Een scène uit het tweede bedrijf, waarin Bartolo door Figaro geschoren wordt, terwijl Rosine zangles krijgt van den als muzikleeraar vermomden graaf Almaviva.

melen, om in den schouwburg de toejuichingen van het auditorium in ontvangst te nemen. Met zijn bekend goed humeur en zijn zin voor humor zal Rossini dit zeker buitengewoon prettig gevonden hebben.

Een aardige muzikale anecdote over den geestigen componist van „Il Barbiere” tot slot.

Rossini was een onverbeterlijk grappenmaker. De verhalen over zijn geestigheid en opgewekt humeur zijn talloos. Een van de beste staat wel in verband met een van zijn eerste werken „Il Figlio per azzardo”. Het verhaal dan luidt, dat het onderwerp van de opera, hem door zijn impresario opgedrongen, den componist niet beviel. Rossini nam wraak door de heele opera in het nonsensicale te trekken. In elke maat van de ouverture moesten de tweede violen met hun strijkstok een tik op de blikken lampenschermen geven: de bas-partij had hij onmenschelijk hoog geschreven, de sopraan-aria's bijzonder laag, en zoo verder. Het lijdt geen twijfel of men moet er zich in die dagen dol mee hebben geamuseerd, al zal

men niet ver van de waarheid zijn, indien men aanneemt, dat Rossini zelf het geval in den loop der jaren nog aanmerkelijk heeft aangedikt, want, wanneer men de partituur ziet, zooals ze nu is, blijkt van een en ander slechts weinig meer. Onder den later gewijzigden titel van „Mijnheer Bruschino” is ze trouwens een der beste van Rossini's minder bekende opera's.

Men heeft wel eens beweerd dat Rossini enkele stekelige en ironische opmerkingen zou hebben gemaakt over het werk van Wagner. Doch Rossini zelf heeft dit steeds met verontwaardiging ontkend. De beide musici hadden trouwens een interessante ontmoeting met elkaar in 1860, en in een belangwekkend artikel over Rossini, door Wagner na diens dood geschreven, sprak de Duitsche componist over hem als „de eerste waarlijk groote en achtenswaardig mensch, dien ik tot heden in de kunstwereld mocht ontmoeten”. En, Wagner kennend, spreekt zulks boekdeelen. Sch.

Als men spreekt over mooie witte tanden, denkt men aan Chlorodont, de doelmatigste tandpasta.

Nederlandsch Fabrikaat

TUBE 25 ct. - GROOTE TUBE 45 ct.

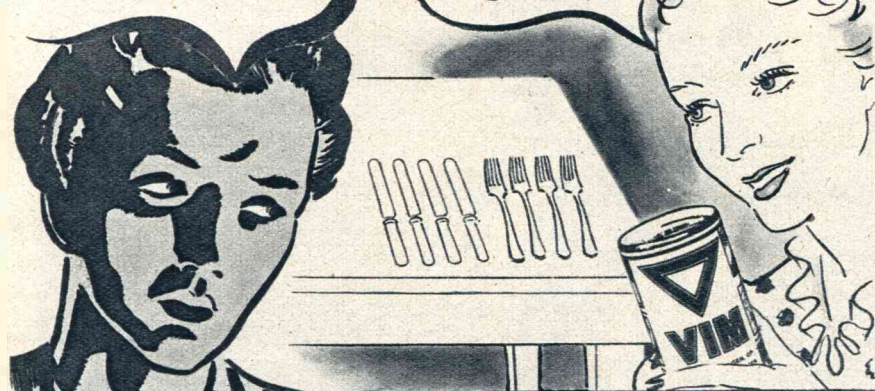
Chlorodont

Tandpasta

VIM IS EEN UITKOMST IN DEZE TIJD! OM ALLES IN HUIS TE REINIGEN

Ik schaam me over mijn smerige messen en vorken. Het is ook een getob met die gewone schuurmiddelen en mijn zeeprantsoen bewaar ik liever voor de was!

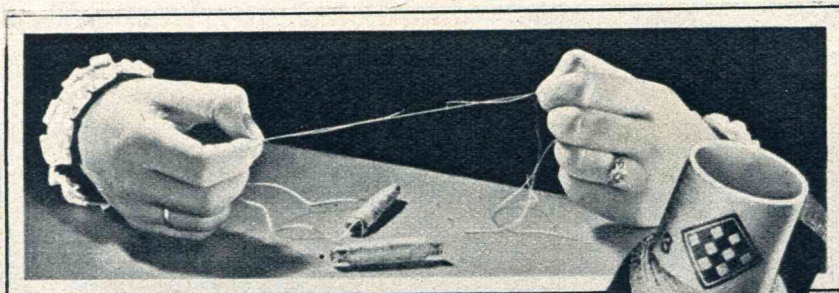
Je moet ook geen scherpe schuurmiddelen gebruiken! Die krassen altijd! Vim is nog overal zonder bon te krijgen en veilig, dat het reinigt! Het maakt je zilver schoon en glanzend, zonder te krassen. En daarbij is het zó goedkoop!

VIM, HET „AUTOMATISCHE“
REINIGINGSMIDDEL, SPAART
ZEEP EN GELD DOOR ZIJN
VEILIGE WERKING.

overal
zonder bon
verkrijgbaar!

V 170-0141

De trekproef bewijst de kwaliteit van

Gütermann's Naai zijde

Men rekt een zijden draad en een andere tegelijkertijd steeds meer en meer uit, totdat ten slotte één draad breekt en dat is altijd „de andere“.

LET OP HET HANDELSMERK: HET SCHAAKBORD!

AMOR OP HET VliegVELD

Vervolg van blz. 19

was teruggekeerd. Daarna geleidde hij Anna naar de ziekenkamer.

„Hij zal natuurlijk nog uiterst zwak zijn en misschien is zijn geest ook niet heelemaal helder. Wij hebben hem voor vannacht een pittig slaapdrankje gegeven en dat werkt nog na. Maar je bent verstandig, Anna, je zult hem niet opwinden.“

Anna knikte den dokter zwijsend toe. Hij keek even of Wolf sliep en keerde vervolgens naar George terug. „Juffrouw Anna blijft even bij hem,“ zei hij. „Ik had het wel goed, hij is nog niet heelemaal bij. Komt u even mee, mijnheer Spohr, ik zou u graag een oogenblikje spreken.“

Wat juffrouw Lenz namelijk niet weet,“ ging hij voort, „dat moet u wél weten. Ik heb gisteren op het vliegveld Adlershof over het geval van uw vader gesproken. Ik ben u voor geweest, want ik wilde zelf eerst Wolf ontmoeten. Of het ongeluk aan deze mededeeling te wijten is, weet ik niet. Het speet me verschrikkelijk. Maar één ding wil ik u nu zeggen: hoezeer de zaak u ook opwindt, toch moet u zich zelf dwingen om met Wolf vrede te sluiten en hem te vergeven. Neen, blijft u zitten, niet nu...“

„Wolf weet dus, dat u me alles verteld heeft?“

„Hij was erg ontdaan, dat u door mij en op deze manier van dit geval gehoord heeft. Laat de dingen, die zoo lang geleden gebeurd zijn, toch eindelijk rusten.“

George keek langs den dokter door het groote venster. Het was zeer veel, wat deze van hem verlangde. „Wat moet ik doen?“ vroeg hij aarzelend.

„Voorloopig niets,“ antwoordde Wauer. „Wolf is zwaar ziek. Geef hem nog een paar dagen en kom ook niet meer hier, tot ik u roep. Dan gaat u bij hem zitten, geeft hem een hand en verlangt geen verklaringen meer.“

„Wolf is dus gevallen in het besef dat ik alles wist.“

„Ja,“ zei Wauer. „En om deze reden zeg ik het alleen tegen u. Ik wilde namelijk verhinderen, dat juffrouw Lenz het hoort. Ze zou denken, dat de man, dien zij bemint, inderdaad schuldig is.“

„Daar vergist u zich in, dokter,“ antwoordde George rustig. „Anna Lenz staat thans anders tegenover Wolf dan u denkt. Ze hoort nu bij mij. En wat mij onaangenaam is, treft haar evenzeer. Ik houd van haar...“

„...en ik houd van hem,“ zei Anna. Zij was, nadat ze de ziekenkamer had verlaten, onopgemerkt zachtjes teruggekomen. Ze had de laatste woorden gehoord en stond nu naast George, die zijn arm om haar middel legde.

Slechts één seconde sloot dr. Wauer de oogen en zonk zijn hoofd wat dieper; daarna had hij zich weer in bedwang. Hij, wiens leven tusschen de zieken, zwakken en hulpeloozen verliep, voelde plotseling de triomfeerende kracht der jeugd. En hij besepte het: tegen dit groote en sterke kon hij niet meer op.

Anna en George hadden de kliniek reeds lang verlaten, toen dr. Wauer nog steeds in zijn groote spreekkamer zat. Zijn krachtig lichaam hing half over de schrijftafel. Het was niet zoo eenvoudig om het verlangen uit het hart te rukken...

Zachtjes werd aan de deur geklopt. Zuster Hanna trad de kamer binnen en

meldde, dat de patiënt Wolf den dokter wilde spreken.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK

Herman Wolf ontwaakte uit een korten slaap. Het daglicht drong door de witte gordijnen gedempt naar binnen, en zooals bij ieder ontwaken in deze dagen zag hij ook nu verbaasd om zich heen, tot hij begreep, dat er nog niets was veranderd. Dat hij nog steeds in het witgelakte bed lag, dat op de tafel nog immer verband en windsels, fleschjes en 't glas met verbandschaar en koorts-thermometer stonden. Alleen de stoel naast zijn bed was vrij.

Hoe lang was hij al hier? Waren het vier dagen of waren het er vijf... hij wist het niet. Men gaf hem te sterke slaapmiddelen, zoodat hij zich niets precies kon herinneren. En hoe was het nu? Dr. Wauer had gisteren gezegd, dat hij de crisis had overwonnen... of was dat pas vandaag geweest? Neen, Anna had het ook gezegd. En vandaag was ze nog niet gekomen, zoodat het gisteren moest zijn geweest.

Anna! Hier naast hem had zij gezeten, zijn hand vastgehouden en zijn haar, dat steeds opnieuw over zijn klam voorhoofd viel, teruggestreken. Anna... nu was alles weer goed. Zij was bij hem gekomen, ze had hem niet alleen gelaten. Alles was slechts een booze droom, ook deze val.

Hoe was dat eigenlijk gekomen? Voor de eerste maal dat hij hier lag probeerde Wolf zich de gebeurtenissen voor den geest te halen.

De constructie van Sturm... daar was niet aan te tornen, die was eerste klas. Dat was een uitstekend idee... Maar... ho...! Nu wist hij het weer: na de bocht was het gebeurd. Wat had Wauer gezegd? „Wolf,“ had hij gezegd, „de jongen zal voor je staan en een verklaring eischen, waarom zijn vader om het leven moest komen.“ Neen, de constructie van Sturm en de machine waren wel in orde, maar hij was een oogenblik het beheer over zijn zenuwen kwijtgeraakt.

Volkomen rustig lag hij in zijn bed. Pijn had hij niet, ook zijn hoofd was nu veel beter en slechts in zijn beide bovenbeenen, die dik in het verband zaten, had hij een branderig gevoel.

In ieder geval had het hem zijn hoofd niet gekost en misschien was deze tijd van rust en bezinning wel eens goed. De kracht en de gezondheid kwamen wel terug; en hij voelde het: het ging nu al veel beter.

Zachtjes trad zuster Hanna de kamer binnen. Wolf probeerde het hoofd wat op te lichten, doch met een zachten druk legde zij het weer in het kussen terug. Ze had hem een kleine verfrissing gebracht.

„Hoe laat is 't nu?“ vroeg Herman.

„Het is precies vijf uur.“

„En is juffrouw Lenz er nog niet geweest?“

„Maar ze kan toch niet iederen dag komen, mijnheer Wolf.“

„Waarom niet?“ vroeg Wolf verbaasd.

„U mag niet zoo veel bezoek hebben. Nu gaat u eerst een stukje eten en dan weer slapen.“

„Juffrouw Lenz mag toch komen? Ze was er gisteren ook.“

Vervolg op blz. 24

SPORT VAN DE WEEK

Ajax voor de tweede maal geklopt. Ditmaal bracht Xerxes den Amsterdammers een 3-1-nederlaag toe. Het tweede doelpunt der gastheeren.

(Foto Kramer)

Nog een aardig spelmoment uit den interessanten strijd tusschen Xerxes en Ajax (3-1). Een gevaarlijk moment voor de Amsterdamsche veste.

(Foto Kramer)

In een spannenden strijd tusschen 't Gooi en D.W.S. te Hilversum slaagde geen van de beide partijen er in te doelpunten. Kiekje uit deze ontmoeting voor het doel van 't Gooi.

(Foto Stapf)

Haarlem slaagde er in C.V.V. een 2-1-nederlaag toe te brengen. Aanval op het doel der Rotterdammers.

(Foto Muller)

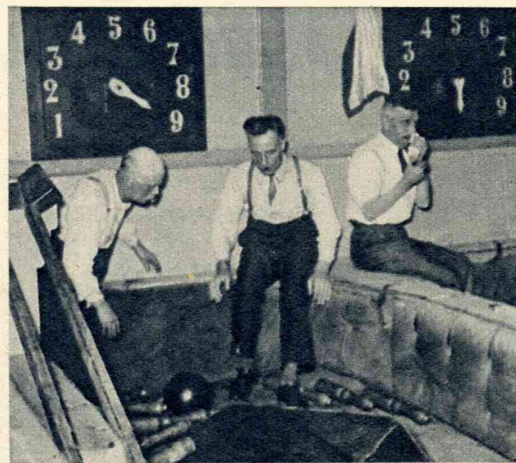

H.B.S. leed Zondag tegen V.S.V. een 2-4-nederlaag. Aardig spelmoment uit deze ontmoeting voor het Haagsche doel.

(Foto Polygoon)

Blauw Wit door D.O.S. met 1-0 geklopt. Een doelpunt voor Blauw Wit? Neen, zoover brachten de gastheeren het niet. Schijn bedriegt; de bal is juist langs den verkeerden kant van den paal gegaan.

(Foto Pax-Holland)

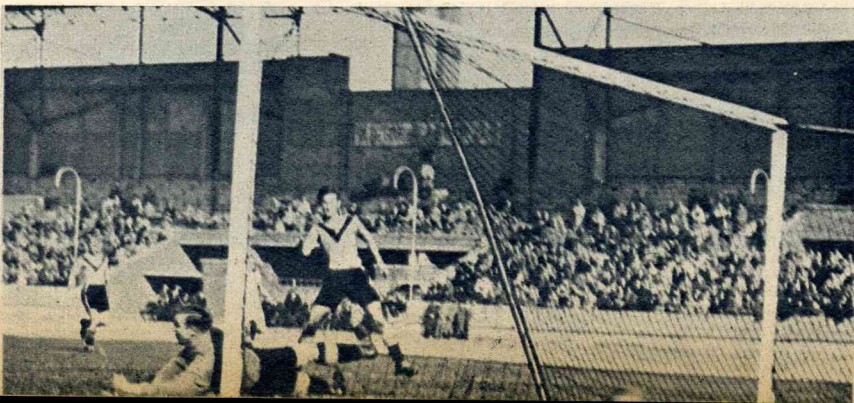
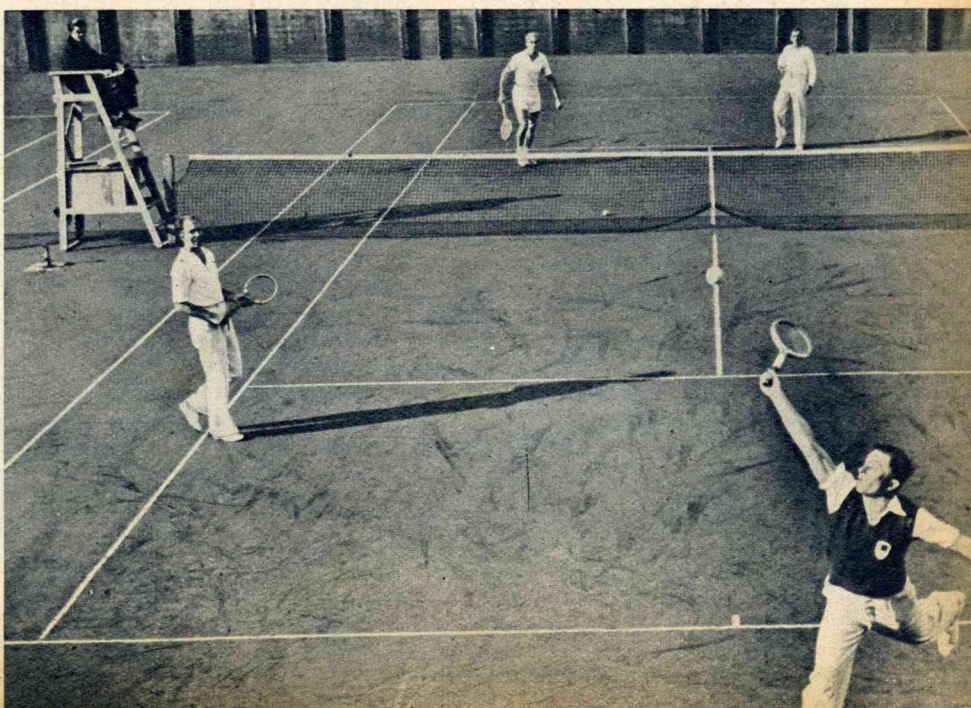

In het gebouw „Eik en Linden” organiseerde de Amsterdamsche Kegelbond onderlinge wedstrijden. Een goede worp, die een „negen” opleverde.

(Foto Polygoon)

Zaterdag is de beslissingswedstrijd tusschen D.D.V. en Leimona's om het Nederlandsche kampioenschap op de M.E.T.S. banen gespeeld. Moment uit het dubbelspel tusschen Hughan en Van Swol (achtergrond) en Karsten-Marinkelle (voorgond).

(Foto Unifoto)

Een betrouwbare GIDS

die hebt U bij Uw studie ook nodig, anders komt U er niet.

Studeer daarom voor
MIDDENSTANDSDIPLOMA
PRAKTIJKDIPLOMA
BOEKHOUDEN
MULO-DIPLOMA
ONDERWIJZERSAKTE

onder de stuwende leiding van
een in alle opzichten deskundige
cursus. Neem de cursus, die aan
de allerhoogste eischen voldoet.

Prospectus en Proeltes gratis

Vorm een voorraad
gezondheid

Geef Uw lichaam en Uw
zenuwen een reserve aan
kracht en weerstand door
het gebruik van Sanatogen.

VANAF
FL. 1.- PER
BUS

„Het is een genoegen U
te kunnen mededeelen,
dat ik binnen zeer korten
tijd de voortreffelijke,
herstellende eigen-
schappen van Sana-
togen uit eigen ervaring
heb leren kennen,”

schrijft
Dr. P. F. J. A. Julien
te Utrecht.

SANATOGEN
het zenuwsterkende voedsel

N.V. A. WULFING & CO'S
CHEMISCHE PRODUCTEN — S-GRAVENHAGE

AMOR OP HET VLIEGVELD

Vervolg van blz. 22

„Nee, eergisteren.”

Dat begreep hij niet. „Eergisteren? De hoeveelste is het dan vandaag?”

„U is nu een heele week hier.”

„En hoe vaak was ze bij me?”

„Drie keer en dat is voor uw toestand heel veel.” Driemaal is ze bij me geweest, dacht hij. Drie dagen? En morgen ben ik den zeventiden dag hier! Wat moest dat beteekenen? Waarom liet Wauer Anna niet vaker bij hem toe?

ZESTIENDE HOOFDSTUK

De nacht, die op dezen middag volgde, was onrustig. Wolf werd bestormd door kwellende gedachten en zijn temperatuur steeg hooger dan ze de eerste dagen was geweest.

Wat was er met Anna? Waarom liet ze hem alleen? De dag duurde, in een eeuwig wachten op haar, zoo verschrikkelijk lang. Iedere beweging van den deurknop bracht hoop, dan ontuchtering. Alles was toch goed geweest, zooals vroeger. De gedachte dat George bij haar was, drong hij weg. George en Anna, dat moest een misverstand zijn. Ze had naast hem gezeten, haar hand had hem troost, rust en geluk gebracht. Maar wat was er nu met haar aan de hand? Drong Wauer zich weer tusschen haar en hem?

Toen de dokter den volgenden morgen zijn eerste visite bij den patiënt aflegde, zat Wolf rechtop in bed.

„Waarom komt juffrouw Lenz niet meer bij me? Zuster Hanna zegt, dat ik nog niet zooveel bezoek mag hebben, maar wáárom mochten dan laatst wel majoor Feldmann, dokter Herschel en mijn collega's komen?”

Dat waren geen vragen meer, dat waren verwijten. Hij meende Wauer verantwoordelijk te stellen voor het feit, dat Anna niet kwam. Waarschijnlijk was ze wel vaker geweest, maar had Wauer haar niet toegelaten.

„Waarom zondert u mij hier af? Waarom heeft u me eigenlijk naar uw kliniek laten overbrengen? Wilt u me eeuwig onder uw toezicht houden?”

Hij viel in de kussens terug. Ongeuld, zenuwen en jaloezie hadden hem tot deze uitbarsting gevoerd, maar nu was hij uitgeput, de laatste woorden kon hij slechts fluisteren.

„Ik ben weer gezond, dokter. Morgen, of anders over een paar dagen, sta ik weer op. Ik heb nu pech gehad, maar dacht u dat u dit meisje eeuwig van mij verwijderd kon houden?”

Wauer trok den stoel dicht bij zijn bed. „Waarde heer Wolf, genezen bent u helaas nog niet. U heeft den val en de crisis verrassend goed doorstaan, maar u moet nog wat geduld hebben. Ik heb zooveel een stroom verwijten aangehoord, zonder u tegen te spreken, maar u moet gelooven, dat ik juffrouw Lenz, in al den tijd dat u hier nu ligt, maar tweemaal heb gesproken.”

Wolf geloofde het niet. Hij wilde het niet gelooven. Gedurende den nacht had hij nauwelijks een oog dichtgedaan en in zijn droomvoorstellingen en koortsbeelden was het hem tot een idee-fixe geworden: Anna kwam niet meer en geen van zijn vrienden had zich sinds dagen laten zien. Het gevoel alleen te zijn, en zijn toestand van hulpeloosheid knepen als een worgend koord rond zijn keel.

„Zal ik juffrouw Lenz straks opbellen

om haar te vragen of ze hier komt?”

Wolf antwoordde niet. Wat moest hij ook zeggen? Ja, Anna moest komen, maar dr. Wauer mocht haar niet opbellen, neen, Wauer niet!

Even voor den middag — toen Wolf eindelijk vast sloep — belde dr. Wauer Anna op en sprak lang met haar. Daarna telefoneerde hij met George Spohr. Toen hij den hoorn op den haak legde, belde hij zuster Hanna.

„Hoort u eens, zuster,” zei hij, „u bent nu eenmaal mee ingesloten in dien merkwaardigen cirkel van verwarringen en misverstand, u dient dus ook de rest te weten. Het gaat nu alleen om mijnheer Wolf. Hij moet gezond en sterk worden en weerstandsvermogen verzamelen om helaas een nieuwen slag te overwinnen. Juffrouw Lenz zei mij zooveel door de telefoon, dat ze geen kracht meer had om hierheen te komen. Ze is hier driemaal geweest, heeft driemaal bij hem gezeten, maar nu kan ze het niet meer over haar hart krijgen om hem nog langer te bedriegen.

Ik begrijp haar: er is een bovenmenselijke kracht noodig om zoo'n leugen om bestwil vol te houden en die kracht heeft ze niet meer. Wij moeten het bedrog voortzetten en hem zeggen, dat juffrouw Lenz ziek is en daarom niet kan komen. Dat heb ik zoo met haar afgesproken. Ik ben er trouwens vóór, dat ze niet meer hier komt. Als Wolf haar, in zijn huidige toestand, de waarheid asperst, kan dat een catastrofe worden. De heer Spohr zal ons ook helpen en Wolf een brief schrijven. Het is moeilijk, ook voor ons, maar wij zijn nu eenmaal zijn verplegers.”

De verhoopde rustgevendende uitwerking bleef echter bij Wolf achterwege. Weer waren twee dagen verlopen; twee eindeloos lange dagen van liggen en wachten tusschen sluimeren en waken.

Zou Anna ziek zijn? Hij geloofde het niet. Zijn zenuwachtigheid had hem nog wantrouwend gemaakt en zijn opmerkingsgave belangrijk gescherpt. Hij voelde hoe hij werd omgeven door een web van leugens, dat hij niet kon doorzien. Van George had hij een brief gekregen en ofschoon een levensteeken van den jongen hem enkele dagen geleden oprecht verheugd zou hebben, vond hij den inhoud van de vriendelijke zinnen thans volkomen onbelangrijk. Het was een brief met een paar woorden van spijt en met wenschen voor een spoedige genezing, doch hij voelde scherp de gedwongen hartelijkheid.

Toen kwam er eindelijk den volgenden dag weer bezoek. Het was Wiedemann, de oude, trouwe Wiedemann. Alsof hij uitgehongerd was, zoo wierp Wolf zich op ieder bericht, dat Wiedemann van de buitenwereld meebracht. De éénpersoons jachtvliegtuigen waren intusschen afgeleverd en, zooals te verwachten, had Sturm, na Wolf's val, zijn nieuwe constructie weer teruggenomen. In Stuttgart zou, einde volgende week, het Deutsche kampioenschap kunstvliegen worden vervlogen. De fabriek van Adlershof zou er met de nieuwe Sperwer en den Beierschen kampioen Langhorn aan deelnemen en waarschijnlijk zou hij, Wiedemann, als monteur meegaan.

Wiedemann vertelde, Wolf hing aan zijn lippen. Doch daarop begon hij te spreken.

Wordt vervolgd

Zijn collega hielp hem!

Willemsen gaat altijd op de fiets naar zijn werk.

Met ons Hollandsche klimaat doet dat hem geen goed. Hij heeft het gauw te pakken.

Dan hoest en hijgt hij als een oud postpaard, zóó, dat het zijn collega opvalt.

Man, neem Wybert-tabletten! Die helpen je tegen hoest en heescheid, als je door weer en wind moet.

Alleen verkrijgbaar in origineele blauwe doozen.

OP EEN BOERDERIJ IN ZUID-LIMBURG

Naar de schilderij van G. F. van Schagen

Het Uddelermeer, bekend aan alle toeristen, die 't natuurschoon in de omgeving van Apeldoorn bewonderden, stond volgens de overlevering toen de dondergod Donar tijdens zijn gevecht tegen een slang z'n hamer diep in den grond slingerde! Intusschen is dit meer voor den archeoloog een belangrijke plaats door de erbij liggende Hunenschans, waarvan men links op de foto een der wallen ziet. Uit onderzoekingen van dr. J. H. Holwerda jr. bleek, dat deze plek reeds in voorhistorischen tijd bewoond werd; later — van ongeveer 700-1000 — verbleven er Saksische stamhoofden, uit welken tijd veel vaatwerk en wapens werden opgegraven.

DE BATAVEN IN ONS LAND

Onze bodem bergt aardewerk, gevormd eeuwen voor den aanvang onzer jaartelling. Ook vonden we bijlen en hamers van steen en, uit lateren tijd, de wapens van brons en ijzer. Zoo bleef dus de herinnering bewaard aan de oudste bewoners onzer landen. Doch al vertellen al deze vondsten ons veel over de technische vaardigheid der oude volken, van hun eigenlijke cultuur weten we weinig af. Dat werd pas anders, toen de Romeinen naar onze oorden kwamen. Want de Romein stelde zijn ervaringen te boek en het zijn deze bewaard gebleven schrifturen, die ons vrij volledig over ons voorgeslacht inlichten.

UIT HET LEVEN ONZER GERMAANSCH E VOOROUDERS

Vijftig jaar voor Christus: de Bataven komen in ons land; tien jaar voor Christus: de Romeinen bereiken onze gewesten... Dat zijn zoo van die feiten en jaartallen, die we ons leven lang zullen onthouden, want daarmee begint veelal in onze schoolherinnering de „geschiedenis des vaderlands”. De volksstam der Bataven — u weet wel, die in uitgeholde boomstammen den Rijn afzakten — mocht zich in later eeuwen nog steeds in een groote populariteit verheugen. Noemde Jan Pietersz. Coen z'n nieuwe hoofdstad niet Batavia en kenden we in den Franschen tijd zelfs niet een Bataafsche republiek?

Intusschen, met die Bataven is het een wonderlijke geschiedenis. „'t Nakroost dier gespierde braven, vol van moed en trouw, zijn wij,” zongen we met volle overtuiging in onze schooljaren. Die „gespierde braven” waren dan — ook al weer vanwege 't rijm — de Bataven.

Hun braafheid willen we den dichter niet bestrijden, maar als hij wil beweren, dat ze onze regelrechte voorouders zijn, vergist hij zich toch. Want zeer waarschijnlijk heeft deze volksstam slechts weinig sporen nagelaten in de samenstelling

ONS LAND EN ZIJN HISTORIE

van ons volk. De Bataven hebben in enkele deelen van ons land hun invloed doen gelden, doch in den loop der tijden zijn ze verdwenen; zelfs hun naam werd eenige eeuwen na hun komst niet meer genoemd. En wat die uitgeholde boomstammen betreft, waarom zouden dat geen goed samengestelde vlotten zijn geweest, zooals ze ook in onze dagen nog den Rijn afkomen?

Waarom kwamen die Bataven hier? Het is de Romeinsche veldheer Julius Caesar, die ons het antwoord geeft in het boek, waarin hij de verovering van Gallië — dat is het tegenwoordige Frankrijk — beschrijft. Tot in onze landen is Caesar nooit doorgedrongen, doch wel begreep hij het belang van een behoorlijke bewaking van den Rijn, die de noordgrens van het door de Romeinen onderworpen gebied zou worden. En die bewaking werd opgedragen aan een gedeelte van het volk der Chatten, een stam aan Caesar reeds jaren als betrouwbare bondgenoot bekend. Zoo verhuisde dus dit volk uit Hessen naar de Betuwe, in welken naam we nog den klank Batavië herkennen.

Vruchtbare grond was in die tijden, toen nog geen industrie de mogelijkheid van een broodwinning bood, een veelbegeerd bezit. Steeds zien we weer, dat geschillen en oorlogen tusschen de stammen betrekking hadden op het bezit van goeden grond.

Dat de Betuwsche rivierklei een vruchtbaren bodem vormt, weet ieder, die in onze tijden weleens de bloeiende boomgaarden bewonderde. Het bezit van een dergelijk land was dus voor de Bataven van

groot belang en daarbij kwam nog, dat de machtige bondgenoot, die reeds over een zeer ontwikkelde techniek beschikte, allerlei gebruiksvoorwerpen importeerde, die stellig in onze oorden op hoogen prijs werden gesteld.

Zoo werden dus de Bataven de bewakers der rivieren. Niet slechts als grens waren deze rivieren voor den Romein belangrijk, ze vormden tevens de beste verkeers- en handelswegen door onze wildernissen. Het aan de bewakers toegewezen gebied, het eiland der Bataven, lag tusschen de Rijn- en Maasmonden en bestond uit Holland ten zuiden van Katwijk, Utrecht en de reeds genoemde Betuwe. Zóó uitgestrekt was het eiland, want de Lek bestond nog niet en Maas en Waal hadden één uitmonding. Veel last van naburen zullen de Bataven in hun nieuw gebied niet gehad hebben, want de Gooische en Utrechtsche heuvels, de Veluwe en de Achterhoek zullen destijds ontvolkt zijn geworden, want de Romeinen vonden een — we zouden thans zeggen „geëvacueerde” — strook de beste grensbeveiliging. Het is bijvoorbeeld bekend, dat Caesar met een dergelijk doel den stam der Eburonen in het zuiden van ons land geheel verdelgde!

Slechts in Kennemerland woonde een stam, verwant aan de Bataven, die der Kaninefaten. En in het noorden leefde het volk der Friezen op een gebied, gevormd door het huidige Friesland en West-Friesland, streken, die destijds één geheel vormden, want de latere Zuiderzee was nog een klein zoetwatermeer, Flevó geheeten, dat als een rivier in zee uitmondde ter hoogte van het tegenwoordige Vlie. Het veengebied was onbewoonbaar, zoodat Drente als een ontoegankelijk gebied vrijwel onberoerd bleef door de nieuwe stroomingen.

ROMEINSCH E INVLOED

Het contact met de Romeinen bracht hier veel, dat tot dusver onbekend was. Zelfs in onze taal heeft dat sporen nagelaten. Woorden als zolder, kelder, muur, venster, straat, marmer, letter, peer, kers en vele andere zijn verbasterd uit het Latijn. Al deze dingen waren dus aan de oorspronkelijke bevolking onbekend of zij werden door de Romeinen zoo verbeterd, dat er geen inheemsche naam van bewaard bleef.

We spraken reeds over de Friesche tepen. Ook in de Betuwe, regelmatig door het rivierwater overstroomd, waren deze woonheuvels noodig. Ze heetten hier woerden en op deze kunstmatige verhooging bouwde de Bataaf zijn hoeve. Die woningen werden opgetrokken van palen met vlechtwerk er tusschen en aangesmeerd met leem. Vensters — we zagen reeds, een Latijnsch woord — kenden ze niet en de schoorsteen bestond uit een gat in het zadeldak, waardoor de rook kon ontsnappen van het vuur, dat midden op den leemen vloer brandde.

Rondom dit hoofdgebouw woonden de krijgsgewonnen slaven of vrijgelatenen, die hoofdzakelijk het werk op het land deden. Want, al zal de vrije Bataaf en Fries zeker zelf ook wel meegewerkt hebben op den akker, als vrij man had hij heel wat andere verplichtingen. Hij moest op jacht en zich gereed houden voor oorlogstochten. En dan werd

De veldheer Julius Caesar, die na de onderwerping van Gallië de Bataven naar onze oorden liet verhuizen. Deze veldheer kwam in Rome tot groote macht; zijn familienaam Caesar werd later een titel, waarmee ons woord keizer verwant is.

er nog zeer veel tijd besteed aan het ruimschoots bewijzen van gastvrijheid en bespreking van familie- of stambelangen. Want al dergelijke belangrijke zaken werden door de Germanen als een bijna godsdienstige plicht beschouwd. Zij, die nog zoo aan de grillen van de natuur onderworpen waren en nog zoo weinig werden beschermd door een geregeld staatsverband, sloten zich nauw aaneen om den eigen haard, en in hecht verband met hun verwanten. Daar er in die dagen nog zoo weinig gebeurde, gebeurde dat weinige met te meer gewicht. Als er een gast kwam, verbrak die de sleur van het eigen daagsche gedoe en hij moest daar met eenige plechtigheid in opgenomen worden. Bleef dit vertoon achterwege, dan kon daar allerlei kwaads uit voortvloeien. Als er iemand trouwde, kwam er een nieuw lid in de als één kracht gevoelde familie (de sibbe) of ging daarvoor verloren. Werd een verwant gedood, dan werd er iets aan dat gezamenlijke met geweld ontnomen. Slechts de bloedwraak — later verzwakt tot „weer“ (dat is man) geld — kon het verstoorte evenwicht herstellen.

Zoo leefden de Bataven en Friezen, die eenzelfde beschaving hadden, ook veel dichter bij de natuur. De voor hun leven belangrijke natuurkrachten zagen

De Romeinsche handelaars brachten tal van gebruiksvoorwerpen naar onze streken en bij opgravingen komen deze import-artikelen soms, temidden van de inheemsche voorwerpen, te voorschijn. Een drietal bronzen mantelspelden, ingelegd met glaskralen en email.

ze als goddelijke machten. De mensch van 1940 weet nu zoo langzamerhand wel hoe beklemmend de absolute duisternis kan zijn. Is het verwonderlijk, dat de Germaan de duisternis van het nachtelijke woud in zijn verbeelding bevolkte met booze dwergen en reuzen? Naast deze kwade machten stonden echter de goede natuurkrachten, die het kwaad met den steun der menschen bestreden. Zoo was er de dondergod, die met zijn onweersregens het land vruchtbaar deed worden en dus voor een boerenvolk een belangrijk personage was. Hij heette Donar of Thor, die met zijn bokken — de onweerswolken — door de lucht stormde en met zijn hamer, den bliksem, reuzen en slangen verpletterde. Het oude volksverhaal wil, dat het Uddelermeer daar ontstond, waar hij eens, in een gevecht met een reuzenslang, zijn hamer diep in den grond slingerde.

Als god van vruchtbaarheid en als demonenbestrijder was Donar geliefd en stond als een beschermer dicht bij den mensch. De Donderdag heeft nog zijn naam, zooals de Woensdag naar Wodan heet. Ook de plaatsnaam Woensdrecht bewaart de herinnering aan Wodan.

Wodan, de Alvader, die één oog geofferd had om de wijsheid daarvoor te krijgen, was de god van al het hogere. Hij troonde in het Walhalla tusschen de Asen, de gesneuvelde helden, en joeg op zijn witte paard met hen door de naajaarsstormen. Voor hem en zijn paard zetten de Germanen een korenschoof apart, zooals onze kinderen thans nog hooi in hun schoen stoppen voor den schimmel van Sinterklaas, die ook al over de daken rijdt. Hebt u er wel eens aan gedacht, dat dit gebruik nog uit den heidenschen tijd stamt?

De Dinsdag heet naar den oorlogsgod Tius en de

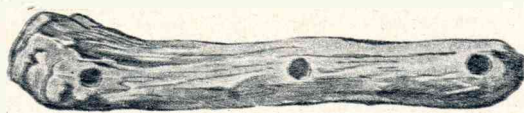
Vrijdag dankt zijn naam aan Freya, Wodan's vrouw. Zoo bleef er meer uit den Germaanschen tijd bewaard. Hebben wij niet ook thans nog de zonneraderen en levensboomen op huizen, boerenwagens en kisten staan? En zegt het Palmpaaschje en het eiereneten ons niets? Van veel hebben wij den zin vergeten, ook al weer omdat de komst van het Christendom aan die oude gebruiken een geheel ander karakter gaf. Doch is het niet merkwaardig dat het Paaschfeest in Duitschland en Engeland (Ostern, Easter) nog steeds den naam draagt van de godin Ostara? En is onze Kerstboom in wezen niet een heidensch symbool?

GERMAANSCH BESCHAVING

Over de Germanen waren oudtijds allerlei fabeltjes in omloop: ze dronken bier uit de schedels van hun verslagen vijanden en als tijdpassering verdubbelden ze hun vrouw! Misschien zullen deze excessen wel eens voorgekomen zijn, doch het is onjuist, den volksaard naar deze verhalen te beoordeelen. Dat de Germaansche volken een soort bier brouwen, is waar, doch een tot drinkbokaal verbouwde schedel werd tot dusver nimmer opgegraven! En wat het verdubbelen van vrouwen aangaat, uit alles blijkt, dat de vrouw in het leven der Germanen een belangrijke en eervolle plaats innam. In een boerenbedrijf, waar de man vaak van huis is, moet dat ook wel. En zelfs in het godsdienstig leven heeft de Germaansche vrouw blijkbaar een groote rol vervuld. Er moeten zienersessen geweest zijn, die men bij belangrijke gebeurtenissen ging raadplegen. Dagenlange reizen moesten dikwijls worden gemaakt eer men, diep in een heilig woud, zoo'n wijze vrouw bereikte. Hoeveel sagen bewaren niet een herinnering aan het bestaan dezer vrouwen, die lang als witte wieven of heksen in de volksverbeelding voortleefden. Vrouw

Holle zoowel als de oude spinster in het torenkamertje van Doornroosje kennen we, en bij heel wat oude boomen op de Veluwe en elders hoort een witte vrouw, die daar 's nachts zit te spinnen.

We zagen dat de Romeinsche waren hier een gretig onthaal vonden, doch omgekeerd bracht ook onze bodem tal van producten voort, die zeer gewild waren bij de Romeinsche handelaars. De Friezen bijvoorbeeld waren — ook destijds reeds — groote veeboeren. Zij leverden dus huiden en leer en ook de gebruiksvoorwerpen, die

Een uit been gesneden schaats, die natuurlijk werd opgegraven in Friesland! Ook sneden de Friezen wel kammen uit been.

In onze folklore bleven sporen bewaard van den heidenschen tijd. Bekend is het loopen met de Palmpaaschjes in den tijd voor Paschen, het lentefeest onzer Germaansche voorouders, dat aan de godin Ostara gewijd was.

zij kunstig uit been sneden, vonden aftrek. Tevens waren hun landen al vroeg bekend door het linnen en de wol. Of nu het Friesche laken, dat later zelfs wereldberoemd werd, precies uit Friesland kwam en hier toen al gemaakt werd, is niet duidelijk, maar de Romeinen toonden al sinds tijden 'n kunstzinnige

belangstelling voor de geruite wollen stoffen van de Germanen, zooals zij ook verzot waren op het prachtige bont, dat uit onze streken kwam. In Rome is zelfs een soort Germaansche mode geweest, toen de vrouwen het haar blond

bleekten of roodachtig verfden, zoodat het ging lijken op de lokken der Germaansche schoonen.

Zoo ziet u dat er een wisselwerking bestond tusschen de Germaansche en Romeinsche beschavingen. De Friezen waren, achter de ontvolkte streken, nog tamelijk geïsoleerd, doch vooral de Bataven zullen sterk den invloed van Rome hebben ondergaan, ook al weer doordat het bondgenootschap hen verplichtte hulpbenden te leveren, die, onder eigen aanvoorders, dienst deden in de Romeinsche vestingen meer stroomopwaarts aan den Rijn.

Deze verplichte krijgsmacht van enkele lichten zal door den Bataaf, die een uitstekend vechter was, niet als een zware last zijn beschouwd, te meer daar hij overigens een soort onafhankelijkheid genoot en beschermt werd door eigen burchten, zooals er een door prof. Holwerda bij Nijmegen is opgegraven. Een groote ringwal van hout en zand rond een driehoekig plateau vormt daar 'n echten vluchtburcht. Langs een met steenen verharde straat hebben daar vrij primitieve huizen gelegen met in 't midden een rond gebouw.

Vluchtburcht heet een dergelijke versterking, omdat de Bataaf alleen in tijden van nood daar zijn toevlucht zocht. Overigens leefde hij in zijn verspreide hoeven op een grond, die hem een goed bestaan waarborgde. En zoo bleef de toestand tot de oprukkende legioenen ook in onze landen doordrongen en hun vestingen bouwden, dijken en wegen aanlegden en de Germaansche bevolking niet langer de eenige bewoner was van onze lage landen.

S. L. TEN EENHUIS

Een Germaansche offerplaats. Diep in het woud staat de in het wit gekleede priester voor het steenen altaar, waarop hij den kop van het offerdier zal verbranden. Deze heilighdommen waren niet slechts voor den goddienst bestemd, vaak werden hier ook de volksvergaderingen gehouden. Zoo kwamen de Friesche stammen nog vele eeuwen later bijeen onder den Opstalboom te Aurich. (Archiefphoto's)

EEN WARME TRUI

BOVENWIJDTE ONGEVEER 96-100 cm.

Zij, die voor man, verloofde of broer een dergelijke warme trui willen breien, doen er goed aan, reeds nu met de vervaardiging ervan te beginnen, zoodat het werk af is, wanneer het écht koud begint te worden. Bij het breien met meerdere tinten moeten we stéeds, wanneer we met een andere kleur beginnen, de verschillende draden óm elkander heen slaan; hierdoor wordt het onderlinge verband verkregen.

Benodigdheden: ong. 350 gram tamelijk licht-beige en ong. 75 gram donkerbruine vierdraads zephyrwol, 2 lange aluminium breinaalden met knop nr. 3.

Maten. Lengte ong. 60-62 cm; mouwlengte ong. 62 cm; bovenwijdte ong. 96-100 cm.

Het rugpand

Met de bruine wol zetten we 100 st. op en breien hierboven 24 naalden steeds afwisselend 2 r., 2 av. (r. boven r. en av. boven av.); daarna breien we verder met de beige wol en wel in tricotsteek, dus alle heengaande naalden r. en alle teruggaande naalden av., terwijl we bij de 1e naald hiervan, dus bij de 25e naald, uit den 5en, 15en, 25en, 35en, 45en, 55en, 65en, 75en, 85en en 95en st. 2 st. breien (110 st.).

Voor de *armsgaten* kanten we aan het begin van de 137e en 138e naald 5 st. af, aan het begin van de 139e en 140e naald 3 st. en aan het begin van de 141e en 142e naald 2 st., terwijl we aan het begin en einde van de 143e naald 2 st. te zamen breien (88 st.).

Voor de *schouders* kanten we aan het begin van de 201e tot en met 206e naald 6 st. af, terwijl we vanaf de 201e naald boven de middelste 38 st. steeds afwisselend 1 r., 1 av. (r. boven r. en av. boven av.) breien; aan het begin van de 207e en 208e naald kanten we 7 st. af, terwijl we bij de 209e naald de middelste 38 st. afkanten.

Het voorpand

Met de bruine wol zetten we 100 st. op en breien hierboven 24 naalden steeds afwisselend 2 r., 2 av. (r. boven r. en av. boven av.); daarna breien we verder met de beige wol in tricotsteek, terwijl we bij de 25e naald 2 st. breien uit den 5en, 15en, 25en, 35en, 45en, 55en, 65en, 75en, 85en en 95en st. (110 st.).

27e naald: 1 bruin, 109 beige.

28e naald: 108 beige, 1 bruin, 1 beige.

29e naald: 2 beige, 1 bruin, 107 beige.

30e naald: 106 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin.

31e naald: 1 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 105 beige.

32e naald: 104 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 2 beige.

33e naald: 3 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 103 beige.

34e naald: 102 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 4 beige.

35e naald: 5 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 101 beige.

36e naald: 100 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 6 beige.

37e naald: 7 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 99 beige.

38e naald: 98 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 8 beige.

39e naald: 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 97 beige.

40e naald: 96 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin.

41e naald: 1 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 95 beige.

42e naald: 94 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige.

43e naald: 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 93 beige.

44e naald: 92 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 1 beige.

45e naald: 2 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 91 beige.

46e naald: 90 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin.

47e naald: 1 bruin, 3 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 89 beige.

48e naald: 88 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 4 beige, 1 bruin.

49e naald: 1 bruin, 5 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 87 beige.

50e naald: 86 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9

beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 6 beige, 1 bruin.

51e naald: 1 bruin, 6 beige, 2 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 85 beige.

52e naald: 84 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 3 bruin, 6 beige, 1 bruin.

53e naald: 1 beige, 1 bruin, 5 beige, 4 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 83 beige.

54e naald: 82 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 5 bruin, 4 beige, 1 bruin, 2 beige.

55e naald: 3 beige, 1 bruin, 3 beige, 6 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 81 beige.

56e naald: 80 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 7 bruin, 2 beige, 1 bruin, 4 beige.

57e naald: 5 beige, 1 bruin, 1 beige, 6 bruin, 1 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 79 beige.

58e naald: 78 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 2 beige, 7 bruin, 6 beige.

59e naald: 7 beige, 6 bruin, 3 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 77 beige.

60e naald: 76 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 4 beige, 5 bruin, 8 beige.

61e naald: 9 beige, 4 bruin, 5 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 75 beige.

62e naald: 74 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 6 beige, 3 bruin, 10 beige.

63e naald: 11 beige, 2 bruin, 6 beige, 2 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 73 beige.

64e naald: 72 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 3 bruin, 6 beige, 1 bruin, 12 beige.

65e naald: 13 beige, 1 bruin, 5 beige, 4 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 71 beige.

66e naald: 70 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 5 bruin, 4 beige, 1 bruin, 14 beige.

67e naald: 15 beige, 1 bruin, 3 beige, 6 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 69 beige.

68e naald: 68 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 7 bruin, 2 beige, 1 bruin, 16 beige.

69e naald: 17 beige, 1 bruin, 1 beige, 6 bruin, 1 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 67 beige.

70e naald: 66 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 2 beige, 7 bruin, 18 beige.

71e naald: 19 beige, 6 bruine, 3 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 65 beige.

72e naald: 64 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 4 beige, 5 bruin, 20 beige.

73e naald: 21 beige, 4 bruin, 5 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 63 beige.

74e naald: 62 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 6 beige, 3 bruin, 22 beige.

75e naald: 23 beige, 2 bruin, 6 beige, 2 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 61 beige.

76e naald: 60 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 3 bruin, 6 beige, 1 bruin, 24 beige.

77e naald: 25 beige, 1 bruin, 5 beige, 4 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 59 beige.

78e naald: 58 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin,

2 beige, 5 bruin, 4 beige, 1 bruin, 26 beige.

79e naald: 27 beige, 1 bruin, 3 beige, 6 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 57 beige.

80e naald: 56 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 7 bruin, 2 beige, 1 bruin, 28 beige.

81e naald: 29 beige, 1 bruin, 1 beige, 6 bruin, 1 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 55 beige.

82e naald: 54 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 2 beige, 7 bruin, 30 beige.

83e naald: 31 beige, 6 bruin, 3 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 53 beige.

84e naald: 52 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 4 beige, 5 bruin, 32 beige.

85e naald: 33 beige, 4 bruin, 5 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 51 beige.

86e naald: 50 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 6 beige, 3 bruin, 34 beige.

87e naald: 35 beige, 2 bruin, 6 beige, 2 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 49 beige.

88e naald: 48 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 3 bruin, 6 beige, 1 bruin, 36 beige.

89e naald: 37 beige, 1 bruin, 5 beige, 4 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 47 beige.

90e naald: 46 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 5 bruin, 4 beige, 1 bruin, 38 beige.

91e naald: 39 beige, 1 bruin, 3 beige, 6 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 45 beige.

92e naald: 44 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 7 bruin, 2 beige, 1 bruin, 40 beige.

93e naald: 41 beige, 1 bruin, 1 beige, 6 bruin, 1 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 43 beige.

94e naald: 42 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 2 beige, 7 bruin, 42 beige.

95e naald: 43 beige, 6 bruin, 3 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 41 beige.

96e naald: 40 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 4 beige, 5 bruin, 44 beige.

97e naald: 45 beige, 4 bruin, 5 beige, 1 bruin,

(Eigen foto)

2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 39 beige.

98e naald: 38 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 6 beige, 3 bruin, 46 beige.

99e naald: 47 beige, 2 bruin, 6 beige, 2 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 37 beige.

100e naald: 36 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 3 bruin, 6 beige, 1 bruin, 48 beige.

101e naald: 49 beige, 1 bruin, 5 beige, 4 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 35 beige.

102e naald: 34 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 5 bruin, 4 beige, 1 bruin, 50 beige.

103e naald: 51 beige, 1 bruin, 3 beige, 6 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 33 beige.

104e naald: 32 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 7 bruin, 2 beige, 1 bruin, 52 beige.

105e naald: 53 beige, 1 bruin, 1 beige, 6 bruin, 1 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 31 beige.

106e naald: 30 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 2 beige, 7 bruin, 54 beige.

107e naald: 55 beige, 6 bruin, 3 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 29 beige.

108e naald: 28 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 4 beige, 5 bruin, 56 beige.

109e naald: 57 beige, 4 bruin, 5 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 27 beige.

110e naald: 26 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 6 beige, 3 bruin, 58 beige.

111e naald: 59 beige, 2 bruin, 6 beige, 2 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 25 beige.

112e naald: 24 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 3 bruin, 6 beige, 1 bruin, 60 beige.

113e naald: 61 beige, 1 bruin, 5 beige, 4 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 23 beige.

114e naald: 22 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 5 bruin, 4 beige, 1 bruin, 62 beige.

115e naald: 63 beige, 1 bruin, 3 beige, 6 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 21 beige.

116e naald: 20 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 7 bruin, 2 beige, 1 bruin, 64 beige.

117e naald: 65 beige, 1 bruin, 1 beige, 6 bruin, 1 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 19 beige.

118e naald: 18 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 2 beige, 7 bruin, 66 beige.

119e naald: 67 beige, 6 bruin, 3 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 17 beige.

120e naald: 16 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 4 beige, 5 bruin, 68 beige.

121e naald: 69 beige, 4 bruin, 5 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 15 beige.

122e naald: 14 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 6 beige, 3 bruin, 70 beige.

123e naald: 71 beige, 2 bruin, 6 beige, 2 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 13 beige.

124e naald: 12 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 3 bruin, 6 beige, 1 bruin, 72 beige.

125e naald: 73 beige, 1 bruin, 5 beige, 4 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 11 beige.

126e naald: 10 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 5 bruin, 4 beige, 1 bruin, 74 beige.

127e naald: 75 beige, 1 bruin, 3 beige,

6 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige.

128e naald: 8 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 7 bruin, 2 beige, 1 bruin, 76 beige.

129e naald: 77 beige, 1 bruin, 1 beige, 6 bruin, 1 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 7 beige.

130e naald: 6 beige, 1 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige, 1 bruin, 2 beige, 7 bruin, 78 beige.

131e naald: 79 beige, 6 bruin, 3 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 5 beige.

132e naald: 4 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 4 beige, 5 bruin, 80 beige.

133e naald: 81 beige, 4 bruin, 5 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 3 beige.

134e naald: 2 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 6 beige, 3 bruin, 82 beige.

135e naald: 83 beige, 2 bruin, 6 beige, 2 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 1 beige.

136e naald: 1 bruin, 2 beige, 1 bruin, 9 beige, 1 bruin, 2 beige, 3 bruin, 6 beige, 1 bruin, 84 beige.

137e naald: 5 st. afkanten (voor het armsgat), 80 beige, 1 bruin, 5 beige, 4 bruin, 2 beige, 11 bruin, 2 beige.

138e naald: 5 st. afkanten, 1 beige, 6 bruin, 2 beige, 5 bruin, 4 beige, 1 bruin, 81 beige.

139e naald: 3 st. afkanten, 79 beige, 1 bruin, 3 beige, 6 bruin, 2 beige, 6 bruin.

140e naald: 3 st. afkanten, 2 bruin, 2 beige, 7 bruin, 2 beige, 1 bruin, 80 beige.

141e naald: 2 st. afkanten, 79 beige, 1 bruin, 1 beige, 6 bruin, 1 beige, 1 bruin, 2 beige, 1 bruin.

142e naald: 2 st. afkanten, 1 bruin, 2 beige, 7 bruin, 80 beige.

143e naald: 1 st. afkanten, 80 beige, 6 bruin, 3 beige.

144e naald: 1 st. afkanten, 2 beige, 5 bruin, 81 beige.

145e naald: 82 beige, 4 bruin, 2 beige.

146e naald: 2 beige, 3 bruin, 83 beige.

147e naald: 84 beige, 2 bruin, 2 beige.

148e naald: 2 beige, 1 bruin, 85 beige.

149e naald: 86 beige, 1 bruin, 1 beige.

150e naald: 1 bruin, 87 beige en den bruinen draad afbreken.

Boven deze 88 st. breien we nu verder het voorpand af op dezelfde wijze als is beschreven bij het rugpand. We kanten dus voor de schouders aan het begin van de 201e tot en met 206e naald 6 st. af, terwijl we vanaf de 201e naald boven de middelste 38 st. steeds afwisselend 1 r., 1 av. breien; aan het begin van de 207e en 208e naald kanten we 7 st. af; de overige 38 st. kanten we bij de 209e naald in één af voor den hals.

De mouw

Met de bruine wol zetten we voor de manchet 44 st. op en breien hierboven 24 naalden steeds afwisselend 2 r., 2 av. (r. boven r. en av. boven av.); daarna breien we verder met de beige wol en wel in tricotsteek.

Uit den eersten en laatsten st. van de 33e, 41e, 49e, 57e, 65e, 71e, 77e, 83e, 89e, 95e, 101e, 107e, 113e, 119e, 125e, 131e, 137e, 143e, 149e, 155e, 161e, 167e naald breien we 2 st. (88 st.). Voor den kop kanten we aan het begin van de 179e en 180e naald 3 st. af en aan het begin van iedere volgende naald 2 st., tot we nog 22 st. op de naald hebben; aan het begin van de 2 daaropvolgende naalden kanten we 3 st. af, terwijl we bij de dán volgende naald de overige 16 st. afkanten.

We persen ten slotte de verschillende deelen luchtig onder een vochtigen doek op en naaien ze in elkaar.

... achter nog niet.

Achter de mooie witte tanden zit het verraderlijke tandsteen, dat op den duur de tanden losmaakt en tot uitvallen brengt. Zeven van de tien mensen lijden aan tandsteen!

Door poetsen met gewone tandpasta's wordt dit tandsteen niet verwijderd. Het dringt hoe langer hoe dieper tussen tanden en tandvlees en berooft ten slotte de wortel van zijn houvast.

Van gewone tandpasta's wordt meestal gezegd, dat zij de tanden wit houden. Solidox, de nieuwe Nederlandse tandpasta, doet *meer* dan de tanden wit maken, — zij beschermt ze tevens door de vorming van tandsteen te verhinderen en de reeds aanwezige tandsteen te verwijderen. Want Solidox is de enige tandpasta, die *Sulforicinoleaat* bevat, een preparaat, dat tandsteen oplost, zonder het tandglazuur te schaden. Begin nog heden Uw tanden te verzorgen met Solidox-tandpasta. Gebruik Solidox tweemaal per dag en ga tweemaal per jaar naar Uw tandarts.

SOLIDOX

TEGEN TANDSTEEN

★ Alleen Solidox bevat Sulforicinoleaat (Ned. Octrooi 19178), dat tandsteen, de hoofdoorzaak van tandziekten, verwijdert en voorkomt.

VOOR REGEN DE JUISTE KLEEDING

Wat de gemakkelijke opvouwbare mantels betreft, die men in zijn taschje mee kan nemen en reserveeren voor het moment, dat het werkelijk noodig is, het ziet er naar uit, dat de geoliede zijden exemplaren wel op het rek zullen blijven hangen, omdat zij vijfenveertig kostbare punten vragen, terwijl hun broertjes van het evenzeer doorzichtige en opvouwbare pliofilm, een rubber-product, puntloos zijn.

Willen we onze kleeuren met een ondoordringbaren regenmantel beschermen, dan dient men er bij het koopen rekening mede te houden, dat er 's winters een of ander warm

kans loopen om door regen overvallen te worden, zien we tegenwoordig vele niet te lange naaldparaplu's met leeren knop en foudraal van hetzelfde materiaal. Het Chamberlainmodel met grooten haak raakt al weer uit den tijd.

Wat het gebruik van overschoenen betreft, dient voorop gesteld te worden, dat deze een ruïne kunnen veroorzaken aan onze suède schoenen. Men doet beter om in dat geval gewone leeren schoenen te dragen. De overigens zoo praktische ritssluiting is en blijft altijd gevaarlijk voor de kousen.

Ten slotte het regenkapje. Degenen, die niet meer in de categorie der allerjongsten vallen, doen beter met naar een praktisch sportief vilthoedje om te zien dan zich zoo kabouterachtig toe te takelen. Voor de fietsende schooljeugd en voor het meisje van om en bij de duizend weken echter is het een welkome uitvinding.

(Foto's Panorama)

Gabardine, een ideaal materiaal, wordt tegenwoordig ook in gezellige sportieve modellen gebracht.

Nu zuinig omspringen met onze kleeuren niet alleen meer om wille van het geld maar ook van de punten geboden is, hebben we een reden te meer om er voor te zorgen, dat ons goed niet nat wordt. Nat worden immers beteekent een onherstelbaar waardeverlies, want zelfs al zou de stof op zichzelf er niet onder lijden, dan loopt men nog alle kans, dat de goede pasvorm verloren gaat. Voor regendagen wordt dus doelmatige regenkleeding vereischt en dat zeer zeker voor degenen, die vanwege haar beroep weer en wind moeten trotseeren.

Regenkleeding, waarbij we ons tot gegummeerde stoffen bepalen, kost geen punten. Den gelukkigen, die nog over een behoorlijk puntental plus een welvoorzienige garderobe beschikken, raden we echter aan, haar hand over het hart te strijken en te probeeren om nog zoo'n even flatteuzen als praktischen mantel van Egyptisch katoen op den kop te tikken. Deze mantels hebben vanwege hun lichte kleur bovendien nog het voordeel, dat ze zelfs tijdens het donker nog zichtbaar blijven. Egyptisch katoen is in verschillende kwaliteiten te krijgen en dan wint het mooie zijden popeline, waar ook menig ski-jak van gemaakt is, het van het zwaardere katoen. De modellen van deze mantels zijn over het algemeen sportief met schouderstuk en zakken.

Ook een mantel van gabardine is het puntenoffer dubbel en dwars waard, vooral omdat deze jassen tegenwoordig niet alleen in alleraardigste modellen maar ook in flatteuze kleuren gebracht worden. Zullen niet velen meer besluiten tot de zuiver zijden mantels, des te meer zal men uitkijken naar de jassen van gegummeerde zijde, die er alleraardigst kunnen uitzien en zoowel recht kunnen zijn als dat men ze in swagger-model brengt. Voor kunstzijden mantels wordt slechts het halve puntental berekend, dus in plaats van vijfenveertig maar tweeëntwintig. Daar gummy in de zon of bij een andere warmtebron toch altijd wat gaat ruiken, hebben velen er iets tegen.

Gegummeerde mantels zijn puntenvrij.

jasje onder gedragen kan worden. Uiteraard is een swaggermodel het meest geschikt voor dit doel.

Vele mantels zijn voorzien van een capuchon, wat eigenlijk alleen praktisch nut heeft voor jonge meisjes, die gewend zijn blootshoofds te loopen. Wat de regencape aangaat, deze is in hoofdzaak bedoeld om over een pakje of mantel gedragen te worden. Een dergelijke cape in het taschje van onze fiets kan een uitkomst zijn bij een plotselinge stortbui.

Op het gebied van paraplu's biedt de doorzichtige paraplu het groote voordeel, dat men door het scherm heen het verkeer kan zien aankomen en dus weinig gevaar loopt tegen iets of iemand op te botsen. Naast het praktische inschuifparapluutje, dat vooral geschikt is voor degenen, die heele dagen van huis zijn en dus een groote

Egyptische katoen vraagt 45 punten, maar... is het dan ook waard.

Veranderjurken

effen zijde van 90 cm br. Verkrijg in de maten 40-42-44-46.
 1684. Japon van dunne stof, schouder- en rugstuk, lange mouw, ceintuur in de taille, koordgarneering. Ben. stof: 2.50 m van 140 cm br. Verkrijgbaar in de bovenwijdte 82-86-92.
 1566. Japon in twee kleuren, rug- en voorpand van effen, zijpanden en mouw van geruite stof, ploolen in de voorbaan. Ben. stof: 1.25 m effen stof van 140 cm br.; 1.50 m geruite stof van 140 cm br. Verkrijgbaar in de maten 40-42-44-46.
 1840. Japon van kant met zijde, rok met banen, welke met punten op de kant gezet wordt, korte mouw. Ben. stof 1.25 m kant van 90 cm br.; 2.50 m zijde van 90 cm br. Verkrijgbaar in de maten 40-42-44-46.

Van alle in deze rubriek afgebeelde genummerde kostuums, die ontleend zijn aan het mode-album „Winterweelde“, zijn patronen verkrijgbaar tegen den prijs van 50 cts. voor complets, 35 cts. voor mantels en japonnen en 20 cts. voor rokken, blouses, kleine avondjassjes en kinderkleding. Bij bestelling vooral opgeven het gewenschte maatnummer. Bestellingen kunnen geschieden bij uw agent of bezorger; door girostorting op No. 293631; door toezending van het bedrag per postwissel of in postzegels (s.v.p. niet van 6 cent) aan het PATRONENKANTOOR „PANORA“, NASSAUPLEIN 1, HAARLEM waarbij 5 cts. extra voor toezending per post verschuldigd is. Men kan echter de patronen ook afhalen aan het bureau van dit blad.

UIT ONS MENU

KOOLSOEP

(4 PERSONEN)

1 liter water, 1 kleine savoyekool, zout, peper, 25 gram boter, 20 gram bloem, een scheutje bouillonaroma.

Snijd de kool fijn en kook ze gaar in het water met zout. Smelt vervolgens de boter, voeg de bloem erbij en daarna onder goed roeren het water met de kool. Laat de soep doorkoken en maak ze daarna op smaak met zout, peper en een scheutje bouillonaroma.

SCHORSENEEREN

(4 PERSONEN)

1 kg schorseneeren, 4 dl melk, 35 gram boter, 25 gram bloem, zout, peper, nootmuskaat, een scheutje melk.

Schraap telkens een klein stukje van ongeveer 3 tot 4 cm lengte van de schorseneeren schoon, snijdt dit er af en leg het direct in water met een scheutje melk om verkleuren te voorkomen. Wasch de schorseneeren en zet ze vervolgens op met een bodempje water en wat melk. Voeg er wat zout bij. Kook de groenten ongeveer 3 kwartier, prik er met een vork in om te controleren of ze goed gaar zijn. Laat ze op een vergiet uitlekken. Smelt voor de saus de boter, voeg er de bloem bij en onder goed roeren de melk. Laat het sausje onder voortdurend roeren doorkoken. Schep de schorseneeren er door, laat ze even stoven. Maak de massa op smaak met zout en peper. Doe de groente op in een dekschaal en rasp er wat nootmuskaat over.

GORT MET STROOP

(4 PERSONEN)

1 liter water, 150 gram gort, een kluitje boter, stroop.

Week de gort eenige uren in het water. Zet ze vervolgens met het water en het zout op en kook de gort ongeveer 1½ uur op een zacht vuur gaar, schud af en toe met de pan om aanbranden te voorkomen. Presenteer de gort als warm nagerecht met de boter en de stroop.

Wat zullen we eten?

Zondag:	Gehakt. Schorseneeren. Aardappelen. Appelpudding.
Maandag:	Havermoutlapjes. Stamppot van rauwe roode kool. Gort met stroop.
Dinsdag:	Aardappelsoep. Jan in den zak.
Woensdag:	Baklapjes. Spinazie. Aardappelen. Maizenapudding.
Donderdag:	Koolsoep. Gebakken kaas. Gestooftde bieten. Aardappelen. Schapenbout. Bloemkool. Aardappelen. Caramelvla.
Vrijdag:	Bloemkoolsoep. Koud vleesch. Worteltjes. Aardappelen.
Zaterdag:	

FTO
Kousen

De elegante vrouw wensch
altijd smaakvol gekleed te zijn.
Daarom kiest zij de bekende
FTO kous, welke haar nooit
teleurstelt. De voornaamste
eigenschappen van de FTO kous
zijn, dat zij volmaakt om het
been sluit en zeer solide is.

FRIEDRICH TAUSCHER — Kousenfabriek — Oberlungwitz/Sa. 10
Vertegenwoordiger: J. J. M. PARREN, Baarnscheweg 33, Den Dolder

**RUWE HUID
in een Minuut
VERFRAAID**

De huidverzorgende eigenschappen maken Creme Mouson tot een uitnemend middel voor de handen. Wrijft U eens wat Creme Mouson in op de ruwe rug van Uw hand, de door het werk gesprongen vingertoppen en de bij het huiswerk of bij het tuinieren opgedane eeltplekken in Uw handpalm. U zult versteld staan hoe grondig Creme Mouson de gesprongen huid sluit, de harde en ruwe huid verzacht en verfraait.

Creme Mouson is in alle goede zaken verkrijgbaar

Hierin ligt de bijzonder vlugge en zekere werking van Creme Mouson. De geprepareerde stoffen met onderhuidse werking van Creme Mouson maken de huid niet vettig, maar dringen in de huid.

met
onderhuid-
sche
werking

CREME MOUSON

Vraagt ook het heerlijk geurende en verfrissende
Mouson Lavender „with the mailcoach“.

